

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Α'. (Γ) ΑΡ. 2 (26)
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'. 1 ΜΑΪΟΥ 1948

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ—ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:
ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ Π. ΚΑΨΑΝΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΦΙΛΩΝΟΣ 99 Β ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ
ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 40-502

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜ.
Συγγραφεὺς
ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ
Δικηγόρος
ΒΕΡΝΑΡΔΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
Ἀντ'ρχης Πεζικοῦ
ΚΑΣΙΜΑΤΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
Βουλευτὴς Ἀθηνῶν
ΚΑΒΟΣ ΦΩΤΗΣ
Λογοτέχνης
ΚΑΡΥΔΗ ΕΛΕΝΗ
Δικηγόρος
ΚΟΥΕΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
Διζ. Ὑπάλληλος
ΚΡΙΘΑΡΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ
Ίατρος—Φυματιολ.
ΚΑΛΟΥΤΣΗΣ ΣΟΦΟΚΛΗΣ
Ὑπάλ. Τραπεζίτης τῆς Ἑλλάδος
ΜΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Ἐμπορος
ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ ΜΙΧΑΗΛ
Ὑπάλ. Ἐλεγκ. Συν.
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜ.
Δικηγόρος
ΠΑΥΛΙΝΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ
Γεν. Ἐπιθ. τῆς Γερμ.
ΠΡΙΝΕΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
Θεατρικὸς Συγγραφεὺς
ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝ.
Τμημ. Ἐλεγκ. Συνεδρ.
ΤΣΙΤΣΙΛΙΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
Δικηγόρος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ:
ΣΤΑΜΑΤ. Π. ΚΑΨΑΝΗΣ
ΟΔΟΣ ΤΣΑΚΑΛΩΦ 24
ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ:
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ι. ΛΙΟΝΤΗΣ
ΟΔΟΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥ 34
ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Ἄς εἶναι εὐλογημένη ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ.

Ἄς εἶναι ἡ συνεχὴς ὑπενδύμι-
σις τῆς ζωῆς τοῦ Αυτρωτοῦ τὸ
μεγάλο διδάγμα τῶν θνητῶν καὶ
ἡ βαθύτερη παρηγορία τῶν τα-
λαιπωριῶν τῶν Ἑλλήνων.

Θά ἔλεγε κανεὶς ὅτι ποτέ ἄλ-
ποτε δὲν ἦταν τόσο ἀνθρώπινη
καὶ τόσο Ἑλληνικὴ ἡ Χριστιανι-
κὴ Θρησκεία, ποτέ ἄλλοτε δὲν
ἦταν τόσο «τοῦ κόσμου τούτου»,
ὅσον σήμερα. Καί, ὅμως, αὐτὸ ἦ-
ταν πάντοτε τὸ μεγάλο τῆς προ-
σόν καὶ ἡ μεγάλη τῆς δύνამιν.
Ἐξέκίνησεν ἀπὸ τοὺς ταπεινοὺς
καὶ τοὺς καταφρονεμένους γιὰ
νὰ κἀνῃ τελικὰ τοὺς ἀρχοντες
ταπεινοὺς καὶ τοὺς καταφρονε-
μένους ἀνθρώπους. Γιατί ἂν ἡ τα-
πεινωσύνη εἶναι ἀνθρωπιά, ἡ ἀν-
θρωπιά δὲν ἔχει σχέση μετὰ τὴν κα-
ταφρόνια. Ἡ ἀνθρωπιά ἔχει σχέ-
ση μετὰ τὴν χαλιναγώγησιν τῶν πα-
θῶν, μετὰ τὸν ἐξαγνισμό τοῦ ἀν-
θρώπου, μετὰ τὴν θυσίαν τοῦ ἑνὸς ὑ-
πὲρ τῶν πολλῶν, μετὰ τὴν καλυτέ-
ρευσιν τῆς τύχης τοῦ γένους. Καὶ
αὐτὰ ὅλα εἶναι ὁ Χριστιανισμός.

Ὁ Χριστιανισμός ὅπως καὶ ὁ
Ἑλληνισμός, τὰ δύο θεμέλια τοῦ
σημερινοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτι-
σμοῦ δὲν εἶναι κούφιες λέξεις, οὔ-
τε ὑποπτα σύμβολα εἰς τὴν ὑπηρε-
σίαν τῶν παθῶν τοῦ ἀνθρώπου.
Εἶναι ιδέες, πίστεις καὶ φῶς πού
καλοῦν πολλὰς φορές τὸν πολι-
τισμόν εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀ-
γῶνα, πού θυσιάζουν τὰ στελέχη
τούς καὶ θανατώνουν τοὺς ἐχ-
θρούς τους, μὰ πού ποτέ δὲν
μποροῦν νὰ γίνουν ὄργανα ἱκανο-
ποιήσεως τῶν ταπεινῶν παθῶν.
Ἄν ὅλον τὸν χρόνον ὁ Χριστιανός
καὶ ὁ Ἕλληνας ἤμπορεῖ νὰ ξε-
χνᾷ αὐτὴν τὴν ἀδυσώπητη ἀλή-
θεια, πού τὸν καλεῖ εἰς τὴν διαρκή
ἐγρήγορσιν καὶ τὴν ἀτελείωτην
θυσίαν, ἂν ὅλον τὸν χρόνον ἤμπο-
ρεῖ νὰ παρεξηγῇται ἡ ρῆσις τοῦ
Αυτρωτοῦ «οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰ-

ρήνην ἐπὶ τὴν γῆν ἀλλὰ μάχαι-
ραν», οἱ ἡμέρες τῶν παθῶν θυμίζου-
ν, σὲ ὅλους, ὅτι πρὶν ἀπὸ ὅλα
τὴν θυσίαν καὶ τὴν μάχαιραν ἔχει
ὡς κληρὸν ὁ «εἰς ὑπὲρ τῶν πολ-
λῶν» πού κάνει ἔτσι τὸ παρά-
δειγμα τοῦ βάθρου δημιουργίας
νέας καλύτερης ζωῆς.

Νὰ τί κάνει σήμερα πάλι, πι-
στός στὸν αἰώνιον κληρὸν του, ὁ ἀ-
κατάβλητος Ἀνταῖος τῆς γαλά-
ζιας αὐτῆς γωνίας τῆς γῆς, ὁ Ἑλ-
ληνισμός. Ὑψώνει τὴν αἱματό-
δρεκτη θυσίαν του γιὰ τὸν πολι-
τισμόν καὶ γιὰ τὸν ἄνθρωπον σὲ
κατευθυντήριο διδάγμα ζωῆς. Αὐ-
τὸ τὸ νόημα ἔχει ἡ σημερινὴ Ἑλ-
ληνικὴ ταλαιπωρία, πού ἐνώνεται
ἔτσι μετὰ τὸν αἰώνιον καὶ ἐπαμειβό-
μενον συμβολισμό τῆς, μετὰ τὴν θυ-
σίαν τοῦ Σωτῆρος.

Ὁ Ἑλληνισμός, ὅμως, ἔννοια
ζωντανή, διαγκωνιζόμενος μετὰ ἄλ-
λες δυνάμεις διὰ νὰ ἀσφαλίσῃ
τὴν ἐπιβίωσιν του, δὲν ἔμπορεῖ
νὰ περιμένῃ ἀπὸ μόνῃ τὴν δια-
δρομὴν τῶν αἰώνων τῶν θυσιῶν
του καὶ τοῦ ρόλου του τὴν ἀνα-
γνώρισιν. Ἐχει τὴν ἀνάγκην τῶν
ἀμέσων ἀνταλλαγμάτων. Καὶ διὰ
τοῦτο χρειάζεται τὴν γενικὴν κα-
τανόησιν καὶ ἐκ τῶν ἔξω καὶ ἐκ
τῶν ἑνδον. Ἀλλοίμονον ἂν, μέσα
εἰς τὴν μεγάλην προσπάθειαν,
τὰ πάθη, ὁ χειρότερός μας ἐχ-
θρός, ὁ ἐχθρός πού ἐσταύρωσε
τὸν λυτρωτὴν, κυριαρχήσουν τὴν
ζωὴν μας καὶ μᾶς τυφλώσουν καὶ
πάλιν. Ὅπως καὶ τὴν ἄλλην φο-
ρὰν, θὰ πᾶνε πάλιν ὅλα χαμένα.

Εἴμαστε σήμερα εἰς τῶν παθῶν
μας τὴν ἐβδομάδα. Εἰς τὸ χεῖλος
τοῦ κρημνοῦ. Θὰ ἔλθῃ κάποτε,
ἂν τὸ θελήσουμε, μετὰ τὴν ψυχὴν
μας ὅλην καὶ χωρὶς τίς ὑστερο-
βουλίας καὶ τὰ πάθη μας, ἡ Ἀνά-
στασις.

Ὁ Ἰησοῦς δείχνει τὸν δρόμον
εἰς τὴν Ἑλλάδα.

ΓΡΗΓ. Π. ΚΑΣΙΜΑΤΗΣ

ΟΙ ΚΥΘΗΡΙΑΙΟΙ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΑ 40 ΧΡΟΝΙΑ

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΠΡΙΝΕΑ

Τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν, 11 Ἀπριλίου, ἐν Ἀθήναις, εἰς τὸ Θέατρον «Κεντρικόν» ἐώρτασε τὰ 40 χρόνια του ὁ ἐκλεκτὸς συμπατριώτης μας καὶ δημοφιλέστατος κωμικὸς καλλιτέχνης κ. Γιάννης Πρινέας.

Εἰς τὴν δοθεῖσαν θεατρικὴν παράστασιν, τὴν ὅποιαν ἐπρολόγισεν ὁ Πρόεδρος τῆς ἐταιρίας Θεατρικῶν Συγγραφέων καὶ ἐπλαισίωσαν τόσοι ἄσσοι καὶ πρωταγωνισταὶ τοῦ θεατρικοῦ καὶ καλλιτεχνικοῦ κόσμου, ὁ Γιάννης Πρινέας ἐτιμήθη διὰ τῆς μεγίστης συγκεντρώσεως θεατῶν οἱ ὅποιοι τὸν κατεχειροκρότησαν, ἰδιαιτέρως δὲ ὅταν ἐπαίξε τὴν περίφημον «Ριρίκα», τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἐρμηνευτής.

Τοῦ εὐχόμεθα ὅπως ἐορτάσῃ καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν 50ετηρίδα του.

ΤΟ ΝΕΟΝ ΔΙΟΙΚ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΟΥ ΚΥΘΗΡΑΪΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Τὸ νεοεκλεγέν Διοικητικὸν Συμβούλιον συνήλθε τὴν 17 Μαρτίου ἐ. ἔ. εἰς πρώτην συνεδρίαν.

Γενομένων ἀρχαιρεσιῶν ἐξελέγησαν ὁμοφώνως Πρόεδρος τούτου ὁ κ. Ἰωάννης Φώτιος, Ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Ἰωάννης Στάης, Ταμίας ὁ κ. Γεώργιος Μουλός, Γενικὸς Γραμματεὺς ὁ κ. Μιχαὴλ Πετρόχειλος καὶ εἰδικὸς Γραμματεὺς ὁ κ. Ἰωάννης Κορωναῖος.

ΚΥΘΗΡΑΪΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἑκ κλησιν

Πρὸς τοὺς ἐν Ἀθήναις, Πειραιεῖ καὶ Περιχώροις Κυθηρίους

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συνδέσμου, ἅμα τῇ συγκροτήσει του εἰς Σῶμα, ἀπεφάσισε ν' ἀπευθύνῃ τὴν παροῦσαν ἐκκλησίαν πρὸς τοὺς ἐν Ἀθήναις, Πειραιεῖ καὶ Περιχώροις ἐγκατεστημένους Κυθηρίους, τοὺς μὴ εἰσέτι ἐγγεγραμμένους εἰς τὰς ἐν Ἀθήναις & Πειραιεῖ Κυθηραϊκὰς ὁργανώσεις προσκαλοῦν τούτους ὅπως σπεύσουν καὶ ἐγγραφοῦν ὡς μέλη των, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ἄλλως τε, ὅτι αἱ ὁργανώσεις μας αὐταὶ ἐπιτελοῦν ἐξαιρετικῶς ὠφέλιμον ἔργον, ὡς παρακολουθοῦσαι ἀγρύπνως τὰ καθημερινῶς ἀνακύπτοντα ζητήματα τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος μας καὶ καταβάλλουσιν ἀόκνους προσπάθειάς διὰ τὴν ἐπίλυσιν τούτων.

Ἐπωφελοῦμενον τῆς παρούσης, δὲν κρίνει ἄσκοπον νὰ ὑπενθυμίσῃ, ὅτι τὰ Κυθηραϊκὰ σωματεία διὰ τῆς κατ' ἔτος τελουμένης ἐορτῆς τῆς σεπτῆς Δεσποίνης

Μυρτιδιωτίσσης, τῆς στοργῆς μεθ' ἧς προσπαθοῦν νὰ ἐπιληφθῶν τῶν ἀναγκῶν, κατὰ τὸ δυνατόν, ἐνίων ἀναξιοπαθούντων συμπατριωτῶν μας καὶ τῶν διαφόρων συγκεντρώσεων, τὰς ὁποίας ὑπὸ τύπον χοροεσπερίδων, διαλέξεων καὶ ἐκδρομῶν πραγματοποιοῦν, ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν ὑπὲρ αὐτῶν ὁραίαν καὶ ἀξιόλογον δρᾶσιν.

Εἰς τοὺς ἐν Ἀθήναις ὄθεν, μὴ μετέχοντας τοῦ Συνδέσμου Κυθηρίους καὶ Κυθηρίας, ἀπόκειται, ἵνα ἐγγραφόμενοι, ἀξιοποιήσουν ἔτι περισσότερον, τὴν δρᾶσιν καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ Συνδέσμου μας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 26 Μαρτίου 1948

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ Ι. ΦΩΤΙΟΥ Ο Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ
Μ. Πετρόχειλος ΤΑ ΜΕΛΗ Ι. Στάης, Β. Μα-
ραβέας, Δ. Στάθης, Β. Μπαβέας, Γ. Μουλός,
Π. Στρατηγός. Π. Πανάρετος, Δ. Πατρίκιος,
Ι. Κορωναῖος.

ΚΥΘΗΡΑΪΚΑ ΠΕΝΘΗ

Πέτρος Μιχ. Μεγαλοοικονόμου

Ἐνας ἐκλεκτὸς συμπατριώτης, ὁ Πέτρος Μιχ. Μεγαλοοικονόμος, ὕστερα ἀπὸ μακρὰν ἀσθένειαν, ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὸν παρελθόντα μῆνα Μάρτιον. Ἐντιμὸς καὶ εὐθύς εἰς τὰς συναλλαγὰς του, ὅσον ἐλάχιστοι, εὐγενικὸς τοὺς τρόπους καὶ ἀπολύτως ἀξιοπρεπής, ἀνοικτόκαρδος καὶ γενναῖοψυχος, ἰδοὺ τὰ ἀναμνησθέντα προτερήματά του. Εἰς τὸν Κυθηραϊκὸν Κόσμον, ὡς ἀγνὸς καὶ σεμνὸς συμπατριώτης, εἶχεν ἐπιβληθῇ καὶ τὸν διέκρινε τὸ συναίσθημα τῆς φιλαλληλίας καὶ τῆς θερμῆς ἀγάπης πρὸς τὴν Πατρίδα. Ἀλλὰ καὶ ὡς οἰκογενειάρχης ὑπῆρξεν ὑποδειγματικὸς.

Δι' αὐτὸ τὸν ἐθρήνησαν ὅλοι ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν, συγγενεῖς, φίλοι συμπατριῶται.

Ἰωάννης Ε. Βενάρδος

Τὸν αὐτὸν μῆνα Μάρτιον, ἀπέθανε καὶ ἐκδευθῇ σεμνοπρεπῶς ἐν Πειραιεῖ ὁ σεβαστὸς συμπατριώτης Ἰωάννης Ε. Βενάρδος. Πατὴρ τοῦ φιλιτάτου κ. Μάνου Βενάρδου καὶ τόσον προῶρος ἐκλιπόντος, ἄλλοτε Γραμματέως τῆς Κυθηραϊκῆς Ἀδελφότητος, ἀειμνήστου Εὐαγγέλου Βενάρδου.

Ὑπῆρξε χρηστὸς πολίτης καὶ ἐνάρετος οἰκογενειάρχης, διακρινόμενος διὰ τὰ πατριωτικά του συναισθήματα καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐπιβληθεὶς εἰς τὴν Πειραικὴν Κοινωνίαν, ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τοὺς συμπατριώτας. Ἦτο παλαιὸς τύπος Κυθηραϊκός, εὐγενικός, ἠθικός καὶ Χριστιανικός, εὐτυχῆς νὰ ἴδῃ καλῶς ἀποκατεστημένην τὴν οἰκογένειάν του.

Θ. Ι. ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΗΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Δωρεαὶ εἰς Μνήμην Ἰω. Ε. Βενάρδου:

—Ὁ κ. καὶ ἡ κ. Κοσμᾶ Θ. Καψάνη Δρ. 25.000 εἰς τὸ Ὁρφανοτροφεῖον Ψυχικοῦ καὶ Δρ. 25.000 εἰς τὸ Ὁρφανοτροφεῖον Καλλιθέας.

—Ὁ κ. καὶ ἡ κ. Μάνου Βενάρδου Δρ. 30.000 εἰς τὸ Ὁρφανοτροφεῖον Καλλιθέας καὶ Δρ. 30.000 εἰς τὴν Κυθηραϊκὴν Ἀδελφότητα, Πειραιῶς—Ἀθηνῶν.

—Ὁ κ. Ἀριστ. Θ. Καψάνης Δ. 25000 εἰς τὸ Ὁρφανοτροφεῖον Καλλιθέας καὶ Δρ. 25.000 εἰς τὴν Κυθηραϊκὴν Ἀδελφότητα Πειραιῶς—Ἀθηνῶν.

—Εἰς τὴν Κυθηραϊκὴν Ἀδελφότητα Πειραιῶς—Ἀθηνῶν ἀπέστειλαν ὁ κ. καὶ ἡ κ. Ν. Γ. Καστρισιῶν Δρ. 50.000, ὁ κ. καὶ ἡ κ. Μ. Β. Τζωρτζοπούλου Δρ. 50.000, ὁ κ. καὶ ἡ κ. Χρόνη Καψάνη Δρ. 40.000, ὁ κ. καὶ ἡ κ. Ἰω. Ρηγοπούλου Δρ. 30.000, ὁ κ. καὶ ἡ κ. Ἐμμ. Μεγαλοοικονόμου Δρ. 25.000, ὁ κ. καὶ ἡ κ. Χρ. Γαλανοπούλου Δρ. 30.000, ἡ Οἰκογένεια Ἑλένης Σαραντοπούλου Δρ. 25000 ὁ κ. καὶ ἡ κ. Γεώργ. Βρ. Βενάρδου Δρχ. 20.000, ὁ κ. καὶ ἡ κ. Πάνου Λεβουνη Δρχ. 20.000, ὁ κ. καὶ ἡ κ. Ν. Ι. Κορωναίου Δρχ. 20.000, ὁ κ. Θεόδ. Ι. Κατράκης Δρχ. 25.000, ὁ κ. Θεόδ. Ι. Ἀρχοντούλης Δρχ. 20.000, ὁ κ. Ἀντών. Δ. Κουέλλης Δρχ. 20.000 καὶ κ. Τάκης Μπούγας Δρχ. 30.000

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

Τοὺς ὁπωσδήποτε συμμετασχόντας εἰς τὸ βαρὺ πένθος μας ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ λατρευτοῦ μας συζύγου, πατρός, ἀδελφοῦ πάππου καὶ θείου

ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΜΜ. ΒΕΝΑΡΔΟΥ

εὐχαριστοῦμεν θερμότατα.

Ἡ Οἰκογένεια Ἰωάν. Ἐμ. Βενάρδου

ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ

Τὴν πρωΐαν τῆς 6 Ἀπριλίου ἀνεχώρησε διὰ Τρίπολιν πρὸς ἀνάληψιν τῶν καθήκοντων του ὁ διοικητὴς τῆς ἀνεξαρτήτου στρατιωτικῆς Περιοχῆς Πελοποννήσου συμπολίτης ὑποστράτηγος κ. Τσιγκοῦνης

ΒΑΠΤΙΣΙΣ

Τὴν 14 Μαρτίου ἐν Καλλιθέᾳ, ὁ Μητροπολίτης Καστορίας Νικηφόρος, διὰ τῆς ἀνεψιᾶς του δίδος Σούλας Παπασιδέ-ρη, ἐβάπτισε τὸ ἀγοράκι τοῦ κ. Μιχ. Κ. Πετροχείλου, ὀνομάσας τοῦτο Κωνσταντῖνον,

ΠΡΟΣ ΚΥΘΗΡΙΟΥΣ... ΠΑΡΑΙΝΕΣΙΣ!...

ΓΙΑΤΙ ΡΗΜΑΖΕΙ ΤΟ ΝΗΣΙ ΜΑΣ

ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ Κ. ΔΗΜ. Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Οί πνευματικοί και πολιτικοί ηγέτες της ιδιαίτερης πατρίδας μας, τών Κυθήρων, δὲν παύουν νὰ «κρούουν τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου» γιὰ νὰ ματαιώσουν ἢ τοῦλάχιστο νὰ ἀναγκασθοῦν, ὅσο μποροῦν περισσότερο, τὴν ἐξάπλωσι τῆς ἐρημώσεως, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κινδυνεύει τὸ ἀγαπητὸ μας νησί, ἐξ αἰτίας τοῦ πρωτοφανοῦς μεταναστευτικοῦ ὁργανισμοῦ ποὺ ἔχει καταλάβει τοὺς Κυθήριους.

Καὶ ὁ κάθε ἓνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἡγέτες, μὲ τὰ μέσα ποὺ διαθέτει, δὲν παύει νὰ προτείνει τὰ μέτρα ἐκεῖνα ποὺ, κατὰ τὴ γνώμη του, θὰ ἦσαν ἱκανὰ νὰ σταματήσουν ἢ νὰ μετριάσουν αὐτὸ τὸ κακό.

Κατὰ τέτοιο ἐπεδίωξα κι' ἐγὼ μὲ τὴν ἐκδοσι τοῦ τελευταίου λογοτεχνικοῦ μου ἔργου, μὲ τὸ τίτλο «**ΑΛΛΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΤΣΙΡΙΓΟ**» στὸ πρόλογο τοῦ ὁποίου, ἐπρότεινα διάφορα μέτρα ποὺ θὰ συντελοῦσαν στὴ τουριστικὴ κίνησι τοῦ νησιοῦ μας, κίνησι ποὺ θὰ μπορούσε ν' ἀποβῇ εὐεργετικὴ γιὰ τοὺς μονίμους κατοίκους του, ὥστε ν' ἀμβλύνεται κάπως ὁ πόθος τῶν συμπατριωτῶν μας γιὰ μετανάστευσι.

Ἀπ' ὅλη αὐτὴ τὴ προσπάθεια τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων τῶν Κυθήρων, ποὺ διατυπώνεται μὲ σαφήνεια στὸ Κυθηραϊκὸ τύπο, διαπιστώνουμε ὅλοι μας μιὰ πραγματικότητά τραγικὴ ποὺ ἔχει ἀμεση ἀνάγκη θεραπείας.

Ἀλλά, ἐνῶ ὅλοι μας διαπιστώνουμε αὐτὸ τὸ γεγονός καὶ προτείνουμε ὁ καθένας κι' ἀπὸ ἓνα μέσο θεραπείας, κανένας, νομίζω, μέχρι σήμερα, δὲν κάθησε νὰ σκεφθῇ ἢ κι' ἂν τὸ σκέφτηκε, δὲν προσπάθησε νὰ ἐξετάσῃ καὶ νὰ διατυπώσῃ, ποῖα εἶναι τὰ αἷτια ποὺ προκαλοῦν αὐτὸ τὸ ξεσκήνωμα, ὅπως παρουσιάζεται σήμερα.

Νομίζω πὼς ἐπιβάλλεται νὰ σκεφθοῦμε ὅλοι μαζί οἱ Κυθηριοί, εἴτε διανοούμενοι εἴμαστε, εἴτε πολιτικοί, εἴτε δὲν εἴμαστε τίποτα ἀπ' αὐτά, ἀλλὰ μπορούμε νὰ ποῦμε ὁ καθένας τὸ λόγο του γιὰ νὰ μᾶς ἀκούσουν οἱ ἄλλοι μὲ προσοχὴ καὶ συμπάθεια καὶ θέλησι πρὸς κατανοήσι, ἐπιβιβάζεται, λέγω, νὰ ἀναζητήσουμε τὸ αἷτιο αὐτῆς τῆς ἀρρώστειας τῆς ἐνδημικῆς, ποὺ γίνεται ἀφορμὴ νὰ ρημίζει ὁ τόπος καὶ ποὺ ἔχει προσβάλλει τὸ σύνολο σχεδὸν τῶν κατοίκων τοῦ νησιοῦ μας. Ποῖα εἶναι αὐτὴ ἢ αἷτια ποὺ τοὺς ἀναταράζει καὶ τοὺς ξεσηκώνει καὶ τοὺς σκανδαλίζει καὶ δὲν τοὺς ἀφήνει νὰ ἡσυχάσουν, οὔτε νὰ δολέψουν μὲ ὕψος καὶ θέλησι, οὔτε νὰ ἡρεμήσῃ τὸ μυαλό τους καὶ ἡ σκέψι τους; Τί εἶναι αὐτὸ ποὺ τοὺς σπρώχνει μακριὰ ἀπὸ τὸ τόπο ποὺ γεννήθηκαν, τὸ τόπο τῶν προγόνων τους, τὸ τόπο ποὺ εἶδαν τὸ πρῶτο φῶς καὶ ποὺ, ἀναμφισβήτητα, τόσο πολὺ τὸν ἔχουν ἀγαπήσει καὶ ποὺ γι' αὐτὸν ἔχουν τὸ ἰδωτὸ καὶ τὸ αἷμα τους

συχνὰ καὶ ποὺ ἔχουν θαμμένα τὰ ἱερὰ κόκαλα τῶν πατέρων τους; Τί εἶν' αὐτὸ ποὺ τοὺς διώχνει ἀπὸ τὰ κάτασπρα, δλοκάθαρα χωριά τους, ἀπὸ τὰ τίμια σπίτια τους, ἀπὸ τὰ γραφικὰ ἐκκλησιάκια τους; ἀπὸ τ' ἀγαπημένα μοναστήρια τους, ποῦναι τὸ προσκύνημα τοῦ Πανελληνίου;

Κατὰ τὴ γνώμη μου, τὰ αἷτια εἶναι τὰ ἑξῆς:

1) Ἡ Γενικὴ ἀνατάραχὴ τοῦ κόσμου, ποὺ δημιουργεῖ σοβαροὺς φόβους γιὰ τὸ ἄμεσο μέλλον, λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τῆς Χώρας μας.

Ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὸ γεωγραφικὸ ὥρο τοῦ Μεσογείου, παρέχει τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφαλείας στοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ὑπέφεραν καὶ ἐκινδύνευαν τὰ πάντα, ἀπὸ τοὺς πολέμους, τὴ κατοχὴ καὶ τὴ συνεχιζομένη ἐπικίνδυνη ἐσωτερικὴ κατάστασι. Ὁ Τσιριγώτης φεύγοντας γιὰ τὰ πέρατα τοῦ κόσμου, ἀποκτᾷ τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφαλείας τῆς ζωῆς του καὶ τοῦ μέλλοντός του.

2) Ὁ Τσιριγώτης, ἔχει ἀνεπτυγμένο σὲ ὑπέρτατο βαθμὸ, τὸ πνεῦμα τῆς οἰκονομίας καὶ ἀποταμιεύσεως, τόσο ποὺ νὰ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ὡς φιλάργυρος! Ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτὸς εἶναι ἀδικος. Ἡ τάσι του αὐτῇ, ὀφείλεται στὴ πραγματικὴ ἐκτίμησι τῆς ἀξίας τοῦ χρήματος, ποὺ εἶτε τὸ ἀπόκτησε στὸ ἐξωτερικόν, εἶτε στὸ νησί του, εἶναι προϊόν μεγίστου μόχθου, ἰδρώτος, καὶ τίμιας προσπάθειας. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ πολύτιμο προϊόν, ὅσες φορές τὸ ἐμπιστεύτηκε στὸ Κράτος τὸ ἔχασε, ὅπως τὸ ἔχασαν καὶ ὅσοι εἶχαν δεῖξαι αὐτὴ τὴν ἐμπιστοσύνη στὸ Κράτος! Ὑπῆρξαν ἄνθρωποι ποὺ γεράσανε δουλεύοντας σκληρὰ στὴ ξενιτειά. Καὶ ξαναγύρισαν κάποτε στὸ νησί τους, μὲ τὸ κομπόδεμά τους, γιὰ νὰ ζήσουν ἡσυχῇ καὶ ἀπερίσπαστοι ἀπὸ οἰκονομικὰ στενωχῶριες, τίς τελευταῖες τοὺς μέρες, στὸ σπῆτι τῶν πατέρων τους. (Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, ἐσφόρησαν, κυριολεκτικὰ στὴ ψάθα, ἀπένταροι!.. Γιατὶ τοὺς πῆρε τὰ λεφτά τους τὸ Κράτος! Καὶ αὐτὴ τὴ δουλειὰ τὴν ἔκαμε τὸ Κράτος ὄχι μόνον τώρα μετὰ τὸ πόλεμο, μὲ τὸ Νόμο 18. Καὶ πρὶν τὸ πόλεμο, πότε μὲ τίς καταθέσεις σὲ χρυσό, πότε μὲ τὸ κόψιμο τοῦ χαρτονομίσματος (Ἀναγκαστικὰ δάνεια), πότε μὲ τὴ δραχμοποίησι, ἀπεμύζησε τὸ τίμιο ἰδῶτα τῶν πολιτῶν του...

Καὶ ἡ συμπεριφορὰ αὐτῇ λοιπὸν τοῦ Κράτους εἶναι ἐκείνη ποὺ συντελεῖ στὴ ψυχολογία αὐτῆς τῆς φυγῆς, γιατί ἔτσι ὁ Κυθηριὸς εἶναι βέβαιος πὼς ἔξω τῆς Ἑλλάδος, δὲν θὰ τοῦ στερήσῃ κανεὶς τὰ χρήματα ποὺ τυχὸν θὰ ἔχη κερδίσει...

3) Ὁ διαπρεπὴς γιατρὸς τοῦ νησιοῦ μας κ. Δ. Τ. Στάης, στὸ ἀρθρο ποὺ δημοσίευσεν στὴ «Κυθηραϊκῇ Δράσῃ» τῆς 15-

3-1948, γράφει πὼς εἶδε στὰ Μυτῆτα ἀπιδιά, ποὺ εἶχε ἄνω ἀπὸ 150 ὀκάδες ἀπιδιά πρώτης ποιότητος καὶ στὰ Μυρτίδια, φουστικιά μὲ 20 ὀκάδες φουστικιά. Καὶ συνιστᾷ στοὺς Κυθηριούς νὰ δουλέψουν μὲ σύστημα γιὰ νὰ ζήσουν καλλίτερα καὶ ν' ἀποφύγουν τὴ ξενιτειά.

Συμφωνῶ, κατ' ἀρχήν, ἀπόλυτα μαζί του. Γιατὶ τὸ νησί μας, ἂν δὲν εἶναι ἡ Καλλιφόρνια τῆς Μεσογείου, δὲν εἶναι ὁμοῦ καὶ τόπος ἀγρονος, ὥστε νὰ μὴ μπορῇ ν' ἀποδώσῃ, ὅταν μάλιστα ὁ παραγωγὸς ἔχει νὰ καλλιεργήσῃ, μὲ συγχρονισμένα μέσα καὶ μεθόδους, τὸ κτῆμα του.

Ἀλλά, ἂς δεχθῶμε τώρα, πὼς οἱ Τσιριγῶτες ἀποφασίζουν νὰ φυτέψουν χίλια, ἢ τοῦλάχιστον ἑκατὸ τέτοια δέντρα καὶ μὲ τὴ κατὰλληλὴ καλλιέργεια καὶ περικοπὴσι νὰ τὰ ἀναπτύξουν κανονικὰ καὶ νὰ ἐξασφαλίσουν ἔτσι ἑκατονταπλάσιο εἰσόδημα. Τί θὰ τὸ κάνουν τὸ εἰσόδημα αὐτό, ποῦναι προϊόν τοῦ μόχθου καὶ τοῦ ἰδρώτος τους;

Ἡ ἀπάντησι εἶναι τρομερά! Ἀλλὰ εἶναι μία!

Θὰ τὸ ρίξουν νὰ τὸ φᾶνε οἱ... ζουλές τους!...

Γιατὶ ἐν ἑλλείψει κοντινοῦ κέντρου καταναλώσεως ἢ μέσου φτηνῆς, ταχείας καὶ ἀσφαλούς μεταφορᾶς τοῦ γεωργικοῦ προϊόντος, σὲ μακρινὸ τόπο καταναλώσεως -ὅπως εἶναι ὁ Πειραιεὺς-τὸ προϊόν θὰ σὰ πῆσι. Προκειμένου λοιπὸν νὰ σαπίσῃ, εἶναι προτιμώτερο νὰ τὸ φᾶνε οἱ ζουλές ἢ νὰ μὴ κοπιᾶσῃ νὰ τὸ παραγάγῃ ὁ χωρικός.

Ὁ ἰσχυρισμὸς μου αὐτὸς δὲν εἶναι ὑπερβολικός! Ἐγὼ ἰδίαν πείραν τοῦ πράγματος. Ἐχομε καὶ μεῖς ἀρκετὰ ἀπιδιές καὶ συκιές στὸ Κεραμωτό. Καὶ τὴν ἐποχὴ τῆς παραγωγῆς, ἀφοῦ δὲν μπορούμε νὰ πουλήσωμε τοὺς καρποὺς αὐτοὺς τοὺς ρίχνουμε στὶς ζουλές!

4) Ἡ ἑλλειψι τακτικῆς, γρήγορης καὶ φτηνῆς ἐσωτερικῆς συγκοινωνίας στὸ νησί μας, ὡς καὶ τοιαύτης, μεταξὺ τοῦ νησιοῦ καὶ τοῦ Πειραιῶς. Μιὰ τέτοια συγκοινωνία, ἐὰν ὑπῆρχε, δὲν θὰ συντελοῦσε μόνον στὴν ἀμεση ἐπικοινωνία τοῦ νησιοῦ μὲ τὸν ἔξω κόσμον καὶ τῶν κατοίκων τῶν διαφόρων χωριῶν μεταξὺ τους. Θὰ ἦταν καὶ σπουδαῖος παράγων ἐξυπηρετήσεως τῶν οἰκονομικῶν συμφερόντων τῶν Κυθηριῶν. Ἡ ἑλλειψίς της ὁμοῦς ἔχει καὶ χαρακτηριστὰ καταθλιπτικὰ ψυχολογικά!.. Γιατὶ ὅταν ἀποφασίσῃ κανένας ξένος νὰ πάῃ ἔστω καὶ γιὰ λίγο καιρὸ σ' ἓνα χωριὸ τῶν Κυθήρων καὶ ἐκεῖ ἀναγκαστῇ, ἑλλείψει μέσων κινήσεως, νὰ ἀκινήτῃ, τότε θὰ καταληφθῇ ἀπὸ πληξὶ καὶ δὲν θὰ ἐξαπατῇ ἐκεῖ. Σήμερα δὲν εἴμαστε στὸν αἰῶνα τῆς...ρόκας! Εἴμαστε στὸ αἰῶνα τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς ρουκέτας. Καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐκείνοι ποὺ

ζούνε σὲ μεγάλα ἀστικά Κέντρα, μαθημένοι στὴ κίνησι καὶ στὴν ἀμεση κατὰ βούλησι μετακίνησι, δὲν ἀνέχονται τὴν ἀδράνεια!

Κάποτε παραθερίζοντας στὸ Κεραμωτό, θέλησα νὰ πάω μιὰ Κυριακὴ στὸν Ποταμό. Ξύπνησα πρωτὶ-πρωτὶ καὶ στὶς ἑξῆς ἡ ὥρα ὅταν πῆγα στὴ πλατεῖα τῆς Καρβουνάδας, δὲν ὑπῆρχεν ἵχνος αὐτοκινήτου! Ρώτησα τότε κάποιον συγχωριανό, πού βρῆκα στὴ πλατεῖα καὶ μ' ἀπάντησε: —Φύγαγε τρία-τέσσαρα αὐτοκίνητα ὡς τώρα γιὰ τὸν Ποταμό. "Αν ἐρχόσουν νωρίτερα δέκα λεπτά, θὰ πρόφταινες τὸ τελευταίον!

—"Ὅστε-τοῦ εἶπα-γιὰ νὰ πάη κάνεις στὸ Ποταμό, πρέπει νὰ ξενυχτίσῃ στὴ πλατεῖα ἀπὸ τὸ βράδυ;

—"Ἐδῶ εἵμαστε χωρικοὶ-μου λέει-καὶ ξυπνάμε πολὺ πρωτῶ..

Πρέπει λοιπὸν νὰ μάθουν οἱ χωρικοὶ μας, πού ἔχουν συμφέρο νὰ ἐπισκέπτονται τὸ νησί οἱ Τσιριγῶτες τῶν μεγάλων πόλεων, καθὼς καὶ οἱ ξένοι, πὼς οἱ μὴ χωρικοὶ, ξυπνοὺν ἀργά! Καὶ ὅτι πρέπει νὰ παρέχουν τὰ μέσα κινήσεως στοὺς ξένους τους, τὴν ὥρα πού θέλουν ἐκεῖνοι-οἱ ξένοι-καὶ ὄχι τὴν ὥρα πού ξυπνᾶνε αὐτοὶ-οἱ χωρικοὶ!.. Ἀλλὰ αὐτὰ τὰ ἀπλούστατα πράγματα, πρέπει κάποιος νὰ τὰ διδάξῃ στοὺς χωρικοὺς. Καὶ αὐτὸς ὁ κάποιος, δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸ παπᾶ ἢ τὸ δάσκαλο, ἢ τὸ Πρόεδρο τῆς Κοινότητος τοῦ χωριοῦ. Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὅμως δὲν ἔγινε ποτέ!..

Στὴ περίπτωσι αὐτὴ βλέπουμε πὼς ἡ εὐθύνη βαρύνει πιά τὸ μόνιμο κάτοικο τοῦ νησιοῦ. Καί.

5) Εἶναι ἀναμφισβήτητο πὼς οἱ Τσιριγῶτες εἶναι ἔξυπνοι ἄνθρωποι. Καὶ ὅμως κάνουν καίτι πού δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἐξηγήσῃ κανεὶς.

Διαβάζουν ἐκεῖνα πού τοὺς γράφουν, ἢ ἀκοῦνε αὐτὰ πού τοὺς λένε οἱ πνευματικοὶ τους ἡγέτες. Καὶ ἐκφράζουν τὴν εὐχαρίστησι, τὴν ἱκανοποίησι καὶ τὴν ἐπιδιοκυσία τους. Εἶναι σ' ὅλα σύμφωνοι καὶ δὲν ἔχουν καμμιάν ἀντίρρηση. Καὶ πέρα ἀπ' αὐτό, δὲν κάνουν ἀπολύτως τίποτα γιὰ ν' ἀξιοποιήσουν αὐτὰ τὰ πράγματα πού ἀκουσαν καὶ πού τὰ βρῆκαν σωστά. Γιαυτό καὶ ρημάζει τὸ νησί! Καὶ γιαυτό ὁ καθένas σκέπτεται πὼς νὰ φύγῃ μακριά... νὰ ἐκπατριστεῖ... νὰ πάῃ στὰ πέρατα τῆς ὑψηλίου!..

Ἀγαπητοί μου συμπατριῶτες. Ὅπως βλέπετε, γιὰ μερικά ἀπὸ τὰ κυριώτερα αἷτια πού συντελοῦνε στὴν ἐρήμωσι τοῦ νησιοῦ μας, φταῖνε ἄλλοι παράγοντες καὶ δὲν εἶναι στὸ χέρι μας νὰ κάνουμε τίποτα μ' αὐτούς. Γιὰ μερικά ὅμως, φταῖμε ἐμεῖς!.. Ἀν θέλουμε λοιπὸν νὰ **περιορίσῃ** τὸ κακό, στὸ χέρι μας εἶναι νὰ κάνουμε, τὸ ταχύτερο, ὅτι πρέπει, γιὰ νὰ λείψουν τοὐλάχιστον τὰ αἷτια τοῦ κακοῦ πού προέρχονται ἐξ ὑπατιότητός μας...

Δημ. Γ. Ἀουυρόπουλος

ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΤΙ ΘΑ ΠΗ... 'ΝΑ ΣΟΥ ΔΩΣΗ ΓΙΟΤΣΑ,!

ΤΟΥ Κ. ΔΗΜ. Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

"Όταν ἔγραφα τὰ Κυθηραϊκὰ ἠθογραφικὰ διηγήματα, πού ἐκυκλοφόρησαν σὲ τόμο μὲ τὸν γενικὸ τίτλο «**Ἄλλος γιὰ τὸ Τσιρίγιο**» δὲν ἐγνώριζα τὴ σημασίαν τῆς Τσιριγώτικης κατάρας «**Α! πὺν νὰ σοῦ δώσῃ γιότσα!**» Κι' ἔγραφα σὲ ὑποσημείωσι, πὼς ἡ κατάρα αὕτη ἦταν ἀγνώστου προελεύσεως καὶ σημασίας.

Μεταξὺ ὅμως ἐκείνων πού διάβασαν τὸ βιβλίον μου, ἦταν καὶ ὁ πολῦτιμος Κωνσταντίνουπολίτης φίλος μου κ. Γεώργιος Παλαστράτος, διανοούμενος καὶ γνώστης δέκα τεσσάρων (14) ξένων γλωσσῶν, τὸ πλεῖστον Ἀνατολικῶν, ὁ ὁποῖος τώρα μὲ διαφωτίζει πληρέστατα γιὰ τὴν προέλευσι καὶ τὴν σημασίαν αὐτῆς τῆς περιέργης λέξεως «**Γιότσα**».

Κατὰ τὸν κ. Παλαστράτον, λοιπὸν, ἡ λέξι «γιότσα» εἶναι παραφθορὰ τῆς σανσκριτικῆς λέξεως «**Γκιούτσα**» πού σημαίνει βάρος, μόχθο καὶ μεταφορικά, στενοχώρια. Ἡ ἴδια λέξι χρησιμοποιεῖται ἀπὸ ἀρκετοὺς Ἀσιατικούς λαοὺς καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Στὴ Τουρκικὴ γλῶσσα, ἡ λέξι «**Γκιούτς**» σημαίνει δύσκολος, βαρὺς καὶ βάρος. Οἱ Τούρκοι, ὅταν κάποιος, μὲ ὅποιο-δήποτε τρόπο, τοὺς στενοχωρεῖ, λένε «**Γιούτς βερίορ**» πού σημαίνει: Δίνει βάρος. (Ἐννοῶντας αὐτὸν πού ἔγινεν ἀφορμὴν νὰ στενοχωρεθοῦνε). Ὅστε καὶ ἡ Τσιριγώτικη φράσι «**Α! πὺν νὰ σοῦ δώσῃ γιότσα**» θὰ πρέπει νὰ σημαίνῃ: «**Α! πὺν νὰ σοῦ δώσῃ βάρος, στενοχώρια!**» Δηλαδή νὰ λυπηθῇς! νὰ πάθῃς!..

Οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀνατολῆς, λέγοντας «**γκιότσι**» καὶ «**γκιότσια**» ἐννοοῦσαν τὶς ἀποσκευές. Ὅταν ἔκαμαν μετακόμισι, ἔλεγον: «Ἐχομε **γκιότσι**» δηλαδή ἔχομε ἐνοχλητικὴν ἀπασχόλησι—σχεδὸν στενοχώρια—βάρος».

Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ Ἕλληνες ναυτικοί, τῆς Μαύρης Θάλασσας, ὅταν θέλανε νὰ ποῦνε πὼς τὸ καράβι τοὺς δέρνεται ἀσχημα ἢ ἐπικινδύνα ἀπὸ τὰ κύματα, ἔλεγον: ὅτι «**γκιοτσάρε**» ἢ «**γκιοτσαριστήκαμε**», δηλαδή στενοχωρεθήκαμε.

Ἔτσι, λοιπὸν, ἐξηγεῖται τώρα ἡ προέλευσις καὶ ἡ ἀκριβὴς σημασία τῆς λέξεως «**γιότσα**».

Ἀπομένει τώρα νὰ ξέρουμε ἀπὸ πού ἤρθε καὶ πολιτογραφήθηκε στὸ Τσιρίγιο αὕτη ἡ λέξι.

Δεδομένου ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ Τσιρίγιου προήλθαν, τὸ πλεῖστο, ἀπὸ τὴν γειτονικὴν Πελοπόννησο καὶ ἀπὸ τὴν Κρήτη, θὰ ἔλεγε κανεὶς πὼς πιθανὸν νὰ πῆραν οἱ Τσιριγῶτες αὕτη τὴ λέξι ἀπ' τοὺς Μανιάτες ἢ τοὺς Κρητικούς. Ἀλλὰ στὴ Μάνη καὶ στὴ Κρήτη δὲν εἶναι γνωστὴ ἡ λέξι αὕτη. Ἡ μόνη ὁδὸν ἐξήγησι πού μπορεῖ νὰ δώσουμε εἶναι ὅτι ἐπειδὴ οἱ Τσιρι-

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Στὸ Ποταμό, ὅταν εἵμαστε μαθηταὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου, μόλις βράδυαζε 3—4 πάντοτε παρέα, μὲ τὸ ἀπαραίτητο λαδοφάναρο, πηγαίναμε στὰ κοντινὰ χαλάσματα γιὰ νὰ πιάσωμε Κοκκινόκωλους.

Μιὰ βραδυὰ λοιπὸν, ἀπὸ τὶς πολλές, ὁ Θεόδωρος Μαρσέλλος, ὁ Πότης Κωνσταντινίδης, ὁ Τάσος Χλαμπέας, ὁ Μιχάλης Φρατζεσκάκης καὶ ἐγώ, μὲ τὸ φανάρι στὸ χέρι, τραβήξαμε πρὸς ἐξερεύνησιν στὰ διάφορα χαλάσματα, στὰ ὅπισθεν τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου τῆς Τζανέτενας, ἐκεῖ πού ἦτο ὁ Ἅγιος Χαράλαμπος. Μπήκαμε, ὅπως πάντα, μὲ τὶς μύτες τῶν ποδιῶν γιὰ νὰ ἀποφύγουμε τὸν θόρυβον καὶ μέσα στὶς κοιλώτητες τῶν τοίχων καὶ στὶς γωνιές τῆς σκεπῆς ἐψάχναμε γιὰ νὰ βροῦμε τὰ κρυμμένον ἀθῶα πουλάκια πού ἦσαν πάντοτε ἀρκετὰ καὶ ἀποτελοῦσαν πλούσιο γιὰ μᾶς θήραμα. Γιὰ νὰ εἶμαι εἰλικρινὴς πρέπει νὰ πῶ ἔδῳ ὅτι ἀπὸ διάφορες διηγήσεις εἴχαμε ἐπηρεασθῇ καὶ ἐφοβούμεθα τὰ φαντάσματα. Ψάχνοντας, λοιπὸν, αὐτὸ τὸ βράδυ, μέσα στὸ σκοτάδι γιὰ τὸ κυνήγι μας, εἶδαμε ἓνα θεόρατο φάντασμα νὰ κουνάη πόδια, χέρια. Πρῶτος τὸ εἶδα ἐγώ, τὸ δείχνω ἔπειτα καὶ στοὺς ἄλλους. Ἐβεβαιώθησαν κι' αὐτοὶ κι' ὁ φόβος μας μᾶς ἔκανε ν' ἀφήσουμε τὸ κυνήγι. Τὸ βάλαμε στὰ πόδια καὶ ὅπου φύγει φύγει. Ἐγὼ μὲ τὰ πόδια στὸν ὦμο, ἀπὸ τὴν τρεχάλα, σκοντάφτω μὲν πέφτει τὸ λαδοφάναρο καὶ γίνεται κομμάτια. Ἔτσι, μέσα στὸ σκοτάδι, τρέχοντας, φθάσαμε κοντὰ στὸν Παντοκράτορα καὶ ὁ καθένas ἔπειτα στὸ σπῆτι του. Ἐκάναμε ὄρο ἀπὸ τὸ φόβο μας ὅτι ποτὲ ποιά δὲν θὰ πηγαίναμε γιὰ κοκκινόκωλους. Ὁ ἓνας ἔλεγε ὅτι τὸ φάντασμα ἦτο 5 μέτρα, ὁ ἄλλος 10 μέτρα, ἀναλόγως τῆς παιδικῆς μας φαντασίας.

Τὴν ἄλλην μέρα πηγαίνοντας στὸ σχολεῖο, πρωτὶ πρωτῶ, ἀπὸ περιέργεια ἐσκαρφώσαμε στὸν τοῖχο τῆς Τζανέτενας νὰ δοῦμε τί ἔγινε τὸ φάντασμα.

Τὸ εἶδαμε μὲ ἐκπληξίαν μας νὰ εἶναι ἐκεῖ ἀκόμη. Μὲ τὴν διαφορὰ ὅτι δὲν ἦταν τίποτε ἄλλο ἀπὸ μερικά!.. ἐσώβρακα ἀπλωμένα σὲ σχοινὶ πού στὴν παιδικὴν μας φαντασίαν μᾶς ἐφάνησαν Φάντασμα θεόρατο.

Καθένas μπορεῖ νὰ καταλάβῃ σὲ ποιά ταπεινώσι αἰσθανθήκαμε ὅτι βρεθήκαμε γιὰ τὴ δειλία μας ὅταν μάλιστα ἐβλέπαμε ὅτι τὰ ἐσώβρακα—φάντασμα ἦσαν στεγνὰ ἀπὸ τὸ ἀπλωμά των ἐνῶ τὰ δικά μας τὰ αἰσθανόμεθα ὑγρὰ ἀκόμη ἀπὸ τὸ φόβο μας.

Ἐπαμ. Δελακοβίας

γῶτες, πρὶν ἀκόμα ἀρχίσουν νὰ μεταναστεύουν στὴν Κων(σ)πολι, Σμύρνη, Ἀμερικὴ καὶ Αὐστραλία, ἦσαν σὲ μεγάλο βαθμὸ ναυτικοὶ καὶ ταξίδευαν πολὺ στὰ λιμάνια τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Μαύρης Θάλασσας, πιθανὸν νὰ πῆραν τὴ λέξι αὕτη ἢ καὶ ὁλόκληρη τὴ φράσι—κατάρα, ἀπὸ τοὺς ναυτικούς τῶν χωρῶν ἐκείνων καὶ τὴ μεταφέρανε στὸ νησί μας ὅπου καὶ ἔμεινε παντοτεινά.

Δημ. Γ. Ἀουυρόπουλος

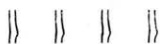
ΣΕΛΙΔΕΣ ΚΥΘΗΡΑΪΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΓΩΝΑΣ ΤΩΝ ΕΠΤΑΝΗΣΙΩΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΙΝ

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΕΤΕΙΟΣ Ο ΑΓΓΛΟΣ ΑΡΜΟΣΤΗΣ ΟΥΑΡΔ ΚΑΙ ΟΙ ΚΥΘΗΡΙΟΙ

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΑΙ: Γ. ΑΡΩΝΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ Κ. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Υπό του κ. Π. Κ. ΤΣΙΤΣΙΛΙΑ

Οί ἔθνικοι ἀγῶνες τῶν Κυθρίων διὰ τὴν ἐνωσίν των μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, ὑπενθυμίζουσιν τοὺς ὁμοίους ἀγῶνας τοὺς ὁποίους, ὑπὸ ἀναλόγους συνθήκας, διεξήγαγον καὶ οἱ Ἑπτανήσιοι.

Εἰς τοὺς ἀγῶνας ἐκείνους ὁ ἑπτανησιακὸς λαὸς καὶ ἀντοχὴν καὶ ἐπιμονὴν καὶ μαχητικότητά καὶ πλείστας ἄλλας ἀρετὰς ἐπέδειξε.

Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῇ καὶ διὰ τοὺς ἀντιπροσώπους του οἵτινες, εἴτε ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ εἴτε ἐν τῇ κοινοβουλίᾳ, ὑπέστησαν μεγάλας διώξεις καὶ φυλακίσεις καὶ ἐξορίας.

Καὶ τῶν μὲν ἀντιπροσώπων τῶν ἄλλων νήσων εἶναι γνωστὴ ἡ ἔθνικὴ ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως δραστήριος. Τῶν Κυθρίων ὅμως τοιούτων εἶνε ἐλάχιστοι, ἀτυχῶς, γνωστὴ, ἐνῶ καὶ αὐτοὶ κατ' οὐδὲν ὑπέστησαν τῶν συναδελφῶν των εἰς τὸ μέγα καθήκον εἰς τὸ ὁποῖον ἐκάλει τοὺς πάντας ὁ ἑπτανησιακὸς λαός.

Ἐν ἐπεισόδιον δύο Κυθρίων ἀντιπροσώπων τὸ ὁποῖον μαρτυρεῖ ὑπὸ ποίῳ αἰσθημάτων διὰ τὴν ἐνωσιν κατεῖχετο καὶ ὁ Κυθηραϊκὸς λαός, παραθέτομεν κατωτέρω, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς συμπληρώσεως ἐκατονταετίας ἀπὸ τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐπαναστάσεως ἣτις, ἀτυχῶς, παρέχεται ἀπαράκλητος, λόγῳ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ σάλου εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκεται ἡ χώρα μας.

Ἦτο ἀκριβῶς τὸ ἔτος 1848. Ἀρμοστὴς τῆς Ἀγγλίας εἰς τὰς Ἰονίους νήσους ἦτο ὁ λόρδος Σήτον ὅστις, ὑπὸ τὴν ζωηρὰν πίεσιν τοῦ λαοῦ, ἠναγκάσθη νὰ ἐφαρμόσῃ φιλελευθέραν πολιτικὴν. Κατόπιν τούτου ἐπέτρεψε τὴν ἐλευθεροτυπίαν, ἤρε τὴν λογοκρισίαν καὶ γενικῶς ἐφήρμοσε διάφορα μέτρα πρὸς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῶν νήσων.

Ἐπειδὴ ὅμως αἱ ἐφημερίδες αἱ ὁποῖαι ἤρχισαν νὰ ἐκδίδωνται, ἔδωσαν πάλιν ὡς πρόγραμμα τὴν ἐνωσιν μετὰ τῆς Ἑλλάδος, νέα περιοριστικὰ κατ' αὐτῶν μέτρα ἐφηρημώσθησαν καὶ οἱ διευθυνταὶ των συνελήφθησαν καὶ ἐξωρίσθησαν. Τὰ μέτρα ὅμως αὐτὰ προεκάλεσαν ἐξέγερσιν καὶ ὁ ἄρμοστής Σήτον ἀντεκατεστάθη ἀπὸ τὸν ὀρεῖ Ἐρρίκον Οὐαρδ, ἐν ᾧ χρόνῳ ἐξεργάγη ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐπανάστασις.

Ὁ νέος ἄρμοστής Οὐαρδ ὅστις ἀπεκάλει προδοσίαν τὴν ἀξίωσιν τῆς ἐνώσεως, ἐκήρυξε τότε τὸν στρατιωτικὸν νόμον, ἀπέκλεισε τὴν ἐπαναστατήσαν νήσον διὰ θαλάσσης, παρέπεμψε πολλοὺς συλληφθέντας εἰς τὸ στρατοδικεῖον καὶ πολλοὺς ἐκρέμασε, κατεδάφισε καὶ ἐπυ-

πόλησε 30 οἰκίας εἰς τὰς περιοχὰς τῆς Λιβαθῶ, τῆς Πυλάρου καὶ τῆς Ἐρίσου καὶ ἐνέσπειρε παντοῦ τὸν τρόμον καὶ τὸν ὀλεθρον. Ἐκ τούτου καὶ ὁ Οὐαρδ ἀπέκτισε τὸ ἐπώνυμον τοῦ αἰμοβόρου.

Ἐπειδὴ ὅμως τ' ἀνελεύθερα καὶ ἄγρια ἐκεῖνα μέτρα ἐξήγειραν παντοῦ τὴν κοινὴν ἀγανάκτησιν, ἡ Ἀγγλία ἐχορήγησεν εἰς τοὺς Ἰονίους ἐλευθερίαν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀντιπροσώπων των καὶ ἐλευθεροτυπίαν, ἐλπίζουσα οὕτω ὅτι οἱ κάτοικοι θὰ ἠνείκοντο τὴν Ἀγγλικὴν Προστασίαν. Ἡ ἐλπὶς ὅμως αὕτη ἀπεδείχθη ματαία ὅταν κατὰ τὴν πρώτην σχηματισθεῖσαν ἐκ τῶν ἐκλογῶν ἐλευθέραν Βουλὴν, ἣτις ἦτο ἡ Θ' τοιαύτη, ἐξελέγησαν πλείστοι ριζοσπάσται βουλευταὶ ἑνδεκα τῶν ὁποίων, κατέθεσαν θαρραλέως εἰς αὐτὴν ψήφισμα διὰ τοῦ ὁποῖου, **καὶ νῆσοι ἡνοῦντο κυριαρχικῶς δικαίωμάτι μετὰ τοῦ βασιλεῖος τῆς Ἑλλάδος.**

Τὸ ψήφισμα ὅμως αὐτὸ ἐπικολούθησαν νέα ἀνελεύθερα μέτρα. Διὰ Διαγγέλματος τοῦ ἄρμοστοῦ, ἡ συνεδριάζουσα Θ' Βουλὴ διελύθη (1850), οἱ δὲ βουλευταὶ Ἦλ. Ζερβὸς καὶ Σταμ. Πυλαρινὸς ἐξορίσθησαν εἰς τὰ Ἀντικύθηρα.

Ὁ Οὐαρδ, ἀντιλαμβανόμενος ὅτι ὁ ριζοσπαστισμὸς εἶχεν ἀποκτήσει βαθεῖας ρίζας, ἐκρίνετο ὅτι οὗτος ἔπρεπε ἀντὶ πάσης θυσίας νὰ ἐξουδετερωθῇ κατὰ τρόπον, ὥστε ἡ μέλλουσα νὰ προέλθῃ ἐκ τῶν ἐκλογῶν νέα Βουλὴ, ἀποτελεσθῇ ἀποκλειστικῶς ἀπὸ Ἀγγλοφίλους ἀντιπροσώπων. Πρὸς τοῦτο ἔλαβε διάφορα μέτρα, ὁ ἴδιος δὲ ἐπεδόθη εἰς προεκλογικὰς ἀνὰ τὰς νήσους περιοδείας. Οὕτω ἐπισκεπτόμενος καθε μίαν ἐξ αὐτῶν, ἐκάλει τοὺς κατοίκους τῆς νῆσου νὰ συμμαχήσων μετὰ τοὺς φίλους τῆς Προστασίας τοὺς ὁποίους ὁ λαὸς ἀπεκάλει **καταχθονίους**, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς κήρυκας τῆς ἐνώσεως **ριζοσπάστας.**

Μεταξὺ τῶν ἄλλων νήσων τὰς ὁποίας ὁ Οὐαρδ ἐπεσκέφθη ἦσαν καὶ τὰ Κύθηρα. Εὐθὺς ὡς ἀπεβιβάσθη εἰς αὐτὰ, μετέβη εἰς τὸ Διοικητήριον καὶ ἐκεῖ, προσκαλέσας τοὺς προκρίτους τῆς Χώρας καὶ ἄλλους ἐξέχοντας πολίτας, συνέστησεν εἰς αὐτοὺς ν' ἀνακαθεῖσιν ὡς βουλευτὰς των μετριοπαθῆ στοιχεῖα πρὸς σχηματισμὸν μετριοπαθοῦς Βουλῆς. Διεβεβαίωσε δὲ τοὺς Κυθηρίους ὅτι οὔτε ἡ Κέρκυρα, οὔτε ἡ Κεφαλληνία θὰ ἐξέλεγον ριζοσπάστας,

Μεταξὺ τῶν Κυθρίων οἵτινες παρέστησαν εἰς τὴν συγκέντρωσιν ἐκείνην ἦσαν ὁ Ε. Μόρμορης καὶ ὁ Καλόντσης. Ὁ Οὐαρδ ἀποτενόμενος πρὸς τὸν πρῶτον τοῦ λέγει: **«Ριζοσπάσται ἀνεφάνθησαν καὶ**

εἰς τὴν νῆσον σας τῶν ὁποίων προεξάρχει ὁ ἀδελφός σου Γεώργιος». Κατόπιν στραφεὶς καὶ πρὸς τὸν Καλόντσην εἶπε καὶ πρὸς αὐτόν. **«Καὶ ὁ ἰδικός σου νίδς με τοὺς ριζοσπάστας ἀνακατεύνται».**

Κατὰ τὸν ἴδιον αὐτὸν χρόνον, ἡ ἀστυνομία τῶν Κυθρίων παρημποδίζε τὴν υπογραφὴν μιᾶς ἀναφορᾶς τῶν υποψηφίων βουλευτῶν τοῦ ριζοσπαστικοῦ κόμματος καὶ ἰδίως τοῦ Γ. Μόρμορη. Πρὸς ἐξήγησιν τοῦ ἀστυνομικοῦ αὐτοῦ μέτρου δέον νὰ λεχθῇ ἐνταῦθα ὅτι, κατὰ τὸν ἰσχύοντα τότε νόμον περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν, διὰ νὰ ἔχη τις τὸ δικαίωμα νὰ θέσῃ υποψηφιότητα βουλευτοῦ, ἔπρεπε νὰ πρὸς τοῦτο ἀναφορὰ του, νὰ υπογραφῇ ὑπὸ τοῦ ἐνὸς δεκάτου τῶν ἐχόντων δικαίωμα ψήφου ἐκλογέων.

Οἱ Κυθηριοὶ, ἀντιληφθέντες τότε ὅτι ἐκινδύνευον, ἐκ τῶν ληφθέντων αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας πιεστικῶν μέτρων, ἡ ἐκλογὴ ριζοσπαστῶν βουλευτῶν, ὡς ἦτο ἡ ὁμόθυμος ἐπιθυμία τοῦ τόπου, συνεννοήθησαν ἐπείγοντως μεταξὺ των καὶ κατέφυγον εἰς τὸ ἀκόλουθον τέχνασμα.

Παρουσίασαν διὰ τοῦ τότε ἐπάρχου τῆς νήσου Ἐμμ. Στᾶν πρὸς τὸν Οὐαρδ δύο χωρικούς, τὸν Γεώργιον Ἀρώνην Παναγιωτόπουλον καὶ τὸν Κοσμᾶν Παγάρετον ὡς ἀνθρώπους ἀνήκοντας εἰς τὰ μετριοπαθῆ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα ὁ ἄρμοστής ἀνεξίτη. Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ χωρικοὶ ἐδήλωσαν τότε ἐγγράφως εἰς τὸν Οὐαρδ ὅτι: **παραμένοντες πιστοὶ εἰς τὸ καθεστὸς καὶ συγχρόνως ὅτι εἶνε ἔτοιμοι νὰ λάβουν μέρος εἰς τὸν ἐκλογικὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἀνάδειξιν τῶν βουλευτῶν τῆς νήσου.**

Ὁ Οὐαρδ οὐδόλως ὑποπτευθεὶς τοὺς δύο ἐκείνους χωρικούς καὶ ἐνθουσιασθεὶς ἀπὸ τὴν ἀπείριτον αὐτῶν ἐμφάνισιν, ἀπεδέχθη τὰς δηλώσεις των, ὥπως καὶ τὴν υποψηφιότητά των.

Κατόπιν τούτου ὁ Οὐαρδ ἀνεχώρησεν ἐκ Κυθρίων ἡσυχος καὶ βέβαιος ὅτι ἐξουσίασε δύο ἀκόμη **καταχθονίους** διὰ τὴν μέλλουσαν Βουλὴν του, ἐνῶ ὁ ἐκλογικὸς σύλλογος τῶν Κυθρίων ψηφοφόρων, ἐξέλεγε πανηγυρικῶς τὸν Παναγιωτόπουλον καὶ τὸν Πανάρετον ἀντιπροσώπους τῆς νήσου εἰς τὸ ἐν Κερκύρᾳ ἑπτανησιακὸν κοινοβούλιον.

Ἡ προκύψασα ἐκ τῶν ἐκλογῶν ἐκείνων Βουλὴ εἶχεν ἤδη ἀρχίσει τὰς συνεδρίας τῆς ὅταν κατέφθασαν εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ οἱ δύο βραδύναντες, λόγῳ τῆς μακρᾶς ἀποστάσεως ἀντιπροσώπων τῶν Κυθρίων

ΕΚΛΕΚΤΑΙ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

+ ΣΠΥΡΟΣ ΕΜΜ. ΣΤΑΘΗΣ*: ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ

Υπό κ. ΚΩΣΤΑ ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Τημηματάρχου παρά τῷ Ἐλεγκτικῷ Συνεδρίῳ.

I

Τὸν ἀείμνηστον συμπολίτην μας Γυμνασιάρχην Σπύρον Στάθη ἐῖχα τὴν τιμὴν νὰ τὸν γνωρίσω πρὸ 10 ἐτῶν περίπου ὅταν εἶχεν ἀναλάβει εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν διεύθυνσιν τοῦ 3ου Γυμνασίου Θηλέων. Ἐκτοτε πολλάκις συνηντήθημεν μαζί του καὶ συνωμίλησα διὰ τὰ διάφορα γενικώτερα ζητήματα ποὺ ἀπασχολοῦν—καὶ πολλὰ ἀπασχολοῦν ἀκόμη—τὸ νησί μας, ὥστε νὰ νομίζω ὅτι μπορῶ νὰ κρίνω τὸν «ἄνθρωπον» μὲ κάποιαν ἀμεροληψίαν ἀφοῦ μάλιστα τὴν δοῶσιν του—ὅταν διηύθυνε τὸ Γυμνάσιον Κυθήρων—τὴν παρηκολούθουν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1930 διὰ τοῦ Κυθηραϊκοῦ τύπου.

Ἔχων ὑπ' ὄψιν μου πολὺ τιμὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα ἠντλήσα ἀπὸ τὴν παραστατικωτάτην ὁμιλίαν τοῦ κ. Ἰωάν. Φωτίου, ἡ ὁποία ἐγένετο κατὰ τὸ φιλολογικὸν μνημόσυνον τῆς 24ης Νοεμβρίου 1946 τὸ τελεσθὲν εἰς μνήμην τοῦ Σπ. Στάθη εἰς τὴν

ῥων. Τὴν ἀφίξιν αὐτῶν πληροφορηθεὶς ὁ Οὐαρδ, ἔστειλεν εὐθὺς καὶ τοὺς ἐκάλεσεν εἰς τὸ γραφεῖον του. Ἐκεῖ μειδιῶν, ὑπενθύμισεν εἰς αὐτοὺς τὴν ὑπόσχεσίν των καὶ ἐξέφρασε τὴν πεποίθησίν του ὅτι θὰ συνειργάζοντο καὶ αὐτοὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἀγγλοφίλων ἀντιπροσώπων διὰ τὴν ὁμαλὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐργασιῶν τοῦ κοινοβουλίου.

Τότε ὅμως συνέβη τὸ ἐξῆς ἀπροσδόκητον. Καὶ οἱ δύο ἀντιπρόσωποι τῶν Κυθήρων, ἀπήντησαν πρὸς τὸν Οὐαρδ διὰ τῶν ἀκολουθῶν ἀξιωματικῶν καὶ θαυραλέων λόγων: «**Ἡμεῖς, τοῦ εἶπον, ἡμεῖς θὰ ἰδιωτῶμεν ὅταν σὰς ἐδώκαμε τὰς ἐγγράφους ὑποσχέσεις μας. Σήμερον ὅμως ὄντες λειτουργοὶ τῆς Πατρίδος, εἰς αὐτὴν ἀποδίδομεν τὴν ὀφειλὴν μας.**» Ἡ, ὅπως τότε ἀνεγράφη τὸ γεγονός αὐτό: «Τότε μὲν ἰδιωτεύοντες ὁμολογήσαμεν, νῦν δὲ τῇ Πατρίδι λειτουργοῦντες, τὴν ὀφειλὴν αὐτῇ ἀποδίδομεν».

Ὁ Οὐαρδ ὡς ἤκουσε τὴν ἀνωτέρω ἀπάντησιν συνοφρυώθη καὶ εὐθὺς κατόπιν ἔγινεν ἔξω φρενῶν, Μὴ δυνάμενος ὅμως νὰ πράξῃ τίποτε ἄλλο πρὸς δύο ἐκλεγέντας ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ, ἀπεχώρησεν ἐκ τοῦ γραφείου του πλήρως θυμῷ, ἐνῶ δὲ Παναγιωτόπουλος καὶ ὁ Πανάρετος ἐτράπησαν, πηδῶντες ἐκ χαρᾶς, πρὸς τὸ συνεδριάζον κοινοβούλιον ἐνθα ἐγένοντο μὲ ἀνοικτὰς ἀγκύλας δεκτοὶ ἀπὸ τοὺς ὁμοϊδεάτας των καὶ ἐκάθησαν εἰς τὰ βουλευτικὰ τῶν ριζοσπαστῶν ἐδῶλια. Ἀμφότεροι δὲ οὗτοι διετήρησαν τὰς ριζοσπαστικὰς τῶν ἀρχὰς μέχρι τῆς ἐνώσεως τῆς Ἑλληνικῆς μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Παν. Κ. Τσιτσίκας

αἰθούσας τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας, πρωτοβουλία τῶν Κυθηραϊκῶν σωματείων Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, θ' ἀσχοληθῶ ἐν δυνατῇ συντομίᾳ μὲ τὸ συντελεσθὲν ὑπ' αὐτοῦ δημιουργικὸν ἔργον ἀφοῦ προηγουμένως δώσω καὶ μίαν σύντομον χρονολογικὴν περιγραφὴν τῆς ζωῆς τοῦ τόσον προῶπως ἐκλιπόντος συμπολίτου μας.

II

[Βιογραφικαὶ σημειώσεις]

Α) Ὁ Σπύρος Στάθης ἐγεννήθη εἰς τὰ Κυθήρα (Χώρα) τὴν 11ην Δεκεμβρίου 1889 ἀπὸ τὸν Μανώλη Στάθη ἢ Καλογερίνην καὶ τὴν Μαντίναν τὸ γένος Σπύρου Μασσέλου.

Β) Τὰ πρῶτα μὲν μαθήματα ὡς ἦτο φυσικὸν τὰ ἐπῆρε εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα ἐνῶ τὴν κλασσικὴν ἐκπαίδευσιν εἰς τὸ Γ' Γυμνάσιον Ἀρρέων Ἀθηνῶν (Πλάκας) ἀπὸ τοῦ ὁποῖου καὶ ἔλαβε ἀπολυτήριον εἰς ἡλικίαν μόλις 16 ἐτῶν. Κατὰ τὸ ἔτος δὲ 1905 ἐνεγράφη εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τυχὼν τοῦ πτυχίου τῆς Σχολῆς ταύτης.

Γ) Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1910 ἐστρατεύθη ὡς κληρωτὸς τῆς κλάσεως 1910. Μετὰ 20μηνον θητείαν ἀπελύθη, πλὴν ὅμως λόγῳ τῶν Βαλκανικῶν πολέμων τοῦ 1912-13 ἐκλήθη ἀμέσως ὡς ἐφεδρὸς ὑπηρετήσας ἔκτοτε, μὲ μικρὰ διαλείμματα ἀναπαύλας, μέχρι τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς.

Οὕτω ἔλαβεν μέρος εἰς τὰς μάχας Σαρανταπόρου καὶ Γιαννιτῶν ὡς λοχίας τοῦ 8ου Πεζικοῦ Συντάγματος, εἰς τὴν μάχην Δεματιοῦ (ἐπαρχίας Ἰωαννίνων) τῆς 17ης Φεβρουαρίου 1913 ὡς ἀνθυπασπιστῆς—βαθμὸν εἰς τὸν ὁποῖον προήχθη τὴν 19ην Ἰανουαρίου 1913—μὲ τὸ Τάγμα Σπαθῆ, εἰς ἀγῶνα χαρακωμάτων Σκοῦ ἀπὸ 1 Ἀυγούστου ἕως 9 Δεκεμβρίου 1919.

Σημειώτεον ὅτι τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1914 προήχθη εἰς ἀνθυπολοχαγόν, τὴν 24ην Ἰουλίου 1919 εἰς ὑπολοχαγόν, καὶ τὴν 20ην Μαΐου 1921 εἰς λοχαγόν, βαθμὸν μὲ τὸν ὁποῖον καὶ ἀπελύθη τὴν 26ην Σεβρίου 1922.

Διὰ τὰς ὄντως πολυτίμους ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας προσέφερεν εἰς τὴν πατρίδα του κατὰ τοὺς πολέμους ἔτυχε τιμητικῶν διακρίσεων ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας, ἦτοι μεταλλίου στρατιωτικῆς ἀξίας, Ἑλληνικοῦ Πολεμικοῦ Σταυροῦ καὶ μεταλλίου τῶν Βαλκανικῶν Πολέμων.

Α) Ἀναφορικῶς μὲ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Σπύρου Στάθη ὡς δημοσίου ὑπαλλήλου

(*) Βλ. Νεχρολογίαν ὑπὸ κ. Κων. Σαραντοπούλου εἰς περιοδικὸν «Ἠχώ τῶν Ἑλλήνων» τεύχος Μαρτίου—Ἀπριλίου 1947.

παρτηροῦμεν τὰ ἐξῆς:

Τὸ πρῶτον διωρίσθη ὡς Ἑλληνοδιδάσκαλος εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον Κυθήρων τὴν 21 Ὀκτωβρίου 1916.

Τὴν 4ην Σεβρίου 1917 διωρίσθη Σχολάρχης εἰς τὸ Βελιμάχι (Γορτυνίας) εἰς τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν ὑπηρετήσε λόγῳ τῆς ἐν τῷ μεταξὺ ἐπιστρατεύσεώς του.

Τὴν 18 Σεβρίου 1920 μετετέθη εἰς τὸ Β'. Ἑλληνικὸν Σχολεῖον Ξυλοκάστρου. Τὴν 29 Μαρτίου 1921 μετετέθη καὶ πάλιν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον Κυθήρων.

Τὴν 5ην Ὀκτωβρίου 1921 προήχθη εἰς πρωτοβάθμιον καθηγητὴν τοῦ μόλις τότε συσταθέντος Γυμνασίου Κυθήρων.

Τὴν 21ην Δεκεμβρίου 1927 προήχθη εἰς Γυμνασιάρχην τοῦ ἰδίου Γυμνασίου ἐκ τοῦ ὁποῖου τῷ 1937 μετετέθη εἰς τὸ Γ'. Γυμνάσιον Θηλέων Ἀθηνῶν.

Ε) Σχετικῶς μὲ τὴν οἰκογενειακὴν του κατάστασιν πρέπει νὰ καταστή γνωστὸν ὅτι οὗτος ἐνυμφεύθη τὴν 24ην Ἰανουαρίου 1926 τὴν Κοῦλα τὸ γένος Δημ. Στάθη μετὰ τῆς ὁποίας ἀπέκτησε τρία τέκνα (ἓνα κορίτσι καὶ δύο ἀγόρια) τέλος δὲ ὅτι ἀπέθανε τὴν 23ην Μαΐου 1945—ἦτοι εἰς ἡλικίαν μόλις 56 ἐτῶν—εἰς τὸ Νοσοκομεῖον «Εὐαγγελισμός», κηδευθεὶς ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγ. Παντελεήμονος, (Ἰλισσοῦ).

III

Ἄν καὶ σκόπος τοῦ παρόντος ἄρθρου—ὡς ἐν προλόγῳ ἀνεφέραμεν—εἶναι ν' ἀσχοληθῶμεν μὲ τὸ πολὺπλευρον ἔργον τοῦ τόσον προῶπως ἐκλιπόντος συμπολίτου μας καὶ ὄχι νὰ ἐξάρωμεν καὶ ἀναλύσωμεν τὰ ὑπέροχα προσόντα τούτου, πρέπει πρὶν προχωρήσωμεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι πράγματι ὑπέροχα ψυχικὰ χαρίσματα καὶ ἐξαιρετικὰ προσόντα ἐκόσμων τὸν ἐκλιπόντα ποὺ πολλοὶ ὀλίγοι ἄνθρωποι συμβαίνει νὰ συγκεντρώνουν.

Ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν, δηλ. οἱ συμπολίται του, οἱ συνάδελφοί του, οἱ μαθηταὶ καὶ μαθήτριά του οὐδέποτε πρόκειται νὰ τὸν λησμονήσουν ἢ νὰ παύσουν νὰ τὸν ἔχουν φωτεινὸν παράδειγμα εἰς τὴν ζωὴν των. Καὶ πολὺ δικαίως. Μὲ τὴν καλωσύνην του, τὴν εὐκρίνειάν του, τὴν αξιοπρέπειαν καὶ τὴν εὐθύτητα τοῦ χαρακτήρος του ἐνέπνεε ἀναμνηστικῶς σεβασμὸν καὶ ἀγάπην. Μὲ τὴν εὐστροφίαν τοῦ πνεύματος, τὴν γλαφυρότητα τοῦ λόγου καὶ τοὺς εὐγενικοὺς τρόπους συμπεριφορᾶς κατέχευε κυριολεκτικῶς τὸν συνομιλητὴν του. Τέλος ἡ μεγάλη ἐγκυκλοπαιδικὴ του μόρφωσις, ἡ ἀφοσίωσίς του εἰς τὰ ἱδανικά τῆς πατρίδος, ἡ ἀγάπη του πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα, ἡ ἐπαγωγικότης του εἰς τὴν διδασκαλίαν, ἡ ἀντικει-

Συνέχεια εἰς τὴν σελίδα 30

ΕΔΩ ΚΑΙ 25 ΧΡΟΝΙΑ

ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ

Του Ίατρου κ. ΧΑΡ. Ε. ΚΡΙΘΑΡΗ

Είναι Μεγάλη Έβδομάς του 1923. Οι σχολικές διακοπές του Πάσχα μ' έφεραν στο χωριό μου για 15 μέρες, ημέρες χαράς και ξεγνοιασιάς κοντά στους δικούς μου, μακριά από τα θρανία, την άλγεβρα και το συντακτικό, σέ μια άλλη, μ' έντελως άλλη ατμόσφαιρα.

Χώρα — Καραβάς!.. Αυτή τη φορά η αντίθεση μου ήταν πολύ χτυπητή. Και στη Χώρα είχε πολύ φως μά τα χρώματα που κυριαρχούσαν ήταν το άσπρο των σπητιών, το σταχτό-φαιο του Κάστρου και των βουνών

και το γαλάζιο της θάλασσας. Έδω όσο βλέπει το μάτι, όπου κι' αν στραφή το βλέμμα χίλια χρώματα. Παντού στρωμένα πράσινα ταπέττα κεντημένα με λουλούδια, λουλάκια και μαργαρίτες κι' άνεμώνες, σ' όλες τις πλαγιές και γεννήματα που κυματίζουν στο φύσημα του αέρα και δένδρα, δένδρα όλοπράσινες άμυγδαλιές και άχλαδιές άνθισμένες, πουλιά, καρδερίνες, φλώρια, άμέτρητα κοπάδια, που στρώνονται σέ άτέλειωτες συναυλίες σέ όλες τις ρεματιές σέ κάθε λοφίσκο. Κάτω στις βαθύσιες λαγκαδιές με τα πλατάνια κυλάνε τα γάργαρα νερά: άπέναντι χάνεται στο βάθος της θάλασσας ο όγκος του Ταυγέτου κι' ο ούρανός και η ατμόσφαιρα μέσα στο ιριδόχρωμο φως και το έλαφρό αεράκι της άνοιξεως όλα ταυτα που θα μπορούσαν νά έμπνεύσουν έναν νέο βατώ, σέ κάνουν νά

μ' σκέπτεσαι, παρά μόνον... νά βλέπης, νά θαυμάζης και νά χαιρείσαι μέσα σου χωρίς νά μιλάς. Έτσι ήταν η φύσις. Μά αυτή τη φορά και οι άνθρωποι της σιγοντάριζαν, λές κι' ήθελαν νά την ξεπεράσουν. Όλόκληρο το χωριό σιγοντάριζαν! Τι νά συνέβαινε;

Ήταν απόγεμα Μεγάλης Παρασκευής.

Ο δάσκαλος του χωριού είχε καλέσει το πρωί της Μεγάλης Πέμπτης τους μαθητάς του σχολείου του και τους έμιλησε για κάποιον μεγάλο χωριανό που θάρχόταν από τον Πειραιά

για νά γιορτάση το Πάσχα με τους ανθρώπους του χωριού και την μητέρα του. Τους έμιλησε πολλήν ώρα για τα καλά που είχε κάνει αυτός ο «μέγας άνήρ» και τους είπε πως δέν πρέπει ν' αφήσουν πετραδάκι στους δρόμους. Έτσι η Μεγάλη Παρασκευή ξημέρωσε με τους δρόμους πεντακάθαρους. Από κει άρχιζε το νοικοκυριό του χωριού και τέλειωνε στις άσπρισμένες αύλές στα σκαλοπάτια και τις εισόδους των σπητιών ως το έσωτερικό τους, λές και κάθε νοικοκυρά περίμενε νά φιλοξενήση τον Ύ-

θία του Έπιταφίου.

Άπ' όλες τις συνοικίες του χωριού άπ' όλα τα σκόρπια σπήτια του ξεκινούσαν οι άνθρωποι προς την έκκλησία τους.

Ντίν—Ντάν..., Ντίν—Ντάν..., Ντίν—Ντάν...

Καλά πιά, αυτές τις άκουγαν από το πρωί, ήξεραν πως είναι Μεγάλη Παρασκευή, μά δέν είδαν νάρχεται το βαπόρι ούτε το άκουσαν νά σφυρίζη.

—Μά θάρθη άραγε αυτή τη φορά; ή μήπως άρρώστησε; Έμ μά γέρος άνθρωπος!

—Ο Θεός νά μάς τον φέρη με το καλό. Ήταν ή γενική συζήτηση—θάρθη;—Μήπως δέν έρθη;

Δέν μπορεί τηλεγράφησε του Παπα-Βαγγέλη, του τωχε γράψει και πιό μπροστά. «Θέλω, λέει, νά περάσω το τελευταίο μου πάσχα στο χωριό μου, με τη μητέρα μου, με τους χωριανούς μου, γιατί δέν αισθάνομαι καλά...».

Η έκκλησία ήταν γεμάτη κόσμο. Έξω το προαύλιο έπίσης. Στα σπήτια δέν έμεινε ψυχή.

Ο ήλιος είχε χαθεί στη Δύση του από άρκετή ώρα. Έρχονται 7½, πάνε 8 κι' άκόμα ν' άρχισή η άκολουθία του Έπιταφίου. Μά άφου δέν φάνηκε το βαπόρι άκόμα,—Τι νά περιμένουμε;—θα περιμένωμε. Άς δούμε άκόμα λιγάκι.

Οί παπάδες συσκέπτονται, οί έπίτροποι μπαινοβγαίνουν στο ιερό, πηγαίνόρχονται, συνομιλούν με τον κόσμο. —Τι νά κάνωμε; Ν' άρχίσωμε ή νά περιμένωμε; Όλοι ήθελαν νά περιμένουν. Ήταν μεγάλο και συγκινητικό το γεγονός. Και επί τέλους.

Κάποια ζωηρότερη κίνησις φωνές στο προαύλιο όλοι ξεσηκωμένοι τρέχουν ν' άκούσουν καλλίτερα ρωτούν για νά μάθουν. Το βαπόρι σφυρίζει στην άγία Πελαγία. Άκούγεται καθαρά, λές και σφυρίζει έπίτηδες δυνατά, έπίμονα, με διακοπές κι' επαναλήψεις.

Προσωπογραφία ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΔΗΛΑΒΕΡΗ

Έλαιογραφία
του Χαρ. Ε. Κρίθαρη

ψηλό έπισκέπτη.

Έκει όμως που έβαλαν τα δυνατά τους ήταν ή έκκλησία.

Η μεγάλη και ώραία έκκλησία, ο άγιος Χαράλαμπος σιγοντάριζαν ως το βράδυ εκείνο της Μεγάλης Παρασκευής. Έλαμπε όλόκληρη. Μαρουάλια, πολυέλαιοι, άσημένιες εικόνες, κολώνες, μάρμαρα, δεσποτικό άμβων... «άπήστραπτον έκ καθαριότητος».

Ήρθε ή ώρα του Έσπερινού. Οί καμπάνες σκόρπιζαν συχνώτερους τώρα τους πένθιμους ήχους των και καλούσαν τους πιστούς στην άκολου-

Ἀνοίγει ἄξαφνα ἡ ὥραία Πύλη. Ὁ παπᾶ—Βαγγέλης ντυμένος μὲ τ' ἄμφια, ὥρατος κι' ἐπιβλητικός, ἀποτείνεται στὸ ἐκκλησιασμά που ἔμεινε ἀμίλητο κι' ἀσάλευτο ν' ἀκούσῃ τὸ σεβαστὸ ἱερέα του.

—Ἀκοῦτε τὸ βαπόρι! Μᾶς φέρνει τὸ μεγάλο εὐεργέτη μας γιὰ νὰ γιορτάσῃ μαζί μας τὰς ἀγίας ἡμέρας. Αὐτὴ τὴ στιγμή ὁ Εὐστάθιος Δηλαβέρης, μὲ τὰ παιδιὰ του, ἀποβιβάζεται στὴν ἀγία Πελαγία. Προτείνω, ὅπως εἴμαστε σύσσωμοι, νὰ σπεύσωμεν εἰς προὔπαντησιν. Τὸ ἐγκρίνεται;

—Καλῶς ἦρθε, ναί, ναί, νὰ πᾶμε. Κι' ὁ κόσμος μὲ ἀπερίγραπτη συγκίνησι καὶ μὲ χαρὰ ξεχύνεται στὸ προαύλιο καὶ μ' ἐπικεφαλῆς τοὺς δύο σεβασμίους ἱερεῖς του τὸν Εὐάγγελον Κρίθαρν καὶ τὸν Μητᾶ Κορωνάιο, ξεκινᾷ γιὰ τὴν ὑποδοχὴ. Ἀμέτρητα φαναράκια, ἀναμμένα, ἀραδιάζονται στοὺς σκοτεινοὺς δρόμους, ἀνεβαίνουν τὸ Νηοχώρι καὶ παίρνουν τὸν ἀμαξιτὸ δρόμον Καραβᾶ—ἀγίας Πελαγίας. Μόλις εἶχε τελειώσει ὁ ἀμαξιτὸς ἐκεῖνος δρόμος ποὺ ἔγινε μὲ τὰ ἐλάχιστα χρήματα τῶν πολλῶν καὶ μὲ τὰ πολλὰ, ἐνὸς καὶ μόνον, τοῦ Εὐσταθίου Δηλαβέρη. Τρέχουν ἄνετα, στὸ δρόμον ποὺ τοὺς ἔφτιαξε καὶ τὸν εὐλογοῦν καὶ μιλοῦν ὅλο γι' αὐτὸν κι' ὅλη ἐκείνη ἡ ἀνθρωποθάλασσα κινεῖται μ' εὐχαρίστησι καὶ μὲ εὐλάβεια γιὰ νὰ τὸν προὔπαντήσῃ, νὰ τὸν ἀσπασθῇ, νὰ τὸν καλοσωρίσῃ.

Ἡ πορεία ἐκράτησε

ἐπὶ μίαν ὥρα. Στὴ μεγάλη βόλτα, πάνω ἀπὸ τὴ λαγκαδιὰ τοῦ ἁ—Γιώργη ἐδόθη τὸ σύνθημα νὰ παραταχθῇ ὁλος ὁ κόσμος «ἐφ' ἐνὸς ζυγοῦ» καὶ ν' ἀνάψουν ὅλα τὰ κεριὰ καὶ τὰ φαναράκια. Ἦταν σκοτάδι.

Τὰ φῶτα τοῦ βαποριοῦ τὸ ἔδειχναν νὰ κινῆται πρὸς τὴν Νεάπολιν. Ἄρα ἦρθε κατ' εὐθεΐαν Κάβο Μαλητᾶ—ἀγία Πελαγία. Ἐπομένως ἤθελεν ὁ Εὐστάθιος νὰ προλάβῃ τὸν Ἐπιτάφιο.

Αὐτὸς εἶχε τὴν δύναμιν νὰ κἀνῃ τὸ βαπόρι ν' ἀλλάξῃ καὶ δρομολόγιο. Φέρνει καὶ τὸν γυιὸ του καὶ τὴν νύφη του. Θὰ ἴδομε λοιπὸν καὶ τὸν Κρίτωνα. Ἡ γυναῖκα του εἶναι, λέει, πολὺ ὁμορφὴ καὶ πλούσια κι' αὐτὴ.

—Κρίμα μωρέ, τί νὰ δοῦμε μὲ τὰ φαναράκια καὶ τὰ κεριὰ. Ἀπόψε τίποτα! Ἀπὸ αὔριο ὁμως...

Ἔτσι μιλοῦσε ὁ κόσμος.

Κάτω ἡ νύχτα σκέπαζε τὴ γραφικότητα τῆς ῥεματιᾶς καὶ μόνον ἀντίκρου στὸ πρόβαλμα στὸ «κόκκινο ἄλωνακι» φάνταζε ὁ μὲν ἡ κορυφογραμμὴ σκοτεινότερη ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ θάλασσας καὶ τ' οὐρανοῦ. Ἀπ' ἐκεῖ τοὺς περιμέναν. Στάθηκε ὁλος ἐκεῖνος ὁ κόσμος γεμάτος προσοχὴ γιὰ ν' ἀκούσῃ, νὰ ἰδῇ, νὰ διακρίνῃ κάτι μὲς στὸ σκοτάδι, μιὰ κίνησι, ἕναν ἦχο ἀπ' ἀντίκρου ποὺ θάδειχνε πὼς ἔρχονται...—Ἀκρα σιγὴ.

Σὲ λίγο ὁ ἀέρας φέρνει συρτὴ, τραγουδιστὴ τὴ πρώτη λέξι, τὸ πρόσταγμα τοῦ ἀγωγιάτη στὰ ζῶα, ἕνα κουδούνισμα ὕστερα κάποιον θόρυβο καὶ σὲ λίγο νὰ καὶ φωτιὲς στὸ κόκκινο ἄλωνακι. Ἐρχονται, ἔρχονται. Οἱ ἀγωγιάτες ἀναψάν φωτιὲς καὶ ξεφώνιζαν.

Ἀμέτρητα τότε κεριὰ καὶ φαναράκια καὶ βεγγαλικά πολὺχρωμα, ἀφάνες ἀπὸ τοὺς φράχτες καὶ ξερόκλαδα ἐφώτισαν τὴ ῥεματιὰ. Κι' ἀντιλαλοῦν ξεφωνητὰ κι' ἀλλαλαγμοὶ καὶ καλωσῳρίσματα καὶ τραγοῦδια καὶ ψαλμωδίες, μιὰ ἀπερίγραπτη φρενίτις ἐνθουσιασμοῦ, μιὰ ἔκφρασις πρωτόγονη αἰσθημάτων ποὺ μὲς στὴ νύχτα ἔφερ-

Τὸ λιμάνι τῆς ἀγίας Πελαγίας, ἀπὸ τὴν τοποθεσίαν «Κόκκινο Ἀλωνακι»

νε τὴ συγκίνησι μαζί καὶ τὸ δέος.

Μόλις μπόρεσαν ν' ἀκουστοῦν λίγες λέξεις ἀπὸ τὸν ἐπικεφαλῆς τῆς ὑποδοχῆς πρὸς τοὺς προσφιλεῖς ἐπισκέπτας καὶ κάτι παρόμοιο πάλιν ἀπὸ κείνους πρὸς τὸν κοσμάκη. Ὁ Εὐστάθιος ὕστερ' ἀπὸ τοὺς ἐνηγκαλισμοὺς καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς καὶ τίς χειραψίς καὶ τὰ τραβήγματα ἤθελε νὰ συνεχίσῃ μὲ τὰ πόδια τὴν πορεία του. Ἀπὸ τὴ συγκίνησι τοῦ λίγες λέξεις μποροῦσε μόνον νὰ προφέρῃ, κι' ἐσκουπίζε συνεχῶς τὰ μάτια του.

Εὐτυχισμένη μητέρα γρηᾶ—χοῦφταλο, ἡ θεία Κυριάκενα, στὸ μπράτσο τοῦ γυιοῦ της, μπαίνει στὴν ὀλόφωτη ἐκκλησιὰ. Γέρος κι' ὁ Εὐστάθιος Κυριάκου Δηλαβέρη, ψηλός, λεβεντόκορμος, φαλακρὸς μὲ ἄσπρες μουστάκες καὶ πάλλευκο μοῦσι, μὲ ψηλὸ κολλάρο καὶ μαῦρο λαιμοδέτη, σ' ἄν βασιληᾶς, προχωρεῖ ἀνάμεσα στοὺς ἀφωσιμένους ὑπηκόους του, προσκυνᾷ μὲ φανερὴ συγκίνησι τὸν ἅγιον Χαράλαμπος καὶ πέραν τὴ θέσιν του δίπλα στοὺς

παπάδες μπροστὰ στὸν ἀνθοστόλιστο Ἐπιτάφιο. Κοντὰ του ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ Κρίτων.

Οἱ στιγμὲς εἶναι μεγάλες. Ὁ κόσμος ἀναδεύεται στριμωγμένος ψηλῶνουν στὰ πόδια τοὺς οἱ κοντήτεροι, σιγομιλοῦν διακριτικὰ καὶ παρακολουθοῦν.

«Ἡ ζωὴ ἐν Τάφῳ κατετέθης Χριστέ καὶ Ἀγγέλων στρατιαὶ ἐξεπλήττοντο συγκατάβασιν δοξάζουσαι τὴν σὴν».

«Ἡ ζωὴ πὼς θνήσκες; πὼς καὶ τάφῳ οἰκεῖς; τοῦ θανάτου τὸ βασίλειον λύεις δέ, καὶ τοῦ Ἀδου τοὺς νεκροὺς ἐξανιστᾷς».

Πρῶτος ὁ Δηλαβέρης, ὕστερα οἱ παπάδες καὶ συνέχεια ψαλτάδες καὶ ἄπλοι καλλίφωνοι χριστιανοί, ψέλνουν γύρω στὸν Ἐπιτάφιο. Κι' ὁλος ὁ κόσμος τοὺς συνοδεύει μὲ κατάνυξι.

Τέτοια Μεγάλῃ Παρασκευῇ, μὲ τόσες συγκινήσεις, δὲν ξανάειδαν οἱ χωριανοί. Κι' ἦταν ἡ πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ ποὺ ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου τελείωσε μετὰ τὰ μεσάνυχτα.

ΧΑΡ. Ε. ΚΡΙΘΑΡΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΝ

Φίλε Κε Διευθυντά.

Εἰς τὴν περὶ Δρακούλας ὁμιλίαν μου—τὴν δημοσιεύθεισαν εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον τοῦ «Κυθηραϊκοῦ Κήρυκος» κατὰ τὴν ἀνάλυσιν τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, περιελήφθη καὶ ἡ ἐξῆς περὶ τῆς πολιτείας τοῦ ἀρχοντος Ἐμμ. Καλοῦτση παράγραφος: «Ἐξαίρεσιν εἰς τὴν δυσαρμονίαν αὐτὴν ἀπετέλει, ἡ ἐπαμφοτερίζουσα πολιτικὴ

τοῦ ἀρχοντος Ἐμμ. Καλοῦτση, ὁ ὁποῖος, ἦτο καὶ συμπαθέστερος πρὸς τοὺς χωρικοὺς».

Ἐπειδὴ, ὁ Καλοῦτσης ἦτο Δημοκρατικῶν ἀρχῶν καὶ ὄχι τῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ διαλλακτικὸς, θὰ ἔπρεπε, ἀντὶ τῆς φράσεως «ἐπαμφοτερίζουσα πολιτικὴ» νὰ τεθῇ, «διαλλακτικὴ πολιτικὴ» οἷα ἦτο ἡ πολιτικὴ τοῦ Καλοῦτση.

Τῆς λέξεως «ἐπαμφοτερίζουσα» τεθείσης ἐκ παραδρομῆς.

ΓΕΩΡ. Π. ΜΟΥΛΟΣ

ΔΗΛΩΣΙΣ

Οἱ ἐν Ἀθήναις συνεργᾶται μας καὶ ἄλλοι συμπολίται ἐφ' ὅσον κωλύονται νὰ κατέλθουν εἰς Πειραιᾶ, δύνανται νὰ παραδίδωσι τὰ πρὸς δημοσιεύσιν χειρόγραφα τῶν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Λυκούργου 3 Κατάστημα τοῦ συμπολίτου κ. Γεωργίου Μουλοῦ, μέχρι τῆς 12 ἐκάστου μηνός, ὁπόθεν καὶ παραλαμβάνομεν ταῦτα.

ΚΥΘΗΡΑΪΚΟΝ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ

Υπό κ. Θ. Ι. Ἀρχοντούλη

Παραθέτομεν κατωτέρω, ἐν ἀλφαβητικῇ σειρᾷ, διαφόρους Κυθηραϊκὰς λέξεις, ἅς συνεκεντρώσαμεν, ἐν πολλοῖς δ' ἐν χρήσει σήμερον ἐν τῇ Νήσῳ, μὲ τὰς ἐπεξηγήσεις καὶ τὴν προέλευσιν τῶν. Βεβαίως δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ προσφέρωμεν ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν, ἀλλ' ὁ σκοπὸς μας εἶνε ὅπως δώσωμεν ἀφορμὴν ὥστε οἱ ἀρμοδιώτεροι συνεχίσουν τὴν ἐργασίαν ταύτην, ἐξ ἧς δύνανται πολλὰ τὰ ὀφέλη νὰ προκύψουν. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ διατυποῦμεν τὴν εὐχὴν ἵνα καταβληθῇ ἡ δέουσα προσπάθεια πρὸς συγκέντρωσιν καὶ διάσωσιν τοῦ ὑπάρχοντος ποικίλλου λαογραφικοῦ ὕλικου, οἷον, δημοτικῶν τραγουδιῶν, παροιμιῶν, θρύλων, παραμυθιῶν κλπ., ἅτινα μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, ὁσημέραι, τείνουν νὰ ἐκλείψουν. Ταῦτα πάντα εἶναι πολύτιμα στοιχεῖα, ἐν συνδυασμῷ δὲ μὲ τὰ ὑπάρχοντα ἱστορικὰ καὶ θρησκευτικὰ μνημεῖα, ἔγγραφα κλπ., δύνανται νὰ βοηθήσουν τὸν μελετητὴν διὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ἱστορίας τῆς Νήσου, ἐχούσης πολλὰ τὰ κενὰ καὶ σκοτεινὰ σημεῖα, λόγῳ τῶν ἀλλεπαλλήλων κατακτήσεων τῆς Νήσου ὑπὸ διαφόρων ξένων λαῶν (Ἑνετῶν, Γάλλων, Ῥώσων, Τούρκων, Ἀγγλῶν) καὶ τῶν ἐντεῦθεν ἐπιδράσεων τῶν. Πληροφορούμεθα ὅτι παρ' ἐκλεκτῶν συμπατριωτῶν ἐτοιμάζεται σοβαρὰ ἱστορικὴ ἐργασία καὶ εὐχόμεθα ὅπως ταχέως ἔλθῃ εἰς τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος. Ὁφείλομεν, τέλος, νὰ σημειώσωμεν ὅτι ὁ ἐπιφανὴς Κυθήριος καὶ ἐν Σάμῳ ἰατρός Λαυρ. Καλοῦτσης, ὡς γνωστόν, ἔχει δημοσιεύσει ἐν τῷ Περιοδικῷ «Πανδώρα» τῶν ἐτῶν 1862—1865 πολῦτιμον μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «Συλλογὴ λέξεων, φράσεων καὶ παροιμιῶν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς σημερινοῖς κατοικοῖς τῆς Νήσου Κυθήρων».

Α

ἀβαλλίζω θορυβοποιῶ (κυριολ. ἐπὶ παιζόντων παιδιῶν).
ἀβοκάτος δικηγόρος ἰταλ. λ. avvocato.
ἀγγάστρι ἐγκυμοσύνη.
ἀγγελοφορεμένος ὁ πνέων τὰ λοίσθια (κυριολ. ἐπικαλούμενος τοὺς ἀγγέλους πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του).
ἀγιαθονας σπυρί, δοτιήν.
ἀγκλῶ κάμνω θόρυβον ὡς ἐκ τῆς μετακινήσεως ὕψους ἐν δοχείῳ.
ἀγκομαχῶ ἀσθμαίνω.

ἀγκρομάζομαι ἀκροῶμαι (μετὰ προσοχῆς).
ἀγλαταῖδα χορτόν βουνοῦ.
ἀγρικῶ ἀκούω.
ἀγρίκητος ὁ ἀπειθής, παρήκοος.
ἀδελφομοῖρι μερίδιον ἀδελφοῦ ἐκ πατρικῆς κληρονομίας.
ἄει—δὲ πῆγαινε ἰδέ, κύττα.
ἀθόγαλο ἄνθος γάλακτος, καϊμάκι.
ἀθότυρο ἄνθος τυροῦ, μιζήθρα.
ἄϊτονύχι εἶδος σταφυλῆς, νυχάτο (ὡς ὄνυξ αἰετοῦ).
ἀλάργου μακράν.
ἄμε—δὰ ἐπιφών. εἰς δύσκολον θέμα.
ἄμμουτσα ἀμμόδης γῆ.
ἀναγελῶ περιγελῶ, κοροϊδεύω.
ἀναγορεύω ὑπενθυμίζω (ἐπιτιμητικῶς) γενομένην χάριν πρὸς τρίτον.
ἀναλίχομαι μεταφ. ζηλεύω διὰ τὸ παρ' ἄλλον τρωγόμενον πρᾶγμα.
ἀνόϊ ἀνώγειος οἰκία.
ἀντίγαμος ἐορτὴ συγγενῶν νεονύμφων μετὰ 8ην ἡμέραν γάμου.
ἀντικάματο παροχὴ ἀμοιβαίων καλλιεργητικῶν ὑπηρεσιῶν πρὸς ἐναλλὰξ καλλιέργειαν ἀγρῶν.
ἀπανωπροῖκι προῖξ διδομένη μετὰ τὸν γάμον.
ἀποδιαλέγουρο τὸ ἀπομείναν μετὰ τὴν διαλογὴν.
ἀπόϊ ἔπειτα.
ἀποσκιερὸς εὐρισκόμενος εἰς σκιάν.
ἀποσπερίζω περῶν τὸ ἐσπέρας μὲ συντροφίαν.
ἀσβεντουρῶ ἐκσφενδονίζω, μὲ ὀρμήν.
ἀσκοφυσῶ φυσῶ τὸν ἀσκόν, μεταφ. στενοχωροῦμαι.
ἀστιβί ἀγκαθωτὸν φυτόν.
ἀφάνα ἀγκαθωτὸν φυτόν.
ἀφέντης (μου) πατήρ, μεταφ. σεβάσμιος.
ἀφεντία ἐκ τοῦ αὐθεντία, ἔξουσία, Ἀρχή. μεταφ. ὕβρις «νὰ σὲ φάγῃ ἡ ἀφεντία».

Β

βαβλίζω ἀγριοφωνάζω (ὕβρις).
βαβύλα κατσαρίδα.
βαρυγνῶμῳ καταρῶμαι.
βδία εὐδία, καλὸς καιρὸς.
βεντέμα ἐσοδεία.
βικί κανάτι, σταμνί.
βλυχὸ γλυφόν, ὑφάλμυρον (ὑδωρ).
βοκολέα σταῦλος ζῶων.
βολοδέρνω κοπιᾶζω σκληρά.
βολεῖ ταιριάζει.
βοσκίνα δεξαμενὴ ὕδατος περιβολίου.
βοτανίζω καθαρίζω ἀγρὸν ἀπὸ ἀγριόχορτα.
βύσαλο τεμάχιον δοτράκου, κεράμου.

Γ

γάδος κάδος, κουβάς.
γιόμος γέμισμα, καρύκευμα.
γιότσα ἀνίατον ψυχικὸν νόσημα (σεληνιασμός, ἐπιληψία) μεταφ. κατάρα «νὰ σὲ πιάσῃ γιότσα».
γλυκὸ μεταφ. ἀσθένεια, ὡς κατάρα «νὰ σὲ ταράξῃ τὸ γλυκὸ σου», ἔξ οὗ γλυκῆριον=ἀσθενικὸν πλᾶσμα.
γοῦλα λάχανον, κράμβη.
γροθί κλάδος ἐλαίας πρὸς φύτευσιν.
γρύνα γκρίνια.
γῶλῶ ἐγὼ λέγω (σύντησις).

Δ

δειλὸ δειλὸ πολὺ τρυφερόν.
διαφεντεύω ἐπιμελοῦμαι ὡς ἀφέντης, νοικοκύρης.
δiligάτος πληρεξούσιος ἐνετ. λ. diligatos.
δίπλες γλύκισμα τηγαν. μέλι.
διστρέτο διαμέρισμα, περιφέρεια διοικητικὴ ἐνετ. λ. distretto.
δράμω τρέχω ταχέως.
δρασκελίζω τρέχω μὲ μεγάλα βήματα, (ἀνοίγων τὰ σκέλη).

Ε

ἔδα—δὰ τώρα ἐδῶ.
ἐδιάη διέβη, μετέβη.
ἐμπασία ἰδιωτικὴ δίοδος.
ἐντο—ἐ τοῦτο ἐδῶ.
ἐτοῦ—ἐτουδὰ αὐτοῦ ἐδῶ.
ἔτσα—ἐ τοιοῦτοτρόπως.
ἔψιμος πρώιμος.
ἐφτάκιλο εἶδος σταφυλῆς (παραγομένης 7άκις τοῦ ἔτους).

Ζ

ζάβαλη λέξ. τουρκικὴ σημ. τὸν συμπαθητικὸν ἄνθρωπον (ὁ καϊμένος).
ζαβέας κουτός, βλάξ.
ζευγαρέα μονὰς μετρούσεως καλλιεργ. ἀγρῶν δι' ἐνὸς ζεύγους βοῶν μιᾶς ἡμέρας.
ζοῦλα κατσίκια.
ζουρίδα ἀλώπηξ.

Η

ἡμερομήνια αἱ πρῶται 6 ἡμέραι τοῦ Αὐγούστου, καθ' ἃς ἀποκαλύπτονται οἱ καιροὶ τοῦ ἐπομένου ἔτους.
ἦντα—λὼς τίνι τρόπῳ, πῶς;

Θ

θράψα εἶδος σταφυλῆς.

Κ

κάβολο γραμβολάχανον ἰταλ. λ. cavolo.

κακοντέλα κακότυχος, δυστυχημένη.
κακὸ—**ντόπαθα** κακὸ πὺν ἔπαθα
κακοχράχει κακὸ χρόνον νὰ ἔχη.
καλοστρατεία καλὴ στρατεία, δρόμος (κατευόδιον).
καλοφεγγίζω ἀρχίζω αἰσίως μὲ καλόφρεγγο σελήνης.
καμάρα στὰ οἰκίας.
καμπανὸς εἶδος σταφυλῆς μικρᾶς (μετὰ τὸν τρυγητόν).
κάμπαστρο καπνοδόχος.
καμπαστρολόγος μεταφ. ὁ ἀκούων κρυφὰ ἀπὸ τὸ ἄνω μέρος καπνοδόχου ξένης οἰκίας.
καόνι εἶδος κουκουβάγιας.
κατέω κατέχω γινῶσιν, γνωρίζω.
κατοῦνι ἐξοχικὸς οἰκίσκος.
κατσὶ γάτα.
κατσιφάρα ὁμίχλη.
κατῶ κατώγειος οἰκία.
κλήρα κληρονομός.
κοθρέας τεμπέλης, ψωμοζήτητης.
κοιμητέα τόπος ὕπνου, κυρ. ἐπὶ φωλεᾶς λαγοῦ.
κολισομέρης καχεκτικὸς ἄνθρωπος (κολοῦν οἱ μηροὶ του).
κολοντέρης ρακενδύτος.
κομπολιθρία ψευδός, ἀπάτη.
κομπρομέσο συνυποσχετικόν, συμφωνητικόν. ἐνετ. λ. compromeso.
κορδάκι τεντωμένος, κορδωμένος, ψόφιος, (ἐξ οὗ ἡ κατάρα «νὰ σὲ βρῶ κορδάκι».)
κορία κουρέλι, πατσαβοῦρα, (ἐξ οὗ καὶ λαδοκορία).
κοτσιφάλι εἶδος σταφυλῆς.
κοῦμος σταῦλος ζῶων, (ἐξ οὗ «κουμάσι», μεταφ. βρωμερός, κακὸς ἄνθρωπος).
κούρβουλα κούτσουρα ἀμπέλου.
κουσέγιο διαβολή, κουτσομπολιό (ἐξ οὗ «κουσεγιάρης».)

Λ

λαβοματέα τραῦμα.
λαῖνι δοχεῖον (ἀρχ. λάγηνος).
λαλὰ μάμμη.
λάμπασμα φάσμα νεκροῦ.
λανὸς πατητήρι (ἀρχ. ληνός).
λαντουρῶ ραντίζω, περιβρέχω.
λάσσο κληροδοτήμα ἰταλ. λ. lascio.
λέστεκο σταῦλος ζῶων.
λίμπερος ἐλεύθερος ἰταλ. λ. libero.
λίμπρο ντ' ὄρο χρυσὴ βίβλος ἐνθα κατεχωρ. οἱ εὐγενεῖς, ἐνετ. λ. libro d' oro.
λιοκαρίζω ἀποξηραίνω ἐκθέτων εἰς τὸν ἥλιον.
λιτριβιδίον ἐλαιοτριβεῖον.
λωπῶς λέγω πῶς (σύντημσις), ὑποθέτω.

Μ

μαβλιδόνα μεταφ. τύπος πονηροῦ, ἰδία γυναικός.
μαγαρικὸ βρωμερὸν ζῷον.
μαθές τάχα, διήθεν.
μαναρόλι κουκὶ φάβας.
μαργώνω παγώνω.
μαρτία πρόβατα.
ματονέ μὰ τὸ ναί, μὰ τὴν ἀλήθεια (ὄρκος).

ματσίπετο τοῖχος ἐξώστου οἰκίας.
μελιγγουῖνι μυριμήγκι, εἶδος.
Μέσσαρα τὰ χωρία τέως Δήμου Κυθηρίων.
μηγαρίς μήπως.
μηνῶ ἀποστέλλω μήνυμα, φωνάζω νὰ ἔλθῃ.
μιγόμε ἤμισυ γομαρίου-φορτίο ὄνου κυρ. σίτου καὶ κριθῆς, 25 ὀκάδες.
μισερίνακο μονὰς μετρήσεως, κυρ. σίτου καὶ κριθῆς, 4 ὀκάδες.
μνημουρί μνήμα.
μονιτάρου διὰ μιᾶς.
μουζούρι μονὰς μετρήσεως, κυρ. σίτου καὶ κριθῆς, 24 ὀκάδες.
μουλιάζω μαζεύομαι, ζαρώνω.
μουστερικὸ χοῖρος.
μπαλαλέας κουτός, βλάξ.
μπαμπακία κήπος ξηρικός.
μπιτίζω τελειώνω ἐργασίαν μου.
μποζόνια χόρτα φυόμενα εἰς ἀμπέλους.
μπονόρα πολὺ ἐνωρίς.
μπότης ταράτσα οἰκίας.
μπουζιάζω δένω 2 ζῶα μαζί, μὲ τὰ 2 ἀριστερὰ ἢ δεξιὰ πόδια των, διὰ νὰ μὴ φεύγουν.

Ν

νιντρι δρυς.
νιτερέσο ἐνδιαφέρον, κέρδος. ἐνετ. λ. interest.
ντελέγου τάχιστα.
ντετόρος διδάκτωρ, ἱατρός, δικηγόρος, λόγιος, ἐνετ. λ. dettoro.

Ξ

ξακρίζω διαλέγω μὲ ἀκριβειαν.
ξαρέσκιο ἐκλεκτὸν κυρ. φαγητόν.
ξεκατουνίζω ξεσπιτώνομαι.
ξελάθρα ἀκαρπὸς ἀγρός, παληοχώραρον.
ξενομπασιάρης ὁ νεοελθὼν, ἐκ τῆς ξενητείας.
ξηρονόμι ξηρὰ νομή, βοσκὴ ζῶων.
ξηροτρόχαλος τοῖχος μὲ ξηρολίθι.
ξόδι κηδεία.
ξόμπλι σχέδιον, ὑπόδειγμα.
ξωμόνι ἐξωκκλήσιον.
ξωπαρμένος ἐξωτικός, φαντασιόπληκτος.

Ο

ὀγκλὸς ἡλίθιος.
ὀλημερίς καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν.
ὄσο—**μόνο** πολὺ ὀλίγον.
ὄργιο χαλασμένο κυρ. ἐπὶ ὧν.
ὄχο—**γῶ** ἔκφρασις θλίψεως.
ὀψές χθές.

Π

παραλέκατος παράλυτος, μετ. ἀδέξιος.
παραστία τζάκι.
πατάλαδα πάτοι — ὑπολείματα ἐλαίου.
πακτώνω ρῆμα ἐκ τῆς λατ. λ. pactus σύμβασις περὶ ἐκμισθώσεως ἀγροῦ. κτημάτων.
πεπανὸς ὑπερήφανος.
περικοφτικὰ περικόπτω — συντομεύω τὸν δρόμον.
πετάλαγος ἀκρίς.
πίσκατος βρωμερός, ἐλεεινὸς τύπος.
πλαγιομάνος κουκὶ.
πλάι πλαγιά γῆς.
πλέα πλέον.

πλησιαστής ἰδιοκτῆτης ὁμόρου κτήματος, συνορίτης.
πολυκάτεχος ὁ γνωρίζων πολλά.
ποπολάνος ἀνθρωπος τοῦ λαοῦ λατιν. λ. popolanus
ποσέσο διακατοχὴ λατιν. λ. possessio.
πουλάνι ὑπὸ τὸν λανόν, λάκκος συλλογῆς μούστου.
πούπετα πουθενά.
προβέντζα δυτικός ἄνεμος.
προφαντὸ πρώϊμον, κυρ. φροῦτον.
προυνὸ πολὺ πρώϊ.

Ρ

ρίμα σατυρικὸν ποίημα. ἰταλ. λ. rima.
ριξέα βολή κυρ. ἐπὶ κυνηγῶν.
ροῖ ἢ ρογι μικρὸν δοχεῖον ἐλαίου.

Σ

σέμπρος ἐπίμορτος καλλιεργητής, κολλήγας ἰταλ. λ. semprius.
σίγλος δοχεῖον μετάλλ. πρὸς ἀντλησιν ὕδατος.
σινάμπελο τοῖχος συγκροτῶν χῶμα χωραφίου.
σκληαῖζω κλαίω καὶ φωνάζω ἀναρθρα, ἐξ οὗ «σκληαῖστρα» ἡ κλαίουσα κ.λ.π.
σκολειταροῦνι μικρὸς μαθητὴς σχολείου.
σκρόφα χοῖρος θηλ. λατ. λ. scrofa.
σκουτέλα πιάτο λατ. λ. scutela.
σπιθερόνι ἀγριόχορτο.
στροῦκι μούτζα.
σύκερο (μέλι) κηρόμελι.
σύμπορο χωράφι (τὸ καλύτερο).
σφάκα πικροδάφνη.

Τ

ταγάρα σάκκος.
ταχτέρο χθές.
τράϊστο σακκίδιον.
τρούλιτας κορυδαλλός, πτηνόν, μεταφ. κάτοικος μὴ ἀπομακρυνθεὶς τῆς νήσου.
τρόχαλο ξερολίθι.
τσιριμόνια τυπικὴ μεγάλη περιποίησης, ἰταλ. λ. cirimonia.

Φ

φαρμάκοι χόρτα ἀγρια, πικρά.
φελᾶ ὠφελεῖ.
φιότσος βαπτισιμῖος.
φλασκί μικρὸν δοχεῖον, κυρ. δι' οἶνον.
φορτσέρι μπαούλο ἰταλ. λ. forcieri.
φοτίκια εἶδη βαπτιστικά.
φορ φωτήρα διχαλωτὴ ράβδος διὰ μονομερῆ φόρτωσιν ζώου.
φρύδι μετ. ἀπόκρημνος βράχος.

Χ

χασκάς σῦκον ἀνοικτόν.
χαχαλέα ποσότης δύο φρουχτῶν τῶν χειρῶν ἡνωμένων.
χτήμα ζῷον.
χούφταλο μιᾶς χουφτιάς ἄνθρωπος, ὁ ὑπέργηρος.

OTHON RIEMANN

ΤΣΙΡΙΓΟ

Μετάφρασις ὑπὸ κ. Μιχ. Κ. Πετροχείλου

Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου Σελ. 13

3. Ἀρχαῖα κείμενα

Plinē 4(2)19 «Cythera cum oppido ante Porphyrus appellat» Cif. Solinus, ch. 11.

Εὐστάθιος, εἰς τὴν Διον. Περιηγ. (Geogr. Gr. min, ed Didot, II 6. 310), ἐκαλεῖτο δέ, φασί, καὶ Πορφύρουσα (ἡ Πορφυροῦσσα) ποτε διὰ τὸ καλλίστας ἔχειν πορφύρας.

Στέφανος ὁ Βυζάντιος. Κύθηρα νήσος πόλιν ὁμώνυμον ἔχουσα. . . ἐκαλεῖτο δὲ πορφύρουσα (ἡ Πορφυροῦσσα) διὰ τὸ κάλλος τὸ παρὰ τῶν πορφυρῶν, ὡς Ἀριστοτέλης.

Πτολεμαῖος 3, 16, 23. Κύθηρα νήσος, ἡ καὶ πόλις (Long 51° 10', lat 34° 40').

Στράβων 8, 5, 1. Κύθηρα — νήσος εὐλίμενος, πόλιν ἔχουσα ὁμώνυμον.

Σκύλακος περίπλους, 46 (geogr. gr. min ed Didot I σ. 41) Κύθηρα νήσος καὶ πόλις καὶ λιμὴν.

Πausanias 3, 23, 1. Κύθηρα δὲ κεῖται μὲν ἀπάντικρον Βοιωτῶν, ἐς δὲ Πλατανιστοῦντα, ἐλάχιστον γὰρ τῆς Ἠπείρου ταύτης διέστηκεν ἡ νήσος, εἰς ταύτην τὴν ἄκραν τὸν Πλατανιστοῦντα ἀπὸ ἄκρας τῆς Ἠπείρου καλουμένης δὲ Ὀνίου γνάθου, σταδίων πλοῦς τεσσαράκοντά ἐστιν, Ἐν Κυθήροις δ' ἐπὶ θαλάσσης Σκάνδειά ἐστιν ἐπίνειον, Κύθηρα δὲ ἡ πόλις ἀναβάντι ἀπὸ Σκανδείας στάδια ὡς δέκα, τὸ δὲ ἱερὸν τῆς Οὐρανίας ἀγιώτατον καὶ ἱερῶν ὁπόσα Ἀφροδίτης παρ' Ἑλλήσιν ἐστὶν ἀρχαιότατον αὐτὴ δὲ ἡ θεὸς ἑόρανον ὠπλισμένον.

Ὀμήρου Ἰλιάς Κ. 268. Σκάνδειαν δ' ἄρα δῶκε Κυθηρίῳ Ἀμφιδάμαντι.

Θουκυδίδης 4, 54. Τὴν ἐπὶ θαλάσῃ πόλιν Σκάνδειαν καλουμένην αἰρουῖσι τῷ δὲ ἄλλῳ στρατεύματι ἀποβάντες τῆς νήσου εἰς τὰ πρὸς Μαλέαν τετραμένα ἐχώρουν ἐπὶ τὴν ἐπὶ θαλάσῃ (ἐπὶ τῶν δυσκολιῶν τὰς ὁποίας παρουσιάζει τοῦτο τὸ κείμενον, ὅρα κατωτέρω) πόλιν τῶν Κυθηρίων καὶ εὖρον εὐθὺς αὐτοὺς ἐστρατοπεδευμένους ἅπαντας καὶ μάχης γενομένης ὀλίγον μὲν τινα χρόνον ὑπέστησαν οἱ Κυθηριοί, ἔπειτα τρεπόμενοι κατέφυγον εἰς τὴν ἄνω πόλιν. . . Μετὰ δὲ τὴν Εὐμβασιν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τε Σκάνδειαν τὸ ἐπὶ τῷ λιμένι πόλισμα παραλαβόντες καὶ τῶν Κυθηρίων φυλακὴν ποιησάμενοι. . .

Ξενοφῶν, Ἑλλ. 4. 8. 7, ὠρμίσθη τῆς Κυθηρίας εἰς Φοινικοῦντα.

Ἡρόδοτος 1, 105. Ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱερὸν (ὁ ναὸς τῆς Οὐρανίας Ἀφροδίτης

εἰς Ἀσκαλῶνα), ὡς ἐγὼ πυνθανόμενος εὐρίσκω, πάντων ἀρχαιότατον ἱερὸν ὅσα ταύτης τῆς θεοῦ καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱερὸν ἐντεῦθεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι, καὶ τὸ ἐν Κυθήροις Φοινικὲς εἰσι οἱ ἱδρυσάμενοι ἐκ ταύτης τῆς Συρίας ἑόντες.

Πανσ. 1, 14, 7 (6). Πρώτοις δὲ ἀνθρώπων Ἀσσυρίοις κατέστη σέβεσθαι τὴν Οὐρανίαν, μετὰ δὲ Ἀσσυρίους Κυπρίων Παφίους καὶ Φοινίκων τοῖς Ἀσκαλῶνα ἔχουσιν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ παρὰ δὲ Φοινίκων Κυθηριοὶ μαθόντες σέβουσιν.

Ἡσίοδος, Θεογ. 198, αἰῶρ Κυθήρειαν, ὅτι προσέκυρσε Κυθήροις.

4. Σύγχρονοι περιγραφαὶ

Bondelmonte σ. 64.

«Ad Chituriam vel Cythaream insulam accedamus, que Citri podie nominatur. . . Quae quasi per totum (in) mundibus insurgit, in quibus oppidum Citeron aperte videtur, ubi Venus honorifice celebrata est, ex quo et Venus et insula nomen sumpsit.»

Παρατηρηθεῖσαι ἀρχαιότητες ἐπὶ τῆς νήσου τῶν Κυθηρίων (Τσιρίγου), ὑπὸ Nicolas de Nicolai, μεταβάντος εἰς τὴν Τουρκίαν τὸ 1551 μετὰ τοῦ Pierre d' Aramont, πρεσβευτοῦ τοῦ βασιλέως Ἑρικού Β' ἐν Κωνσταντινουπόλει (1).

«. . . Ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν καὶ ματαίως ἀνεζήτησα, συνήντησα ἐπὶ τέλους ἕνα νησιώτην, ὅστις μοῦ ἔδειξεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὑψηλοῦ ὄρους μερικὰ ἐρεῖπια, τὰ ὅποια ὡς ἔλεγε ἦσαν ἐκεῖνα τοῦ ναοῦ. Καὶ πράγματι ἔβλεπέ τις ἐκεῖ δύο ἰονικὰς στήλας, ὑψηλὰς, ἄνευ κιονοκρανῶν, μετὰ πέντε ἄλλων τετραγώνων, μετὰ τῶν ὁποίων διεγράφετο τὸ σχῆμα μεγάλης στοᾶς. Πλησίον ἦτο ἄγαλμα γυναικὸς ἐνδεδυμένης κατ' Ἑλληνικὸν τρόπον, ὑπερμέτρου μεγέθους, τοῦ ὁποίου τὴν κεφαλὴν, μερικὰ ἔτη προηγουμένως, εἰς προβλεπτῆς τῆς νήσου ἤρπασσε καὶ μετέφερεν εἰς τὴν Βενετίαν. Ὡς μοῦ εἶπεν ὁ ὁδηγός μου, οἱ νησιῶται βεβαίουν ὅτι τὸ ἄγαλμα παρίστα τὴν ὥραιαν Ἑλένην καὶ τοῦτο ἀποδέχεται ὁ Jehan le Maire de Belges, εἰς τὸν εἰκονογραφημένον Γαλάτην, λέγων, ὅτι ὁ Πάρις, ἀφοῦ ἀπήγαγε τὴν σύζυγον τοῦ Μενελάου, διῆλθε μετ' αὐτῆς τὰς πρώτας ἀπολαύσεις ἐπὶ τῆς νήσου τῶν

Κυθηρίων. Ὀλίγον κάτωθι τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης, ἐπὶ τοῦ ἰδίου ὄρους εὐρίσκειτο τὸ ἀνάκτορον τοῦ προέγκλητος τούτου, ὅστις ἦτο βασιλεὺς τῆς Σπάρτης καὶ κύριος τῆς νήσου. Τὰ ἐρεῖπια τοῦ ἀνακτόρου δύνανται καλῶς ν' ἀναγνωρισθῶν μετὰ τῶν ὑπολειμμάτων τῶν τειχῶν ποῦ παρατηροῦνται ἐκεῖ, τειχῶν ἀνεγερθέντων ἀπὸ λελαξευμένας πέτρας, ἄνευ μειγμάτων τινος, μεγάλου μήκους καὶ πάχους. Περίεχειν ἐντὸς τοῦ περιφραγματος τετράγωνον Πύργον, ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ὁποίου εἰς καιρὸν αἶθριον καὶ γαλήνιον διέκρινε τις ὅχι μόνον τὴν πόλιν τῆς Σπάρτης, ἀλλὰ καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Πελοποννήσου. . . Ἀπὸ τοῦ ἀνακτόρου κατήχητο τις εἰς τὴν πόλιν τῆς Κυθηρίας, ἥτις ἔκειτο εἰς τὴν Ἀνατολικὴν πλευρὰν ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ ὄρους, ἐνθα σώζονται ἀκόμη τμήματά τινα τῶν ἀρχαίων τοίχων τῆς, ἀπόδειξιν δὲ περὶ τῆς ἀρχαιότητός τῶν παρέχει τὸ γεγονός, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ὀνομάζουν σήμερον ὅλα τὰ παλαιὰ ταῦτα ἐρεῖπια Παλαιόπολιν. . . Κάτωθεν τῶν ἐρεῖπιων ὑπάρχει θυσιαστήριον τὸ ὁποῖον ῥέον πρὸς τὴν θάλασσαν διασχίζει κόλπον. Ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ κόλπου τούτου εὐρίσκονται 18—20 λουτρά, μεγάλα καὶ μικρά, λελαξευμένα ἐντέχνως ἐντὸς μεγάλου βράχου, πλεῖστα τῶν ὁποίων συνοδεύονται ἀπὸ ὀχετοῦς ἢ αὐλάκια ἅτινα χρησιμεύουν εἰς τὸ νὰ φέρουν κανονικῶς τὸ πρὸς λουσίαν ὕδωρ. Χάρις εἰς μεγάλην τινὰ ὀπὴν, ἥτις ἄλλοτε ἐχρησίμευεν ὡς φωταγωγὸς εἰς τῆς κορυφῆς τοῦ βράχου, ἀνεκάλυψα θάλαμον λουτροῦ. Ἡ κυρία εἰσοδος εἶχε φραγθῇ ἀπὸ πυκνὰς ἀκάνθας καὶ ἄγρια δενδρόλια.

Παρέλειψα ν' ἀναφέρω ὅτι τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἀφίξεώς μας, ἀναβὰς μετὰ τοῦ πρεσβευτοῦ καὶ τῶν συνοδῶν μας εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἁγίου Νικολάου, τὸ ὁποῖον εἶναι ὑπερύψηλον, πετρώδες καὶ ἀπότομον, ἐπεσκέφθην δύο ἐκκλησίας ἐκτισμένας εἰς τὴν κορυφὴν τῶν καὶ τῶν ὁποίων ἡ πλέον μεγάλη εἶναι ἐστρωμένη, εἰς τὸ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς μέρος τῆς, μετὰ τέχνης ἀπὸ μωσαϊκῶν παραστοῦν ἐφίππους κυνηγούς, ἐλάφους, λέοντας, ἄρκτους, κύνας καὶ διάφορα πτηνὰ. . . (1)

Οἱ Spon και Wheler ὁμιλοῦν περὶ τοῦ λιμένος τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ τῶν ἐρεῖπιων τῆς ἀρχαίας πόλεως τοῦ βασιλέως Μενελάου. . . Τὸ μᾶλλον ἀέριον ἐξ ὅσων ἐκεῖ εἴδομεν εἶναι θόλος ἐσκαμμένος ἐντὸς τοῦ βράχου, διὰ τὸν ὁποῖον οἱ ἐντόπιοι πιστεύουν, ὅτι ἦσαν

(1) Δὲν ἔχω ἀνὰ χεῖρας τὸ ἔργον τοῦ N. de Nicolai, ἀλλὰ χειρόγραφον περίληψιν μὲ ἀνανεωμένην τὴν ὁρθογραφίαν τοῦ συγγραφέως.

(1) **Depping**. Ἡ Ἑλλάς (1823) λέγει, ὅτι ἕνα αἰῶνα μετὰ τὸν N. de Nicolai δὲν ἀπέμεινε πλέον παρὰ ἐλάχιστον μέρος τοῦ μωσαϊκοῦ.

τὰ λουτρά της 'Ελένης. "Όπως ηκούσαμεν νὰ ὁμιλοῦν περὶ τῶν ἑρειπίων ἑνὸς ἀνακτόρου της 'Ελένης... ἐχρειάσθημεν 3—4 μίλια διὰ νὰ μεταβῶμεν ἐκεῖ, δὲν εἶδομεν εἰμὴ δύο κίονας ἄνευ βάσεων καὶ κιονοκράνων οὓς ἐξελάβομεν δωρικῶς ὁυθμοῦ.

Francesco Piacenza Napoletano, Egeo redivivo ossia chorografia dell' Arcipelago, Modena 1688 (²).

Ὁ ναὸς της Ἀφροδίτης εὐρίσκετο ἐπὶ της Ἀνατολικῆς χερσονήσου της νήσου κατὰ τὸν Aulenotti, διεσώθησαν ἐκ τούτου λίθος ὑπερβολικῶς μεγέθους ἐν σχήματι παραστάδος καὶ τριγωνικά τινα τεμάχια (³) ἐκ της πορφύρας τοῦ τόπου, ἅτινα ἐνούμενα εἰς 3 ἢ 4 ἡμικίονας, ἐμφανίζονται ὡς ἀποτελοῦντα μακρὸν ἀπόσπασμα ἀρχαίου λιθοστρώματος (un smisurate e grave sasso a mode di pilone incavato ed alcuni triangolari lavori di porfidi del proprio paese, uniti a 304 mezze colonne, ed una lunga concatenazione d' antichissimi commessati quadrelli tenacemente assieme congiunti). —

Ὁ Lauremberg προσθέτει εἰς τοὺς γεωγραφικοὺς χάρτας του τὴν ἀνάμνησιν καὶ ἑτέρου ναοῦ ἀφιερωμένου εἰς τὴν 'Ελένην καὶ τετοποιημένου πλησίον τοῦ λιμένος Δελφίνου (λιμὴν Ἀγίου Νικολάου). Κατὰ τὸν Aulenotti 2 ἢ 3 σωροὶ μαρμάρων ἐχόντων ἐπίμηκες σχῆμα, μετ' ἑλληνικὰς τινὰς ἐπιγραφὰς ἐφθαρμένας λόγῳ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου, οὓς ἐβλεπέ τις ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐμαρτύρουν τὴν ὑπαρξίν τοῦ ναοῦ τούτου.

Ὁ Dapper. Ἀκριβὴς περιγραφὴ τῶν νήσων τοῦ Ἀρχιπελάγους—Ἀμστερνταμ 1703.

Ἐνθυμίζει ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὁ Spon λέγει περὶ τῆς ἀρχαίας πόλεως τοῦ βασιλέως Μενελάου, τῶν λουτρῶν καὶ τοῦ ἀνακτόρου της 'Ελένης καὶ ἐξακολουθεῖ «ὁ Wheler ὑπολογίζει, ὅτι τὰ ἐρείπια ταῦτα ἀνῆκον τὸ πιθανώτερον εἰς ἀρχαίον τινα ναόν, παρὰ εἰς ἀνάκτορον. Τὰ ὀνομάζουν σήμερον εἰς μικτὴν Ἑλληνοῖταλικὴν γλῶσσαν Παλαῖο—Καστρο». . .

Ὁ Koottwyek τοποθετεῖ περισσότερα οἰκοδομήματα ἐρειπωμένα καὶ μεγάλους σωρούς ὑπολειμμάτων εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς νήσου, ἐπὶ ὅρους τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται περίπου εἰς ἀπόστασιν 3 γερμανικῶν λευγῶν δυτικῶς τοῦ λιμένος τοῦ Ἀγίου Νικολάου. Πιστεύει τις, ὅτι ταῦτα ἀποτελοῦν τὰ ὑπολείμματα τῆς ἀρχαίας πόλεως τῶν Κυθήρων καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὀνομάζεται σήμερον εἰς τὴν

Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὁ τόπος Παλιόπολις ἢ ἀκριβέστερον Παλαιόπολις. . . Παρατηρεῖ τις ἐπίσης πολλὴν πλησίον ἐκεῖ ὠραία μνημεῖα ἀρχαίου ναοῦ, τὸν ὁποῖον ὑποθέτει νὰ ἦτο ἀφιερωμένος εἰς τὴν θεὰν Ἀφροδίτην.

Ὁ Castellan. Ἐπιστολαὶ ἐκ τοῦ Μωρέως καὶ τὰς νήσους τοῦ Τσιρίγου, Ὑδρας καὶ Ζακύνθου. Παριεῖσι 1808 (ἡ διαμονὴ τοῦ Καστελλὰν εἰς τὸ Τσιρίγο, ἔλαβε χώραν κατὰ τὸν Ἰανουάριον 1797) ἐπιστολαὶ 3—4.

Εἰς ὀλίγην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ὄχρου (Ἀγίου Νικολάου) καὶ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, εἴχομεν παρατηρήσει ἕνα λατομεῖον ἐξ οὗ ἀναμφιβόλως ἐξήγον λίθους, οἵτινες ἔχουν χρησιμοποιηθῇ εἰς τὴν κατασκευὴν πόλεως τινος. Διακρίνει τις τὰς θέσεις ἐξ ὧν οἱ σωροὶ τῶν λίθων ἀπεσπάρθησαν. Εἴχον πελεκηθῇ εἰς τετράγωνα μετ' ἀνεξάντλητον ὑπομονὴν καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἦσαν μεγάλων διαστάσεων. Τὸ λατομεῖον τοῦτο, ἐκ πρώτης ὄψεως παρουσιάζεται κανονικόν, θὰ τὸ ἐνομιζέ τις διὰ τὰ ὑπολείμματα τῶν ἀρχαίων λουτρῶν ἢ διὰ τὰς ἔδρας ἀμφιθεάτρου τινός. . . Φαίνεται δὲ νὰ μὴ εἶχε χρησιμοποιηθῇ, εἰμὴ εἰς λίαν παρωχημένους χρόνους, ἐὰν κρίνωμεν ἀπὸ τὸ μελανίζον χρῶμα τοῦ βράχου καὶ τὴν φύσιν τῆς ἐργασίας, ἥτις ἀναμφιβόλως δὲν εἶχεν ἐκτελεσθῇ οὔτε ἀπὸ τοῦ νεο—Ἑλληνος οὔτε ἀπὸ τοῦ Ἑνετούς, τῶν ὁποίων αἱ οἰκίαι κατεσκευάσθησαν ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῶν ἄλλων μνημείων.

«Ὀλίγας στιγμὰς κατόπιν εἴχομεν προέλθῃ εἰς πλεόν ἐνδιαφέρουσιν ἀνακάλυψιν, ἐκείνην τὴν τῶν ἀρχαίων κατακοιμῶν, λελαξευμένων ἐπὶ καθέτου βράχου, ὕψους ἀνωτέρου τῶν 100 ποδῶν, τοῦ ὁποίου τὰς βάσεις διαβιβρώσκουν καθημερινῶς τὰ θιρανόμενα κύματα. Ὁ βράχος οὗτος ἀποτελεῖ τὸ ἄκρον ὄροσειράς. ἐπιμνησκυμένης πρὸς Β. κατὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου, εὐρίσκεται εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ὄχρου τοῦ Ἀγίου Νικολάου, ἐκ δὲ τῆς ἀντιθέτου πλευρᾶς δεσπόζει τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας πόλεως τῶν Κυθήρων. Πρέπει τις νὰ κάμῃ τὸν γύρον τούτου διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν κορυφὴν ὅπου κεῖνται οἱ τάφοι.

Συνέχεια εἰς τὸ προσεχές

ΣΠΥΡΟΣ ΣΤΑΘΗΣ

Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 25

μενική του κρίσις, ἡ φιλοπονία καὶ εὐσυνειδησία του, κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός του, ἦσαν τὰ ὑπέροχα προσόντα του, ὅμοια τῶν ὁποίων δὲν εὐρίσκει κανεὶς εἴκοლა.

IV

Ἡ ἐσωσχολικὴ δρᾷσις τοῦ Σπ. Στάθη καὶ εἰς τὸ Γ' Γυμνάσιον Θηλέων Ἀθηνῶν ἀλλὰ κυρίως εἰς τὸ Γυμνάσιον τῆς ἰδιαίτερας του πατρίδος ὑπῆρξε κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν γονιμωτάτη εἰς καρπούς, ὅπως γνωρίζουν ἄλλωστε οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν συμπολιτῶν του. Μετ' ὅλα λόγια χάρις εἰς τὸ ἐπαγωγικὸν τῆς διδασκαλίας καὶ τὸν μικρὸν ἀριθμὸν μαθητῶν τοῦ Γυμνασίου Κυθή-

ρων—ὁ ὁποῖος ἐπέτρεπε οὕτω τὴν συχνὴν ἐπαφὴν μετ' αὐτοῦ μαθητῶν—ἀπέδωκεν εἰς τὴν κοινωνίαν μέλη ὀπλισμένα μετ' ὅλα τὰ ἠθικὰ καὶ πνευματικὰ ἐφόδια διὰ τὸν σκληρὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς ἐὰν κρίνωμεν ἀπὸ τοσούτους μαθητὰς του μετ' αὐτοῦ ὁποῖους ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίζομεθα.

Εἰς αὐτὴν τὴν ἐσωσχολικὴν του δρᾷσιν πρέπει νὰ προσθῶμεν καὶ τὰς ἀόκνους προσπάθειάς του ὅχι μόνον διὰ τὴν ἰδρυσιν (¹) τοῦ Γυμνασίου Κυθήρων, ὅτε ἦτο ἰδιαίτερος γραμματεὺς τοῦ ἀειμνήστου συμπολίτου Σπυρ. Στάθη τότε Ὑπουργοῦ Παιδείας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀγῶνας του διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν τάξεων τοῦ Γυμνασίου καὶ ἐν συνεχείᾳ διὰ τὴν διατήρησιν τούτου ἐν λειτουργίᾳ, διότι λόγῳ τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ μαθητῶν καὶ ἔνεκα οἰκονομικῶν πολλὰκις ἐκινδύνευσε νὰ καταργηθῇ τὸ Γυμνάσιον τοῦτο.

Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν γνώμην μας, ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερον κοινὸν εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τοῦ Σπυρ. Στάθη εἶναι ὁ πραγματικὸς ἄθλος του τῆς ἀνεγέρσεως κτιρίου διὰ τὴν στέγασιν τοῦ Γυμνασίου (²).

Μόνον χάρις εἰς τὴν ἀκλόνητον πίστιν του διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του, τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἐνεργητικότητά του κατώρθωσε νὰ υπερπηδῇ πρὸς τοῦτο ἀνυπέροβλητα ἐμπόδια ἀπὸ τοῦ ἔτους 1925—1931, ἀφοῦ δὲν ἐδίστασε ἐπὶ τρίμηνον νὰ περιέλθῃ πολλὰς πόλεις τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν πρὸς συλλογὴν χρημάτων παρὰ συμπολιτῶν διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ του. Πράγματι κατώρθωσε ὥστε ἀπὸ τοσούτους κόπους καὶ μόχθους νὰ ὀστεγᾷ τὸ Γυμνάσιον Κυθήρων εἰς ἕν ὠραιότατον καὶ ἀπερίττον κτίριον (³) διὰ τὸ ὁποῖον ἡ τιμὴ ἀντανακλᾷ εἰς ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐστάθησαν ἀρωγοὶ διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ εὐγενοῦς αὐτοῦ σκοποῦ. Δὲν νομίζομεν δὲ ὅτι εἰς τὸ νησί ὑπάρχουν πολλὰ παρόμοια «μνημεῖα» ποὺ νὰ μαρτυροῦν τὴν κοινωφελὴ δρᾷσιν τῶν εὐπόρων συμπολιτῶν μας. Καὶ ὅμως ἐὰν εὐρεθῶσιν καὶ ἄλλοι ὥσιν τὸν Σπυρ. Στάθη μετ' αὐτοῦ ἀφοσίωσιν (⁴) δι' ἕνα οἰονδήποτε ἔργον νομίζομεν ὅτι καὶ σήμερον εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῶσι πολλὰ ἀπὸ ὅσα θεωροῦνται ἀκατόρθωτα.

Συνέχεια εἰς τὸ προσεχές

(¹) Τὸ Γυμνάσιον Κυθήρων συνεστήθη κατ' ἀρχὴν μετ' αὐτὴν τὴν Δ' τάξιν διὰ Δ'τος τῆς 3ης Σεπτεμβρίου 1921 προστεθεισῶν ἐν συνεχείᾳ καὶ τῶν ἄλλων τάξεων.

(²) Πλήρη ἀπολογισμὸν τῆς διαχειρίσεως τῶν χρημάτων διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Γυμνασίου Κυθήρων, ἐπιτροπὰς, ἐπίσημα ἐγγράφα κλπ. ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ ἴδῃ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ ἀειμνήστου Σπ. Στάθη «τὸ Διδακτήριον Κυθήρων» σελ. 250 ἐκδ. 1931

(³) Χάριν τῆς ἱστορίας πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι τὸ κτίριον τοῦ Γυμνασίου ὑπέστη ζημίας ἐκ βομβαρδισμοῦ ὑπὸ γερμανικῶν ἀεροπλάνων κατὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν γερμανῶν, ἐξ Ἑλλάδος.

(⁴) Διὰ νὰ εἰμεθα δίκαιοι πρέπει ἐν προκειμένῳ ν' ἀναφέρωμεν καὶ τὴν εὐγενὴ προσπάθειαν τοῦ συμπατριώτου κ. Παν. Κορωνίου (Πουλᾶκη) διὰ τὴν κατασκευὴν λιμενοβραχίονος ἐν Ἀγ. Πελαγιά, χάρις εἰς τὴν ἄσκησιν προσπάθειαν τοῦ ὁποίου κατὰ τὸ σιμαντικὸν ἐπετεύχθη μέχρι σήμερον.

(²) Δίδομεν ἐνταῦθα περίληψιν καὶ οὐχὶ ἀκριβῆ μετάφρασιν τοῦ κειμένου.

(³) Ὁ κ. Μόμορης (κατωτέρω) ἀναφέρει ὁμοίως περὶ τριγωνικῶν τεμαχίων, τὰ ὁποῖα προσαρμοζόμενα ἀνὰ δύο σχηματίζουν τετραγώνους στύλους.

..... Α Μ Μ Ο

Στίχοι ὑπὸ Φ. ΚΑΒΟΥ

Ἐγὼ ἔμαι ἡ ἄμμο τοῦ γυαλοῦ τὸ ξω-
τικὸ χωράφι,
ἐγὼ ἔμαι τ' ἀκατάλυτο κι' ἀμέτρητο
συνάφι.

Τοῦ καταρράχτη σύντριμμα καὶ τῆς
ἀνεμοζάλης.
φουρτούνας τὸ κατάντημα καὶ ταραχῆς
μεγάλης.

Τῇ μέρᾳ σφιγγοπρόσωπη τῇ νύχτᾳ
ξελογιάστρα
καὶ τὰ βαρεῖα μεσάνυχτα παραμιλῶ
μὲ τ' ἄστρα.

Ἐγὼ τὸ μυστικόπαθο σὰν τραγουδῶ
λαό μου
τὰ μύρια κλείνω δράματα μέσ' τὸ
μυστήριό μου.

Πόσα στολίδια τῶν καιρῶν συντρίμματα
καταντύνε
ποτάμια τὰ σαρώνουνε στὴν ἄμμο τὰ
σκορποῦνε

Τὰ ὅσα παίρν' ἡ θάλασσα δὲν παίρνει
τὸ δευτέρῳ
κι' ἓνας γιαλὸς ἀμμονδερὸς πολλὰ
μπορεῖ νὰ ξέρη.

Κι' ὅπου τὰ μάτια τοῦ θωροῦν κι'
ὅπου κατέχει τόσα
μαντεύει τὴν ἀπόκοσμη τὴν ἀμμονδέ-
νια γλῶσσα.

Ἐδῶ τ' ἀπέραντα στοιχεῖα χαράζουν
μαγεμμένες
νυχτιδὲς ἀστεροφώτιστες καὶ φεγκαρο-
ντυμένες.

Καὶ σὺ πὺν τὰ χαλίγια μου, διαβάτη,
δὲν προσέχεις
ἀπὸ τὰ χαμηλώματα ξεκίνησες καὶ
τρέχεις.

Ὅσο ψηλὰ καὶ ν' ἀνεβῆς ἀπὸ τὰ μᾶς
ἀρχίζεις
καὶ μὲ τὰ μᾶς πορεύεσαι καὶ σὲ τὰ μᾶς
γυρίζεις.

Δὲν εἶμ' ἐγὼ νεκρὸ στοιχεῖο πὺν ξέ-
πεσε δῶ χάμω
κυλοῦν τ' ἀστέρια τ' οὐρανοῦ σὰν τοῦ
γιαλοῦ τὴν ἄμμο.

Ὅμως ποθοῦσα ἡ ἄχαρη λίγη γαλήνη
νᾶχω,
νὰ μοιάσω τὸν ἀγέρωχο τὸν ἀδερχό
μου βράχο.

Μὲ τὸ βορριά μὲ τὸ νοτιά στὴ λαύρα
καὶ στὰ χιόνια
στῆς κυματοῦσας τοὺς ρυθμοὺς ἀτά-
ραχος αἰώνια.

Στυλώνει τὸ θεόρατο ψηλὰ τ' ἀνάστη-
μά του
καταφρονεῖ τὴν ἄβυσσο τὸ φάσμα τοῦ
θανάτου.

Τὰ βαθυχρώματα γκρεμνὰ τὰ κατα-
ξεοκισμένα
θαρρεῖς μὲ Χάρο πάλεψαν γιὰ μὲ Θεὸ
κανένα.

Κεῖνα τ' ἀλλόκοτα γκρεμνὰ θαρρεῖς
καὶ χαιρετᾶνε
τοὺς κόσμους πὺν διαβαίνουνε τοὺς
κόσμους ὅπου πᾶνε.

Καὶ μὴ τὸ πάρης γιὰ πολὺ σὰν δῆς
ἀγάλι—γάλι
ἀπὸ μιᾶς πέτρας τὴν καρδιά βρυσοῦλα
νὰ προβάλλη.

Ὅπως καρδιὲς πιδ μαλακὲς τὲς πέτρω-
σεν ἡ ζήση
κι' ἀπ' τὸν ἀνθὸ πιδ τρυφερὲς κι' ἀπ'
τὸ νερὸ στὴ βρύση.

Τ' ἀνόμοια συντυχαίνουνε κι' ἡ δόλια
πλάση τῶχει
νὰ ξεφυτρῶνῃ λούλουδο σ' ἐνὸς γκρε-
μοῦ τὴν κώχη.

Ὡ, τῇ ζωῇ π' ἀνθοβολεῖ, στοῦ βρά-
χου τῇ γυμνότη
ἐκεῖ πὺν σμίγει θάνατος μὲ τὴν αἰω-
νιότη.

Ὅπου μπορεῖ νὰ κρατηθῇ στοῦ χά-
ρου τὸ μουράγιο
δείχνει βουνὸ τὴν ξανοιασὰ καὶ πύργο
τὸ κουράγιο.

Ἐγὼ ἔμαι ἡ ἄμμο τοῦ γυαλοῦ, τὸ ξω-
τικὸ χωράφι
ἐγὼ ἔμαι τ' ἀκατάλυτο κι' ἀμέτρητο
συνάφι.

Κι' ὄντες φτωχοὶ τρατάρηδες ἀράδα
μὲ πατοῦνε
πόσο μοχτοῦν σὰν ἀδερφοί, μὰ πόσο
χώρια ζοῦνε.

Ἀχι, στοῦ χώρια τὸν καημὸ τὸ μαῦρο
πὺν κυλιέται
πόση ζωὴ γεμάτη νοῦ, χαράμι κατα-
λιέται

Κι' ἐγὼ ἡ ἄμμο ἡ καψερή, πὺν γνῶσι
δὲν κατέχω
μ' ὅσες ἀντάρες ἀπερνῶ, καταλυμοὺς
δὲν ἔχω.

Κι' ἂν εἴμαστε καὶ τόσα δά, χαλίγια
πεταμένα
ἐμεῖς ἐδῶ πὺν πέσαμε βρισκόμαστ'
ἐ ν ω μ ε ν α.

ΤΗΝ ΑΥΓΟΥΛΑ ΜΕ Τ' ΑΗΔΟΝΙΑ

Σοῦ κρατοῦσα τὰ χέρια καὶ σὲ χαίδενα
Σὲ χαίδενα τρυφερὰ σὰν τὸν ἄνεμο
Σὲ χαίδενα τρυφερὰ σὰν τὸν ἄνεμο
πὺν ἀργὰ θωπεύει μιὰ λίμνη καθάρια.
Μέσα στὸ δάσος ἡ αὐγοῦλα περπάτησε
μὲ χίλια παιχνίδια κι' ἀηδόνια
Κι' ἐγὼ σὲ κρατοῦσα σὰν κάτι πολύτιμο
καὶ τὸ στήθος μου φώτιζε μιὰ φλόγα
γαλάζια.

Σπύρος Ξανθάκης

ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΜΑΣ

Ἀπὸ τὰ ζαφειρένια πλάτια πρόβαλες
νησάκι σμαραγδένιο κεῖ στὴν ἄκρῃ
τῇ συντεφένια σου ὁμορφιά καθρέ-
φτισες
σὲ μπλοβο τούρανοῦ κομμάτι.

Τὰ ρόδι' ἀκρογιάλια σου περίγυρα
τ' ἀστραφτερά διαμάντια σου οἱ
βράχοι
σοῦ ἀγκαλιάζουν τὸ κορμὶ δυὸ πέ-
λαγα
καὶ σοῦ φιλοῦν τὰ πόδια ἀφροὶ χιο-
νάτοι.

Καὶ τὰ βουνά σου τὰ γραμμένα πά-
νωσου
καθάρια καὶ γαλάζια μεσ' τὸν ἥλιο.
στεφανωμένη τὴν κορφή μὲ ἅγιο
μὲ λιγεράδα ἀνάλαφρη μεσ' τὸ φω-
τομυστήριο.

Κι' οἱ σμαραγδένιες ρεματιές σου
σοῦ φοροῦν
παλαιϊκὰ γιορτάνια στὸ λαιμό σου.
Χύνουν λατῖνια μόσχους, νὰ πλυθῆς
νεράτιδες λιγερὲς οἱ κοπελιές σου.

Φ. Χ.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΓΑΜΟΥ

ΕΠΑΙΝΕΤΙΚΑ ΤΗΣ ΝΥΦΗΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ
ΤΟΥ Κ. ΙΩ. Π. ΚΑΣΙΜΑΤΗ

Νύφη μου καλορρίζικη νὰ ζήσης νὰ γε-
ράσης
νὰ ζήσης χρόνους ἑκατὸν καὶ νὰ τοὺς ξε-
περάσης

Νύφη μου ξάστερο γυαλὶ καὶ λαμπερὸ
φεγγάρι
πὺν ἤβρες, πὺν τὸ ψώνισες αὐτὸ τὸ παλ-
ληκάρι.

Οὔτε τὰ γρόσια μοῦ δωκα, οὔτε καὶ τὰ
φλωριά μου
μόνο μοῦ τότε χάρισε ἡ κύρα πεθερά
μου

Ἄσπρο σταφύλι ῥοζακὶ καὶ κόκκινο κε-
ράσι
τ' ἀνδρόγυνο πὺν γίνηκε, νὰ ζήσῃ νὰ
γεράσῃ

Σᾶς πήραμε τὴν πέριδικα τὴν χρυσοπλου-
μισμένη
κι' ἀφήσαμε τὴν γειτονιά σὰν παραπο-
νεμένη

Ἀνοίξατε τῆς κάμαρες καὶ στρώστε τὰ
βελούδα
νὰ τὸν δεχτῆτε τὸν γαμπρὸ μὲ τὴν βασι-
λοπούλα

Νύφη μου πλούσια νὰ γενῆς καὶ πλούσια
νὰ πεθάνῃς
καὶ εἰς τὰ γηρατεία σου δοῦλες καὶ δού-
λους νάχῃς.

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ & ΚΥΘΗΡΑΪΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Διάλεξις τοῦ κ. Γ. ΜΟΥΛΟΥ

Ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ μας ὅπως συγκεντρώσωμεν εἰς τὰς σελίδας τοῦ «Κυθηραϊκοῦ Κήρυκος» πᾶσαν πνευματικὴν ἐργασίαν τῶν συμπολιτῶν μας, σχετιζομένην μὲ τὴν ἱστορίαν καὶ λαογραφίαν τῆς νήσου καὶ τὴν δράσιν τῶν Κυθηρίων, θέλομεν προβῆ εἰς τὴν δημοσίευσιν τῶν, κατὰ καιροὺς, γενομένων διαλέξεων ἐκ μέρους Κυθηρίων, πεπεισμένοι ὅτι διὰ τοῦ τρόπου τούτου τὴν φιλότιμον ἐργασίαν συμπολιτῶν μας καθιστῶμεν γνωστὴν εἰς μεγάλον ἀριθμὸν Κυθηρίων καὶ εἰς τὸν μελετητὴν παρέχοντες ὅσον δυνάμεθα περισσότερα στοιχεῖα.

Δὲν ἀποκλείεται νὰ διατυπωθῇ ἐκ μέρους τινὸς ἡ γνώμη ὅτι παρέλκει ἡ δημοσίευσις τῶν διαλέξεων τούτων διότι ἤκουσαν τυχὸν ταύτην.

Παρομοία ἀντίρρησης δὲν νομίζομεν ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ θεωρηθῇ ὡς δικαιολογημένη ἀφοῦ Κυθηριοὶ δὲν εἶναι μόνον ἐξεῖνοι οἱ ὅποιοι κατόρθωσαν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν αἰθούσαν εἰς τὴν ὁποίαν ἐγένετο ἡ συγκεκριμένη διάλεξις, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πολὺ περισσότεροι εὐρισκόμενοι μακρὰν τοῦ Πειραιῶς καὶ τῶν Ἀθηνῶν, ἐντὸς τῆς νήσου ἢ καὶ εἰς τὸ ἔξωτερόν. Ἐκτὸς τούτου τὸ Κυθηραϊκὸν στοιχεῖον δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ τούτων σήμερον ἐν ζωῇ Κυθηρίους ἀλλὰ θὰ ὑφίσταται καὶ διὰ τοὺς ἐπιγενομένους.

Ἀπὸ σήμερον ἀρχίζομεν τὴν δημοσίευσιν τῆς γενομένης ἐν τῷ «Παρνασσῷ», τὴν 13 Ἰανουαρίου 1946, ἱστορικῆς, λαογραφικῆς καὶ μουσικῆς διαλέξεως ὑπὸ τοῦ συμπολίτου κ. Γεωργ. Μουλοῦ μὲ θέμα «Δημοτικὰ Ἑλληνικὰ καὶ Κυθηραϊκὰ τραγούδια».

Κατὰ τὴν διάλεξιν ἐκείνην ἐτραγοῦδῃσεν ἡ ἐκ μητρὸς Κυθηρία καλλιτέχνης τοῦ ὁσματος Κυρία Φρόσω Κοκόλα διάφορα Δημοτικὰ καὶ Κυθηραϊκὰ τραγούδια συνοδείᾳ λαϊκῶν ὁργάνων.

Μετὰ τὴν διάλεξιν τοῦ κ. Μουλοῦ θέλει δημοσιευθῇ ἡ παρὰ τοῦ κ. Διον. Πετροχείλου γενομένη διάλεξις περὶ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ συμπολίτου καθηγητοῦ Κοντολέοντος.

Μὲ τὸ νὰ θελήσῃ κανεὶς, νὰ μιλήσῃ γιὰ τὰ λαϊκὰ Ἑλληνικὰ τραγούδια καὶ ἐν συνδυασμῷ μὲ αὐτὰ γιὰ τὰ Κυθηραϊκὰ, καταπιάνεται, μ' ἓνα παρὰ πολὺ πολύπλοκο καὶ πολυδαίδαλο θέμα, ποὺ γιὰ τὸ πραγματευθῆ καὶ νὰ τὸ ἀναλύσῃ, δὲν ἐπαρκοῦν τὰ στενὰ ὅρια μιᾶς διαλέξεως.

Γι' αὐτὸν τὸ λόγον, ἀλλὰ καὶ γιατί, τὴν διάλεξιν αὐτὴν θὰ διακοσμήσῃ μὲ τὸ τραγούδι τῆς, ἡ ἐκ μητρὸς Κυθηρία καλλιτέχνης Κα Φρόσω Κοκόλα ἵσως ὑπερβῶμεν τὸ χρονικὸν ὅριον τῆς συνήθους διαλέξεως.

Τὰ Δημοτικὰ τραγούδια, ἀγαπητοὶ ἀκροαταί, βγαλμένα μὲς ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, αὐθόρμητα καὶ αὐτοσχέδια, χαρούμενα ἢ λυπητερά εἶναι ἢ ζωντανὰ ἐκδήλωσις τῶν ψυχικῶν του συναισθημάτων καὶ ἡ διατύπωσις, τῶν ὑψηλῶν του διανοημάτων, σὲ ὅλες τὶς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς του.

Ὁ σοφὸς Ἑλληνικὸς λαός, κατοικῶν, σὲ μιὰ χώρα, ποὺ ἐγέννησε τὸν Ἀμφίωνα

καὶ τὸν Ὀρφέα, (Κατὰ τὴν μυθολογικὴν ἐποχὴν τέσσαρες ἦσαν οἱ ἀσχοληθέντες μὲ τὴν μουσικὴν: Ἀμφίων, Ὀρφεύς, Εὐμολπος καὶ Μουσαῖος) τὸν Ὀμηρὸν καὶ τὸν Αἰσχύλον, σὲ μιὰ χώρα, ποὺ γιὰ κορῶνα ἀτίμητη ἔχει τὸν Παρθενῶνα καὶ κληρονομία πολὺτιμη τὸν Ἐπιτάφιο τοῦ Περικλέους καὶ τόσα ἄλλα ἀριστουργήματα τοῦ γραφοῦ καὶ ποιητικοῦ λόγου, συνάμα δέ, ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὴν πανεύμορφη καὶ γοητευτικὴ Ἑλληνικὴ φύσιν, ἐτραγοῦδῃσε τραγούδια, ποὺ ἀποπνέουν τὸ ἄρωμα ἀνώτερης ποιητικῆς πνοῆς, πηγαῖον λυρισμοῦ καὶ μουσικοῦ αἰσθηματος.

Παῖαν καὶ διθυράμβον, ὀδυμὸς καὶ μελωδία, λυρισμὸς καὶ ἔπος, ξεχνῶνται ὅαν χρυστάλλινη πηγὴ, μὲς ἀπὸ τὸν ψυχικὸν κόσμον τοῦ βαθυστόχαστου λαοῦ, ὅταν μὲ τὰ τραγούδια αὐτὰ, ἐξωτερικεῖ τοὺς συναισθηματισμούς του καὶ ἐκδηλώνει τὶς σκέψεις του. Τὶς χαρὰς καὶ τὶς λύπες του, τὶς λαχτάρες καὶ τοὺς καύμους του, τὶς ἀγάπες καὶ τοὺς πόνους του, τοὺς θρήλους καὶ τὶς παραδόσεις του. Εἶναι δέ, διαμάντια ἀτίμητα, ποὺ λάμπουν στὸ πνευματικὸ Ἑλληνικὸ στερέωμα καὶ μεταδιδόμενα διὰ τῆς παραδόσεως ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ἀποτελοῦν σπουδαίαν κληρονομίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Στὴν πνευματικὴ δημιουργίᾳ τοῦ λαοῦ, ἀναβλύζον ἀστείρευτα τὸ θερησκευτικὸ αἶσθημα ἀνώτερος πατριωτισμὸς, ἀέραντος αἰσθηματικὸς καὶ ἐρωτικὸς τόνος, λεπτὴ σάτυρα καὶ ἀπείρητη σκωπτικότητα. Γενικὰ δὲ διανθίζεται ἀπὸ τὰ λεπτότερα καὶ εὐγενέστερα συναισθήματα.

Ἡ ἱστορία τῆς δημοτικῆς μας ποιήσεως, κατὰ τοὺς Γάλλους μελετητὰς αὐτῆς, Lecran καὶ Feuriel, συμφωνοῦντων καὶ τῶν ἡμετέρων, Νικολάου Πολίτη, Κωνσταντίνου Σάθα καὶ ἄλλων, φαίνεται νὰ ἔχῃ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΑ αἰῶνος, κυρίως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Φραγκοκρατίας.

Εἰς δημοτικὴν ἔμμετρον γλῶσσαν, εἶναι γραμμένον τὸ χρονικὸν τοῦ Μορέως. Δημοτικὰ τινὰ τραγούδια ἀνευρίσκονται καὶ εἰς τὴν συγγραφὴν τῆς λογίας τοῦ Μεσαίωνος Ἀννης ἢ Ἀγνῆς ἢ Ἀγγελίνας Κομνηνῆς. Δὲν πρόκειται περὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, τῆς συγγραψάσης τὴν Ἀλεξιάδα ἀλλὰ, περὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ Δεσπότη τῆς Ἡπείρου Μιχαὴλ τοῦ Β'. Κομνηνοῦ καὶ συζύγου τοῦ Φράγκου Δεσπότη τῆς Πελοποννήσου, Γουλιέλμου Βιλαρδουίνου, τοῦ ἰδρυτοῦ τοῦ Μυστρά.

Μεγαλειτέραν ὅμως ἀνθισιν παρουσιάζει εἰς τοὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως χρόνους.

Ὁ Πήγασσος ἀγνώστου λαϊκῶν ποιητῶν, κυρίως τυφλῶν θαψωδῶν, ὑπὸ τὸ βαρὺ πέλμα τῆς δουλείας, ἐσχεδίασε τραγούδια, στὰ ὁποῖα καταφαίνονται, τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα, τὰ γλωσσικὰ ἰδιώματα, ὁ λεκτικὸς τρόπος καὶ αὐτὸς ὁ χωρτικὸς ἐκαστοῦ τόπου.

Τὰ Δημοτικὰ τραγούδια, διακρίνονται σὲ πολλὰς κατηγορίας, ἀναλόγως τῆς ὑποθέσεως στὴν ὁποίαν ἀναφέρονται. Σὲ ὁριστικὰ, ἱστορικά, κλέφτικα, Ἀκριτικά, Παραλογές, Μοιρολόγια, τοῦ Χάρου, ἐπιτραπέζια (τῆς τάβλας) Νυφιάτικα, Νανουρίσματα, Ἐρωτικά (τῆς ἀγάπης)—τὰ περισσότερα τῶν ὁποίων εἶναι χορευτικὰ τοῦ κλειδῶνα καὶ σὲ ὅμιλες καὶ Μαντινάδες.

Ὅπως δέ, εἰς τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1938 δημοσιευθεῖσαν εἰς τὴν «Κυθηραϊκὴν Δράσιν» πραγματείαν μου, «περὶ Δημῶδους Ἑλληνικῆς καὶ Κυθηραϊκῆς Μουσικῆς» ἀνέφερα, τὰ Δημοτικὰ τραγούδια καὶ οἱ χορευτικὲς μελωδίαι, ἀκολουθοῦν, ὡς πρὸς τὸ μέτρον καὶ τὸν ρυθμὸν, τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν μουσικὴν. Ὡς πρὸς τὴν μελωδίαν, τὴν Βυζαντινὴν. Γι' αὐτό, ὅταν μεταγραφοῦν εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν παρασημαντικὴν καὶ ἐναρμονισθοῦν διασκευάζονται. Τοῦτο δέ, γιατί αἱ δύο κλίμακες Βυζαντινὴ καὶ Εὐρωπαϊκὴ, ἔχουν διαφορετικὰ διαστήματα. Ἐτσι, χάνουν τὸ φυσικὸν τοὺς ἄκουσμα.

Τὰ Δημοτικὰ τραγούδια, μὲ τὸν ὅλον ἐν ἀξινόμενον οἰκτισμὸν καὶ τὴν ξενομανίαν ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου, λόγῳ τῆς ἐπιδόσεως λαϊκῶν συνθετῶν σὲ συνθέσεις κακῆς καὶ ἀκαλλιστης, —ὅπως, κάτω στὰ λεμονάδικα ἢ σοφρομένους θάρρω παλιὰ παραθυράκια σου κ. α. —ἔτειναν νὰ ἔλθουν εἰς ἀφάνειαν—εἰς τὰς πόλεις κυρίως—καὶ νὰ μὴ ἀποτελοῦν προσφιλεῖς ἐντρυφήματα διὰ τὴν ψυχαγωγίαν τοῦ λαοῦ. Εὐτυχῶς, ἡ διὰ φωνογραφικῶν δίσκων ἀποτύπωσις αὐτῶν καὶ ἡ διὰ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ ἐκτέλεσις των, ἀπέτρεψε τὸν κίνδυνον τοῦτον.

Τὰ Κυθηραϊκὰ τραγούδια.

Στὰ Κύθηρα, τὸ ὄνειροπαρμένο αὐτὸ νησί, ποὺ στὰ δαντελλῆρια του ἀκρογιάλια, οἱ αἶρες καὶ οἱ ξέφρνοι τοῦ Αἰγαίου ἔφεραν τὴν ἀναδυομένη Θεά, γιὰ νὰ τὸ φημίση μὲ τὴ λατρεία τῆς στὸν περιώνυμο Ναό τῆς, στὸ νησί ποὺ ἐγεννήθη ὁ Φιλόξενος, ὁ περίφημος αὐτὸς διθυραμβοποιὸς τῆς ἀρχαιότητος, ὁ εὐφάνταστος Κυθηραϊκὸς λαός, ἐσχεδίασε τραγούδια στὰ

όποια, αντιφεγγίζεται ή κρυσταλλένια πνευματικότης του.

Στὰ Κύθηρα υπάρχουν πολλά ἐγχώρια αὐτοσχέδια τραγούδια, χρωματισμένα με τὸ τοπικὸ ὕφος καὶ γοῶμα, εἶναι ὅμως γνωστά, πολλά Πελοποννησιακά, Κρητικά, τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου, καθὼς καὶ χορευτικὲς μελωδίες.

Τοῦτο δέ, γιατί ὁ Κυθηραϊκὸς λαός, στοὺς μαύρους τῆς Μεσαιωνικῆς σκλαβιάς χρόνους, ζοῦσε με τὸ φάσμα τῆς ληστοπειρατείας, ἡ ὁποία ἐλυμαίνετο ὁλόκληρη τὴ Μεσόγειο.

Γι' αὐτὸ πολλές φορές ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ νησί καὶ νὰ ζητήσῃ ἄσυλο στὴ Πελοπόννησο, τὴν Κρήτη καὶ τ' ἄλλα τοῦ Αἰγαίου νησιά.

Οἱ πειραταὶ τῆς Τύνιδος καὶ τοῦ Ἀλγερίου, τῆς Μάλτας καὶ τοῦ Μαρόκου, οἱ πειραταὶ τῆς Τουρκοκρατουμένης Ἑλλάδος καὶ οἱ Σαρακηνοὶ τῆς Κρήτης, διέσχιζαν ἀνενόχλητοι τὴ Μεσόγειο καὶ ἔσπερναν τὴ φοίκη καὶ τὸν ὄλεθρο, στὰ ἥσυχά καὶ χαρούμενα νησιά.

Τὰ Κύθηρα λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς τῶν θέσεως, ὑπέστησαν τὶς περισσότερες ἐπιδρομὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες, πολλές φορές, ἤρημόθησαν. Τέτοιες ἐπιδρομὲς καὶ ἐρημώσεις, ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν, κυρίως ὅμως ἀπὸ τὴν παράδοσιν ἀναφέρονται ἑπτὰ.

Μεγαλειτέρα δὲ καὶ φοβερώτερα, εἶναι ἡ γενομένη ἐπὶ Σουλεϊμάν τοῦ Β', ἀπὸ τὸν Τούρκο ληστοπειρατὴ Χαϊρ Ἐδὴν Βαρβάρσσο, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸ ἔτος 1536 ἐπυρπόλησε καὶ κατέστρεψε τὴν ἐπὶ Μιχαὴλ Παλαιολόγου κτισθεῖσαν εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ νησιοῦ καὶ ἐπὶ ἀποκρήμνων βράχων, Βυζαντινὴν Φρουριακὴν πόλιν Ἀγίον Δημήτριον, (σημερινὴν Παληόχωρα) καὶ ὅσους τῶν κατοίκων δὲν κατέσφαξε, συνέλαβεν αἰχμαλώτους καὶ ἐξηνδραπόδησε.

Γιὰ ὅλες αὐτὲς τὶς ἐπιδρομὲς, υπάρχουν πολλοὶ θρύλοι: οἱ θρύλοι αὐτοὶ τοῦ Κυθηραϊκοῦ λαοῦ, μακρυνοὶ ἀντίλαλοι τῆς πολυτάραχης καὶ πολυτάραχης ζωῆς του, εἶναι πολλοὶ καὶ ζωντανοί. Ἀρκετὰ δὲ χρωματισμένοι ἀπὸ τὴν ἀχαλίνωτη λαϊκὴ φαντασία, στὴν ὁποίαν, τόσο φόβο καὶ τρόμο ἐνέπνεαν οἱ ὀνομασίες τῶν ὀρμητηρίων ἀπὸ τὰ ὁποῖα ξεκινοῦσαν τὰ ἀνθρωπόμορφα αὐτὰ τέρατα, «Μπαρμπαριά καὶ Ντούνεζι καὶ Μάλτα κι' Ἀλιτζέρι», ὅσο φόβο καὶ τρόμο ἐμπνέουν καὶ οἱ ὀνομασίες τῶν ἐξωτικῶν φαντασμάτων τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ φόβητρον τοῦ δεισιδαίμονος λαοῦ, — δηλαδὴ τὰ φουσατά, τὰ λυκοτσαρδά, τὰ κουτσοδαιμόνια, οἱ Καλλικάντζαροι, οἱ βορβολάκοι, οἱ Νεράιδες καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ φαντασμάτων, θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ, μιά μικρὴ παρέκλισις, ἔπειδὴ καὶ αὐτὸ εἶναι θέμα λαογραφικῆς ὕφης καὶ ἔχει σχέσιν με τὰ τραγούδια τοῦ λαοῦ,

Ὁ προαναφερθεὶς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου ἀείμνηστος Νικόλαος Πολίτης, εἰς τὸ πολὺπλευρο λαογραφικὸ ἔργο του ἀσχολεῖται με τὴν δοξασία αὐτή, ἡ ὁποία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη στὸ λαό. Σ' ὅλην σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα, κυρίως στὰ νη-

σιά καὶ ἐπομένως καὶ στὰ Κύθηρα.

Ὅπως δὲ κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους, οἱ ἀναχωρηταὶ τῆς κατὰ κόσμον ζωῆς καὶ ἀσκηταί, ὑπεβάλλοντο εἰς θείας ἐνοράσεις, ἔτσι καὶ ὁ λαός, ὁ διάγων μονήρη καὶ ποιμενικὸν βίον, ὑποβάλλεται εἰς δεισιδαίμονας ἐνοράσεις.

Στὰ παιδικὰ μου χρόνια, ζοῦσε στὴν Κοινότητα Λογοθετανικῶν ὀδηγοντούτις γραῖα, ἡ ὁποία, με ὀλίγα πρόβατα τὰ ὁποῖα ἔβασκε, διέμενε μονίμως στὴ ἐξοχικὴ περιφέρεια τοῦ ἁγίου Ἐλευθερίου, χωρὶς νὰ ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν με τοὺς κατοίκους τῶν χωριῶν, παρὰ μόνον ὅταν συγγενεῖς τῆς ἢ ἄλλοι περαστικοὶ γιὰ τὶς ἐξοχὰς διαβάτες τῆς ἔδιδαν τροφίμα. Ἀπὸ τὴν λοιπὴν διεβεβαίωνα, ὅτι νύχτες καὶ μέρες ποὺ γύριζε στὶς διὰφορες ὁματιὲς καὶ λαγαρία με τὰ πρόβατά της, συναντοῦσε Νεράιδες, πανέμορφες ἐξωτικὲς κοπέλλες, στὰ κάτασπρα ντυμένες, οἱ ὁποῖες πότε ἔχορευαν, πότε ἔβαζαν μουγάδα.

Κατὰ δὲ τὴν νύκτα, ὅταν ἐκοιμᾶτο εἰς τὸ τρογλειδεῖς ἐνδιατημιῇ της, ἀπὸ μιὰ τρύπα τοῦ τοίχου ἔβλεπε καὶ ἄκουε σειρὰ ἀτέλειωτη φουσατών, τὰ ὁποῖα, με βιολιά καὶ λαγοῦτα ἐτραγουδοῦσαν διάφορα παιδικὰ τραγούδια.

Τῆς πομπῆς προηγεῖτο καβαλάρισσα μιὰ ἐξωτικὴ γυναῖκα στὴν ὁποίαν τραγουδοῦσε ἡ πομπὴ «Σήκου κερά μου πλάγιασε, σήκου κερά μου κάτσε: μὰ πὼς μπορῶ νὰ σηκωθῶ, μὰ πὼς μπορῶ νὰ κάτσω, ποὺ μ' ἔχουν τὰ χερᾶκια μου με τὸ κερί ζωσμένα καὶ φαίνεται μου μάτια μου, πὼς εἶναι με καδένα». Τὴν οὐρὰ τῆς πομπῆς, ἔκλεινε ἓνα κουτσοδαιμόνιο, τὸ ὁποῖον με στεντοριὰν φωνὴν ἔλεγε. «Ἀνανίδι κ' ἀστιβήδι κι' ἄλλο ἓνα χορταράκι, νὰ τὸ ἔβραν οἱ Μαννάδες, δὲν θὰ χάναν τὰ παιδιὰ τους».

Δὲν γνωρίζω, ἂν ὁ ἀγαπητὸς φίλος, βοτανολόγος συγγραφεὺς καὶ καλλιτέχνης Κος Γιάννης Ποινέας, εἰς τὴν ἀνέκδοτη βοτανολογία του, ἀναφέρει ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀνανίδα καὶ τὴν ἀστιβὴ τὸ τρίτο αὐτὸ χορταράκι, με τὸ ὁποῖον θὰ ἔσωζαν οἱ μαννάδες τὰ παιδιά τους. Πάντως θὰ ἦτο ἄσκολον, ν' ἀπευθυνθῇ κανεὶς στὴν ἐταιρειὰν ψυχικῶν ἐρευνῶν, μήπως θὰ μποροῦσε νὰ ἐπικοινωνήσῃ με τὸ ὑπερπέραν, γιὰ νὰ μᾶς ἔλνε τὴν ἀπορία ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος μακαρίτισσα γραῖα.

Ἐπανέρχομαι εἰς τὸ θέμα:

Ἀξίζει λοιπὸν τὸν κόπον ν' ἀναφέρω μερικὸς ἀπὸ τοὺς θρύλους αὐτοὺς.

Σὲ κάποια ἐπιδρομὴ ἀλτζερίνων, οἱ χωρικοὶ εἶχαν κρυφτεῖ σὲ μιὰ σπηλιά. Κατὰ μίαν παράδοσιν, στὴ σπηλιά τῆς Παναγίας Ὁρφανῆς, κατ' ἄλλην στὴ σπηλιά τῆς Μαυρίλας κάτωθι τοῦ Ποταμοῦ, στὸ Βαφεῖον. Οἱ Πειραταὶ εἶχαν συλλάβει ἓνα ντόπιο γιὰ ὁδηγὸν τους. Ὅταν κατέβαιναν πρὸς τὴν ὁματιὰ ὁ σκλάβος ἤκουσε τὰ κλάμματα μικροῦ παιδιοῦ. Γιὰ νὰ μὴ προδοθῇ οἱ κρυμμένοι ἤρχισε νὰ τραγουδεῖ δυνατὰ.

«Θορῶ τὴν τὴ σκλαβιά ἐγώ, Θορῶ τὴν καὶ με βλέπει πνίξε σκύλα τὸ λαγὸ σου, γιὰ νὰ σώσῃς τὸν λαὸ σου». Ἡ δυστυχία

μάννα, γιὰ νὰ μὴ προδοθῇ τοῦ ἔριξε μιὰ «κατουμάδα» ὁῦχα κατὰ τὴν ἐπιχώριον φρασεολογίαν καὶ ἔπνιξε τὸ μικρὸ της.

Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, ἄλλοι πειραταί, βγήκαν στὴν περιοχὴ τῶν Ὁχέλων ὅπου ἡ θαυματουργὸς σιδηροπηγὴ. Ἐκεῖ διέμενε ἓνας φημισμένος τοσπᾶνος, ἔπειδὴ ἔκανε μεγάλες μυζήθρες ὀνόματι Πασπαλάς.

Οἱ πειραταί, ὀδηγηθέντες ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ λύχνου, ἐπῆγαν στὴ στάνη τὴν ὥρα ποὺ τυροκομοῦσε. Χωρὶς νὰ χάσῃ τὴν ψυχραιμίαν του, με πολλὰ καλωσοίσματα, τοὺς εἶπε νὰ καθίσουν νὰ φάνε τὴν περίφημὴ μυζήθρα. Ἀφοῦ ἔφαγαν, ῥίχνει στὸ «χαμά» στάχτη καὶ με ἓνα ἄλοκαῦτη (φλασκί) τοὺς ἔριξε στὰ μάτια καὶ τοὺς ἐτύφλωσε. Ὁ ἓνας ὅμως δὲν ἐτυφλώθη καὶ ἔτρεξε ἀμέσως νὰ σωθῇ. Τὸν κατεδίωξε ὁ ἔξυπνος τοσπᾶνος καὶ τὸν ἔφρασε σ' ἓνα σταυροδρόμι ποὺ εἶναι μιὰ μεγάλη πέτρα. Ἐκεῖ ἀνέβη, ἐπήδησε καὶ μ' ἓνα βατοκόπι τοῦ ἔκοψε τὸ κεφάλι.

Γι' αὐτὸ ἡ πέτρα αὐτὴ καὶ τὸ μέρος, λέγονται: «στοῦ Πασπαλά τὸ πῆδημα, στοῦ Κάβου τὴ μυζήθρα, (ἐπειδὴ ἔκανε μεγάλες μυζήθρες).

Ἄλλοι πάλιν Τρουκοπειραταί, βγήκαν σὲ μιὰ παραλιακὴ σπηλιά τοῦ ἁγίου Ἐλευθερίου, τὴν ὁποίαν ἐχρησιμοποιοῦσε γιὰ στάνη ἓνας τοσπᾶνος με τὴν οἰκογένειάν του.

Δὲν ὑπέστησαν καὶ αὐτοὶ σὲ φιλοξενίαν, ἀλλὰ με ὅσα εἶχαν τοὺς ἐφιλοξένησαν. Μετὰ ταῦτα τοὺς εἶπαν νὰ περιμένουν νὰ πᾶνε νὰ φωνάξουν τὴν κόρη τους, ἡ ὁποία ἔβασκε τὰ πρόβατα ἐκεῖ πλησίον καὶ κατὰ τὶς διαβεβαιώσεις τους ἦτο πολὺ ὡραία. Ἀφοῦ βγήκαν ἀπ' τὴ σπηλιά, ἔβαλαν ἀχνοπόδους (φάνες) στὸ στόμιον τῆς σπηλιάς καὶ τοὺς ἔκανσαν.

Ἔτσι, ἡ σπηλιά, ὀνομάζεται τοῦ «Τούρκου ἡ σπηλιά» καὶ διασώζονται ἐντὸς αὐτῆς κόκαλα. Ὁ Κρητὴς Ἱστορικὸς Μικέλης ὁ συγγραφεὺς χειρόγραφον Ἱστορίαν περὶ Κυθήρων τὸ 1825 ἐπισκεφθεὶς τὴν ἐν λόγω σπηλιά, ἰσχυρίζεται ὅτι τὰ κόκαλα εἶναι ἀνθρώπων καὶ ζώων.

Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους, ὁ Κυθηραϊκὸς λαός, ἦταν σὲ συχνὴ ἐπαφὴ καὶ συγχρωτισμὸ, με τὴν Κρήτη, τὴν Πελοπόννησο καὶ τὰ Αἰγαίοπελαγίτικα νησιά. Γι' αὐτὸ, πολλὰ δημοτικὰ τραγούδια, τῆς Κρήτης καὶ Πελοποννήσου, καθὼς καὶ χορευτικὲς μελωδίες, εἶναι γνωστὰ στὰ Κύθηρα. Ὅπως τὰ χορευτικὰ Πελοποννησιακά τραγούδια, «Ρόϊδο μου, Λαλοῦδι τῆς Μονεμβασιάς, Ζαχαράκια καὶ ὁ γραφικώτατος χορὸς Κομπιάνικος Κορίτσια μπᾶτε στὸ χορὸ, νὰ μάθετε τραγούδια».

Ἔτσι παρατηροῦνται, εἰς μὲν τὸν ἔξω Λῆμον Πελοποννησιακὰ ἰδιώματα ἐπτάσημοι ρυθμοὶ εἰς 7)8 ὅπως εἶναι οἱ Καραβίτικοι συρτοί, «Πορτοκαλιά τοῦ Καραβᾶ σ' ἀφίνω καληνύχτα, ἀποσπεροῦ σ' ἐγλέντησα, δὲν ἔρχομαι ἄλλη νύκτα».

(Συνέχεια εἰς τὸ προσεγὲς)

ΓΙΑΝΝΗ ΠΡΙΝΕΑ

ΔΡΑΚΟΥΛΑ ΚΑΣΙΜΑΤΗ-ΣΤΑΗ

ΔΡΑΜΑΤΙΚΟ ΚΥΘΗΡΑΪΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΤΡΙΑ

ΠΡΟΣΩΠΑ

Δρακούλα Κασιμάτη: Ἀρχόντισσα, σύζυγος τοῦ Ντετοράτου Ἑμμανουὴλ Στάη.

Ῥεγγίνα: ἀνεψιά της, θυγατέρα τοῦ Γιώργου Κλάδου. Ὁρφανή.

Βαλέριος Λαζαρέτος: Εὐγενὴς νέος τῶν Κυθήρων.

Λουίτζη Μορέτγκο: Ἀξιωματικὸς Βενετσιάνος.

Μανώλης Μόρμορης: Γιατρὸς εὐγενής.

Ἑμμανουὴλ Κλάδος: Ντετόρος τῶν Κυθήρων.

Γιάννης Σοφίος: } Προεστοί.

Θεόδωρος Μουλός: }

Κοσμάς Κωλοβελόνης: Χωρικὸς ἀπὸ τῆς Καρβουνάδες.

Ὁ Παπποῦς:

Ἡ Σκηὴν στὰ Κύθηρα στὰ 1806.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Σαλόνι ἀρχοντικὸ ἐποχῆς 18ου αἰῶνος ἐπιτανησιακὸ. Ἀριστερὰ δυὸ πόρτες ἢ μία ὁδηγεῖ στὸ ἐσωτερικὸ καὶ ἡ ἄλλη στὸ γραφεῖο τοῦ Κασιμάτη. Δεξιὰ ἄλλες δύο πόρτες, ἡ πρώτη στὸ δωμάτιο τῆς Δρακούλας καὶ ἡ δευτέρα στὴν ἐξοδὸ. Στὸ βάθος ἄρκο (σφενδόνη) ποὺ χωρίζει τὸ σαλόνι ἀπὸ ἕνα μικρὸ χῶλλ, ποὺ τὸ φόντο του εἶναι τζαμαρία, μὲ χρωματισμένα τζάμια κατὰ τὸ βενετσιάνικο στυλ παριστιανῶν ἱππότεας καὶ ποὺ ὅταν ἀνοίγει βλέπει κανεὶς φόντο ἀπὸ δένδρα καὶ στὸ βάθος τὸ κάστρο. Γιὰ νὰ περάσῃ κανεὶς στὸ χῶλλ πρέπει ν' ἀνέβῃ δυὸ τρεῖς βαθμίδες).

Σ κ η ν ῆ 1.

Παπποῦς—Ῥεγγίνα. Βαλέριος (ἀπ' ἔξω στὴν ἀρχή). (Μὲ τὴν ἄρσι τῆς αὐλαίας, ὁ παπποῦς κἀθεταὶ ἀκίνητος σὲ μιὰ πολυθρόνα, παράλυτος. Ἡ Ῥεγγίνα βρίσκεται πρὸς τὴν ἀνοικτὴ τζαμαρία ἢ παράθυρο καὶ μιλάει πρὸς τὰ ἔξω. Εἶναι σχεδὸν 4η ἀπογευματινὴ).

Βαλέριος: (ἀπ' ἔξω) Εἴσαι μόνη Ῥεγγίνα;

Ῥεγγίνα: (Ὁμιλοῦσα πρὸς τὰ ἔξω). Ναί! Δὲν σὲ εἶδε κανένας ποὺ πῆδησες στὸ περιβόλι;

Βαλέριος: Ὁχι! ἄνοιξέ μου!

Ῥεγγίνα: Μιὰ στιγμή. (Βγαίνει δεξιὰ καὶ ξαναγυρίζει ἀμέσως ἀκολουθουμένη ἀπὸ τὸν Βαλέριο). Ὁχι. Ὅτι ἔχεις νὰ μοῦ πῆς πές μου τὸ ἀμέσως... γιατί ἦρθε ἡ θεῖα μου.

Βαλέριος: Ἦρθε ἡ ἀρχόντισσα Δρακούλα;

Ῥεγγίνα: Μὲ τὸ θούσικο καράβι, ποὺ μῆκε τὸ πρωὶ στὸ Καράλι. Πῶς δὲν τῶμαθες ἐσὺ ποὺ τῶμαθε ὅλη ἡ Χώρα.

Βαλέριος: Ἦμουνα στὸ Λιβάδι.

Ῥεγγίνα: Τὰ πράγματα πῶς βρίσκονται ἐκεῖ;

Βαλέριος: Ἦσυχα. Ὡστε θὰ ἦρθε κι' ἡ ἀρχόντισσα Κατερίνα.

Ῥεγγίνα: Ε! Βέβαια... κι' ἡ δυὸ μας... δὲν φοβοῦνται τώρα, ὅλα μῆχανε στὴ θέσι τους. Ποιὸς μπορεῖ πειὰ νὰ τοὺς κάνει κακό.

Βαλέριος: Σωστά! Ἀλήθεια, ἤθελα νὰ σε δῶ!

Ῥεγγίνα: Ε! Δὲν με βλέπεις;

Βαλέριος: Ὁχι, ἐδῶ!... Τὸ βράδυ.

Ῥεγγίνα: Βράδυ; Ποτὲ πειὰ!... Γιατί ὁ κόσμος...

Βαλέριος: Ὁχι, ἐδῶ!... Τὸ βράδυ. Γιατί ὁ κόσμος... Ὅλη ἡ Χώρα ἄρχισε κάτι νὰ μυρίζεται καὶ μένα δὲν μ' ἀρέσουνε τὰ κουνδούνια... Ὑστερ' ἂν τὸ ἐπαιρνε μυρουδιά ἡ θεῖα;

Βαλέριος: Μὰ ἀφοῦ... Ἐπὶ τέλους ἔχω νὰ σοῦ μιλήσω σοβαρά.

Ῥεγγίνα: Χά! Χά! Χά! Σοβαρά... Ὅταν μέχεις μπροστά σου μιὰ δολόκληρη ὥρα, δὲν ἀνοίγεις τὸ στόμα σου.

Βαλέριος: Μὲ σαστίζ' ἡ ὁμορφιά σου... με ζαλίζουνε τὰ μάτια σου καὶ καταπίνω τὴ γλῶσσα μου.

Ῥεγγίνα: Ψεῦθη!

Βαλέριος: Αὐτὸ τὸ ξέρεις. Σὲ σένα ἐγὼ ποτὲ δὲν εἶπα ψέμματα... μὰ τὴ χάρι της... τὴν ἑαδέλφη μου καὶ τὴ θεῖα σου τὴν Καμηλίτσα ποὺ ρώτησα μοῦ εἶπανε ὅτι αὐτὸ λέγεται ἀγάπη!

Ῥεγγίνα: Ἐπρεπε νὰ ῥωτήσης τὸ γιαιρό!...

Βαλέριος: Τὶ κακιὰ ποῦ εἶσαι... Θέλω νὰ σε ἰδῶ τέλος πάντων, τελείωσε.

Ῥεγγίνα: Μὲ διατάξεις;

Βαλέριος: Ὁχι... Σὲ παρακαλῶ!

Ῥεγγίνα: Καλά... Στὸ σούρουπο στὸ φόρο!...

Βαλέριος: Ὁχι στάσου! ἄμα κοιμηθῇ ἡ θεῖα καὶ θὰ κοιμηθῇ γρήγορα γιατί εἶναι κουρασμένη, θὰ σοῦ κάνω σινιάλο μὲ τὸ φῶς, ὅπως πάντα!...

Ῥεγγίνα: (Τὸν ὠθεῖ) (ὁ Βαλέριος εξαφανίζεται, ἡ Ῥεγγίνα τρέχει στὸ παράθυρο). Πρόσεχε!...

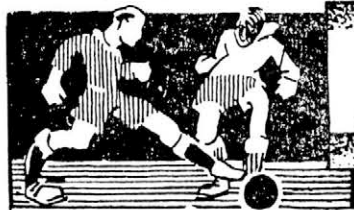
Βαλέριος: Σιγά... μὴ πατᾶς μέσ' τὴν ἀλτάνα μου μὰ πρόσεχε καὶ μένε μοῦ μάδησες τὴν μπουγαρινιά, ἀπὸ τούτη τὴ μεριά περπάτα ἄκρη ἄκρη... Ναὶ ἀπὸ κεῖ! Τὶ εἶν' αὐτό;...

Βαλέριος: Μοῦ στέλνεις φιλή; Τὶ νὰ τὸ κάνω ἀπὸ μακριά;... Ὁχι! Πήγαινε!...

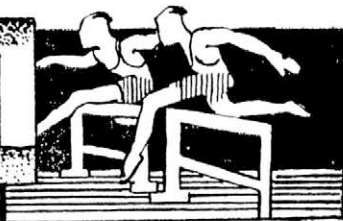
Ῥεγγίνα: (Γελά) (μπαίνει κλείνον-τας τὸ τζάμι). Σὺν γάτος πῆδησε τὸ σινάμπλο, (στὸν παπποῦ). Τὶ θέλεις

νὰ γίνῃ χουσέ μου παππούλη;... Ἐνα πράγμα μονάχα θὰ σε παρακαλέσω. Νὰ μὴ με παρεξηγήσης... Μὲ τὸ Βαλέριο δὲν ἔχω τίποτ' ἄλλο ἀπὸ μιὰν ἀδερφική, μιὰν ἀγνὴ ἀγάπη, γιατί ἀνατραφήκαμε καὶ μεγαλώσαμε μαζί... Ὁρφανὰ καὶ τὰ δυὸ καὶ μοῦ φαίνεται πῶς πρέπει λίγο νὰ τὸν πονῶ. (Πλησιάζει τὸν παπποῦ ὅν νὰ ἀκουμπᾷ ἀπάνω του). Ἐπειτα ὅποιος μᾶς παρεξηγήσῃ θὰ πῇ πῶς εἶναι κακὸς ἄνθρωπος!... Ἀς τ' ἀφήσουμε αὐτὰ τώρα, ὅμως... δὲν βαρύνει παπποῦ... Α! τὶ ἤθελα νὰ σοῦ πῶ... Τὶ ξεχασμένη ποὺ εἶμαι... Α! γιὰ τὴ θεῖα τὴ Δρακούλα... Δὲν σοῦ φαίνεται ὅτι τὴν ὁμόρφην ἡ ξενιτιά; Ποιὸς ξέρει τὶ νὰ γίνεταί ἐκεῖ πέρα... Ἄλλοι κόσμοι, ἄλλοι ἄνθρωποι, ἄλλες συνήθειες... Ἐμεῖς τὶ θέλεις νὰ ξέρουμε ἀπάνω σ' αὐτὸ τὸ βράχο ποὺ φύτρωσε καταμεσῆς στὴ θάλασσα, γιὰ νὰ μαζευτοῦνε ἀπάνω του ὅλα τὰ φαντάσματα καὶ ὅλες οἱ κακιές. (Κάθεται δίπλα του χάμω μὲ τὸ ἐργόχειρό της). Ἐσκότωσαν τὸ θεῖο... ἀνάγκασαν τὴ θεῖα νὰ τρέχει μέσα στοὺς Τούρκους, στὴν Πόλι γιὰ νὰ δῇ τὸ Σουλτάνο! Νὰ κυνηγᾷ τοὺς φονηάδες, κι' ἔφτυσε αἷμα ὡς ποὺ νὰ τοὺς πᾶνε στὴ Ζάκυνθο λέει νὰ τοὺς δικάσουνε, καὶ ὕστερα τοὺς μουςκετάρανε; Πάει κι' αὐτό: Ἡ θεῖα βέβαια, ὅπως νάναι ἱκανοποιήθηκε, γιατί πῆρε πίσω τὸ αἷμα της... Α! λένε πῶς εἶναι ὠραῖο πράγμα ἡ ἐκδίκησις... Καλὰ ὅλ' αὐτὰ μὰ ἡ θεῖα ἐν τῷ μεταξύ μένει ἀνύπαντρη... καὶ εἶναι νέα, Ἐ! παπποῦ;... Καὶ ὁ νέος ἄνθρωπος εἶναι πάντα νέος, τὴν πρόσεξες στὰ μάτια;... Δὲν νομίζεις ὅτι τὰ μάτια της κάτι ζητᾶνε;... Κάτι ποθοῦνε στὴ ζωὴ; (Σηκώνεται γιὰ νὰ πᾶ μέσα καὶ ξαναγυρίζει). Α! λές οἱ Βενετσιάνοι νὰ ξαναπατήσουνε τὸ ποδαράκι τους στὸ Τσιρίγγο; δὲν ξέρεις;... Ξέρεις γιατί σὲ ῥωτᾶ;... Δὲν μπορείς νὰ μοῦ ἀπαντήσης καὶ μὲ νοῦλη μου!... Ἐγὼ λέω ὅτι δὲν θὰ ξανακούσωμε ἐκεῖνο τὸ ἐνοχλητικὸ ἀργκόλο πρῖμο... Ἀργκόλο σεκόνο!... Τέρσο... Κουάρτο... Ναί!... ἀλλὰ τὶ ἄλλο θ' ἀκούσουμε ἀπὸ δῶ καὶ πέρα; Τὶ θὰ εἴμαστε; Ποιὸς ξέρει! Οἱ ντοτόροι λένε πῶς πρῶτα εἴμαστε **Γκρέκι**... Τὶ πάει νὰ πῇ Γκρέκι;... Ποιὸς ξέρει τὶ ἔθνος νὰ ἦτανε πάλι αὐτό; Ὁ σιὸρ Ἀλέξανδρος Σολωμῶν, ὁ δόκτορας ἀπὸ τὸ Ζάντε ὁ νέος Διλιγᾶτος, λέει ὅτι **Γκρέκι**, ἦτανε μεγάλο ἔθνος. (Μὲ ἀργὴ σκέψι καὶ μ' ἀναστεναγμό).

(Συνέχεια εἰς τὸ προσεχές)

ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ

ΠΡΟΣΚΟΠΙΚΑ

ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΠΡΟΣΚΟΠΙΚΗΣ ΔΡΑΣΕΩΣ ΣΤΑ ΚΥΘΗΡΑ

Με ιδιαίτεραν ευχαρίστησιν δημοσιεύομεν κατωτέρω την πρώτην, ἐκ Κυθήρων, ἀνταπόκρισιν περὶ τῆς ἐν τῇ νήσῳ προσκοπικῆς κινήσεως. Ἐξ αὐτῆς προκύπτει ὅτι, χάρις εἰς τὴν καλὴν θέλησιν τῶν ἐπὶ κεφαλῇ τῶν Προσκοπικῶν Ὁμάδων τῆς νήσου μας εὐρισκομένων, ἀρκετά, μέχρι σήμερον, ἔχουν ἐπιτελεσθῇ. Πολλοὶ δὲ παρέχονται ἐγγυήσεις περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς Προσκοπικῆς κινήσεως ἐκεῖ, διὰ τὴν ὁποίαν ὁμως ἀπαραίτητος εἶναι ἡ κατανόησις τῆς σημασίας τῆς Προσκοπικῆς Ἰδέας ἐκ μέρους τῶν Ἀρχῶν καὶ τῶν Κατοίκων τῆς νήσου. Ἡμεῖς, ἔχοντες τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν νὰ διευθυνοῦμεν, ὑπευθύνως, τὰς προσκοπικὰς ὑποθέσεις τοῦ Πειραιῶς, θὰ ἐνισχύσωμεν ὅσον δυνάμεθα τὸν Προσκοπισμὸν Κυθήρων. Ὡς πρῶτον δείγμα δὲ τῶν καλῶν διαθέσεων μας δηλοῦμεν ὅτι, ἐὰν ἡ Τοπικὴ Ἐφορεία Κυθήρων δὲν ἔχει ἀντιρροήσιν, θὰ ἀποστείλωμεν κατὰ τὸ προσεχὲς θέρος 2-3 ομάδας Πειραιῶς, πρὸς ἐκπαιδευτικὴν κατασκηνώσιν ἐν Κυθήροις διὰ νὰ βοηθήσωμεν εἰς τὴν πληρεστεράν μετέδοσιν τοῦ Προσκοπικοῦ πνεύματος εἰς τοὺς Προσκότους Κυθήρων οἱ ὅποιοι, ἴσως, ἔχουν ἀνάγκην τοῦ τοιοῦτου συγχρωτισμοῦ. Ὁ Προσκοπισμὸς δὲν εἶναι ἀντικείμενον διδασκαλίας ἀλλὰ Ἰδέαν τὴν ὁποίαν ἐγκολοῦται καὶ ἀγαπᾷ ὁ νέος οὐχὶ διὰ τῆς παραδόσεως μαθημάτων πρὸς αὐτὸν ἀλλὰ μόνον ὅταν ζήσῃ ἐντὸς τοῦ πραγματικοῦ προσκοπικοῦ περιβάλλοντος. Ἡ πίστις πρὸς τὴν Ἰδέαν τοῦ Προσκοπισμοῦ ἐξουδετερώνει πᾶσαν κακίαν τοῦ νέου σκέψιν καὶ τὸν συνειθίζει εἰς τὴν ζωὴν ἐντὸς τῶν ἔθνικων καὶ οἰκογενειακῶν πλαισίων. Εὐχόμεθα ἡ ἀγαθοποιὸς ἐπίδρασις τοῦ Προσκοπισμοῦ νὰ εἶναι ἀπόλυτος ἐπὶ τῶν νεαρῶν συμπολιτῶν μας.

Τὴν 25ην Φεβρουαρίου 1947 διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 59 Ἀποφάσεως τοῦ Περιφερειακοῦ Ἐφόρου Ἀττικοβοιωτίας ἰδρύετο εἰς Κύθηρα ἡ πρώτη Προσκοπικὴ ὁμάς, κατόπιν σχετικῆς εἰσηγήσεως τῶν κ. κ. Προέδρου Κοινότητος Κυθήρων, Διοικητοῦ Χωροφυλακῆς, Προέδρου Κυθηραϊκοῦ Συνδέσμου Κυθήρων καὶ Προέδρου Ἐμπορικοῦ Συλλόγου Κυθήρων, ἀνατεθείσης τῆς Διοικήσεως τῆς ὁμάδος εἰς τοὺς Καθηγητὰς τοῦ Γυμνασίου κ. κ. Ἀνδρέαν Δημ. Φατσέα ὡς Ἀρχηγὸν καὶ Γεώργιον Σπ. Μασσέλον ὡς Ὑπαρχηγόν.

Ἡ ὁμάς αὕτη ἀπετελέσθη ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ μαθητὰς τοῦ Γυμνασίου Κυθήρων, ἐξ ὅλης τῆς Νήσου καταγομένους, οἵτινες κατόπιν ἐιδικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ διδασκαλίας κατέστησαν οἱ πυρῆνες καὶ τὰ στελέχη ἅτινα θὰ χρησιμοποιηθῶσι μελλοντικῶς διὰ τὴν ἵδρυσιν Προσκοπικῶν Ὁμάδων εἰς ὅλας τὰς Κοινότητας

τῆς Νήσου.

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς 1ης Ὁμάδος ὁ Δημοδιδάσκαλος Καστρισιανικῶν κ. Ἐμμανουὴλ Καλλίγερρος, ὅστις καὶ πρὸ τῆς ἰδρύσεως τῶν Προσκοπικῶν Ὁμάδων ἐν Κυθήροις εἰργάζετο ἐντατικῶς διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Προσκοπισμοῦ, ἐζήτησε καὶ ἐπέτυχε τὴν ἵδρυσιν εἰς Φριλιγκιάνικα καὶ δευτέρας Προσκοπικῆς Ὁμάδος.

Κατόπιν τούτου ἡ Περιφερειακὴ Ἐφορεία Ἀττικοβοιωτίας ἵδρυσεν ἐν Κυθήροις Τοπικὴν Ἐφορείαν, ἀναθέσασα τὴν διοίκησιν αὐτῆς εἰς τὸν μέχρι τοῦδε Ἀρχηγὸν τῆς 1ης Ὁμάδος κ. Ἀνδρέαν Φατσέα διὰ τὴν καλυτέραν παρακολούθησιν καὶ ὀργανώσιν τῆς Προσκοπικῆς κινήσεως εἰς Κύθηρα.

Πρώτη ἐνέργεια τῆς Τοπικῆς Ἐφορείας ὑπῆρξεν ἡ ἵδρυσις 3ης Προσκοπικῆς Ὁμάδος εἰς Ποταμόν.

Ἡ ἵδρυσις Προσκοπικῶν Ὁμάδων καὶ εἰς τὰς λοιπὰς Κοινότητας τῆς Νήσου, ἀποτελοῦσα μίαν ἐκ τῶν πρωταρχικῶν ἐπιδιώξεων τῆς Τοπικῆς Ἐφορείας Κυθήρων, δὲν κατέστη ἀτυχῶς ἀκόμη δυνατὴ, ἐλλείψει τῶν ἀπαραιτητῶν ὑλικῶν μέσων, ἐλπίζεται ὁμως, ὅτι ταχέως καὶ βαθμηδὸν θὰ πραγματοποιηθῇ.

Ἡ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῶν μέχρι σήμερον κινήσιν τῶν Προσκοπικῶν Ὁμάδων, δύναται νὰ συνοψισθῇ ἐν βραχυτάτῃ περιλήψει εἰς τὰ ἀκόλουθα:

1. Ἰδρυσις Λεσχῶν καὶ ὑπὸ τῶν τριῶν Ὁμάδων καὶ διακόσμησις αὐτῶν κατὰ τὸν προσκοπικὸν τρόπον. Εἰς τὰς Λέσχας ταύτας συγκεντρῶνται τακτικῶς δις τῆς ἐβδομάδος οἱ Πρόσκοποι πρὸς ἐκπαιδεύσιν.

2. Κατασκηνώσεις κατ' Αὐγουστον 1947 ἐπὶ 15ῃ ἡμέρῳ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μονῆς Μυρτιδίων καὶ τῶν τριῶν Προσκοπικῶν Ὁμάδων τῆς Νήσου.

3. Ὁργανώσεις θεατρικῶν παραστάσεων Ἐθνικοῦ περιεχομένου ὑπὸ τῶν 1ης καὶ 2ας Ὁμάδων κατὰ τὰς Ἐθνικὰς Ἐορτὰς 28ης Ὀκτωβρίου καὶ 25ης Μαρτίου.

4. Ὁργάνωσις ὑπὸ τῶν 1ης καὶ 2ας Ὁμάδων σειρᾶς κινηματογραφικῶν παραστάσεων διὰ προβολῆς ἐκπαιδευτικῶν ταινιῶν, ἀποσταλειῶν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας πρὸς τὴν Τοπικὴν Ἐφορείαν Κυθήρων. Τὴν προβολὴν τῶν ταινιῶν τούτων παρηκολούθησαν πλὴν τῶν Προσκόπων καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν σχολείων καὶ πολ-

λοὶ τῶν κατοίκων.

5. Δενδροφύτευσις διὰ διακοσίων »200« ὀπωροφόρων δένδρων ὑπὸ 1ης Ὁμάδος Ἀγροκτήματος τῆς Ἐγχωρίου Περιουσίας Κυθήρων καὶ ἵδρυσιν ἐν αὐτῷ φυτωρίῳ καλλωπιστικῶν καὶ ὀπωροφόρων δένδρων πρὸς δωρεάν διάθεσιν εἰς ὅλην τὴν Νήσον.

6. Τακτικαὶ ἐκπαιδευτικαὶ ἐκδρομαὶ ὅλων τῶν Ὁμάδων.

Ἀξία ιδιαίτερας μνείας εἶναι ἡ ἀγάπη καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς διὰ τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι τῆς Νήσου καὶ οἱ συμπατριῶται Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς περιέβαλον εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ τῶν Προσκοπισμῶν.

Τοιοῦτος ἐν συντομίᾳ ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ Προσκοπισμοῦ ἐν τῇ Νήσῳ μας.

Ἐλπίζομεν, ὅτι τὸ ἀρξάμενον ἔτος, διὰ τῆς ἡθικῆς καὶ ὕλικῆς συνδρομῆς τῶν δυναμένων νὰ συνεισφέρωσι, θὰ ἀποβῇ περισσότερον ἀποδοτικόν, ἐπ' ἀγαθῷ ὅχι μόνον τῆς Κυθηραϊκῆς Νεολαίας, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τῆς Νήσου.

ΕΝΑ ΠΡΟΣΚΟΠΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

*Στραβὸς βελὸνα γύρευε
μέσα σὴν ἀχυρῶνα
Βάυ τσίγγι τζέλα βάυ τζιγιτζὸ
Μέσα σὴν ἀχυρῶνα
βάυ τζίγι τζέλα, βάυ τζιγιτζὸ
Κι' ἓνας κουφὸς τοῦ ἔλεγε
τὴν ἄκουσα κι' ἐβρόντα
Βάυ τζίγι τζέλα, βάυ τζίγι τζὸ*

*Κουτσὸς στὸν κάμπο ἔτρεχε
νὰ φθάσῃ καβαλλάρη
βάυ τζίγι τζέλα, βάυ τζιγιτζὸ
νὰ φθάσῃ καβαλλάρη
βάυ τζίγι τζέλα, βάυ τζιγιτζὸ
Κι' ἓνας βουβὸς τοῦ ἔλεγε
ποὺ πᾶς βρὲ παλλικάρη
βάυ τζίγι τζέλα, βάυ τζιγιτζὸ*

*Ἄς πάψουμε τὰ ψέμματα
κι' ἄς ποῦμε καὶ μι' ἀλήθεια
Βάυ τζίγι τζέλα, βάυ τζιγιτζὸ
κι' ἄς ποῦμε καὶ μι' ἀλήθεια
βάυ τζίγι τζέλα, βάυ τζιγιτζὸ
Ὁ κόκορος ἐγέννησε
κι' ἔκανε πέντε ἐρίφια
βάυ τζίγι τζέλα, βάυ τζιγιτζὸ*

ΚΡΙΣΕΙΣ ΔΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΜΑΣ

Γενική και πλήρης υπήρξεν η επιδοκιμασία δια τὸ ὑπὸ τόσον δυσκόλους οικονομικὰ συνθήκας, ἀναληφθὲν παρ' ἡμῶν ἔργον τῆς ἐπανεκδόσεως τοῦ «Κυθηραϊκοῦ Κήρυκος». Οἱ συμπολίται —ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων— καὶ ξένοι μὴ Κυθήριοι, ἔσπευσαν νὰ μᾶς ἐκφράσουν τὰ συγχαρητήριά των καὶ τὰς εὐχὰς των διὰ τὴν εὐδωσιν τοῦ ἔργου μας καὶ ὁ Τύπος τῆς Πρωτευούσης, τοῦ Πειραιῶς καὶ ὁ Ἐπαρχιακὸς τύπος κολακευτικά ἀφιέρωσαν σελῖδα διὰ τε τοὺς ὑπὸ τοῦ «Κυθηραϊκοῦ Κήρυκος» ἐπιδιωκόμενους σκοποὺς καὶ διὰ τὴν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀρτίαν ἐμφάνισιν τοῦ πρώτου τεύχους.

Συγκεκρινημένοι καὶ υπερήφανοι ἐκ τῶν εἰλικρινῶν ἐκδηλώσεων καὶ διὰ τὴν ὁμόθυμον τῶν προσπαθειῶν μας ἀναγνώρισιν εὐχαριστοῦμεν πάντας θερμῶς καὶ ὑποσχόμεθα σὺν τῷ χρόνῳ νὰ καταστήσωμεν τὸ περιοδικὸν μας τὴν καλλιτέραν ἐπαρχιακὴν ἐπιθεώρησιν.

Ἰδιαίτερος εὐχαριστοῦμεν τὰ ἐφημερίδας τῶν Ἀθηνῶν «ΤΟ ΒΗΜΑ» «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» καὶ «ΕΘΝΟΣ» τὰς Πειραικάς ἐφημερίδας «ΝΕΟΙ ΚΑΙΡΟΙ» καὶ «ΦΩΝΗ τοῦ ΠΕΙΡΑΙΩΣ» καὶ τὰς ἐπαρχιακὰς συναδέλφους «ΚΥΘΗΡΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΙΣ» καὶ «ΚΗΡΥΞ ΤΗΣ ΑΙΓΙΝΗΣ» διὰ τὰ κολακευτικά σημειώματά των τὰ ὁποῖα ἐπὶ τῇ ἐπανεκδόσει τοῦ «Κυθηραϊκοῦ Κήρυκος» ἔγραψαν καὶ διὰ τῶν ὁποίων ἀνῆγγεilon τὴν ἐκδοσιν.

Κατωτέρω παραθέτομεν δύο ἐπιστολάς Κυθηρίων καὶ δύο ἐτέρας μὴ Κυθηρίων ἐκ τῶν γραμμῶν τῶν ὁποίων προκύπτει ὁ ἐνθουσιασμός διὰ τὴν προσπάθειάν μας καὶ ἡ ἀντίληψις περὶ τῆς σημασίας αὐτῆς.

τοῦ συμπολίτου μας κ. Φ. ΚΑΒΟΥ

Φίλε κ. Σταμάτη,

Ἡ πρωτοβουλία ποὺ ἀνέλαβες θὰ ἔχῃ ἀναμφισβήτητα ἱστορικὴ σημασία. Σὲ ἀναδείχνει ἱεροφάντη τοῦ πνεύματος μοναδικὸ γιὰ τὸν τόπο μας. Ξέρω πῶς, στὴν ἐποχὴ μας, κάθε ἐνέργεια ποὺ δὲν ἔχει γιὰ σκοπὸ τὴν ἀπόκτησι χρήματος θεωρεῖται ἐκτὸς πραγματικότητος.

Ἡ διάκρισις τῆς πραγματικῆς ἀπ' τὴ συμβατικὴ ἀξία, δὲν καθορίζεται ἀπὸ τὴν ποσότητα τῶν κριτηρίων ἀλλὰ ἀπ' τὴν ποιότητά του.

Συνέχισε τὴν εὐγενικὴ σου προσπάθεια γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ ὠραίου. Τράβα θαρραλέα τὸ δρόμον σου καὶ τὸ ἔργο σου θὰ καταλάβῃ τὴ θέσιν ποὺ τοῦ ἀξίζει στὴ ζωὴ καὶ τὴν ἱστορίαν.

Φιλικώτατα
Φ. ΚΑΒΟΣ

τοῦ συμπολίτου μας κ. Χ. ΚΡΙΘΑΡΗ

Ἀγαπητέ μου Σταμάτη,

Ἔλαβα τὸν «Κήρυκα». Τὸν ἔφερε ὁ ταχυδρόμος ἕνα βράδυ στὸ Ἰατρεῖόν μου, τὴν ὥρα ποὺ, βγάζοντας τὴν μπλούζα, ἔτρεχα κατὰκοπος νὰ ξαπλώω σὲ μιὰ πολυθρόνα. Ἦμουν τόσο κοῦρασμένος ἀπὸ τὰ δράματα τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων ποὺ πᾶ-

σχουν, αἰσθανόμουν τόσῳ μεγάλῃ τὴν ψυχικὴ μου κατὰθλιψη, ποὺ δὲν ξύρω ἂν θὰ μπορούσε νὰ ὑπάρξῃ κάτι, ἱκανὸ, νὰ μοῦ μεταβάλῃ τὴς ἐντυπώσεις, νὰ μοῦ ἀλλάξῃ τὴ διάθεσι, νὰ μοῦ διώξῃ τοὺς ἐφιάλτες, νὰ μὲ γαλήνησῃ κάπως...

Καταλαβαίνεις τώρα... Ἡ δουλειὰ τοῦ γιατροῦ δὲν μοιάζει μὲ τὴ δική σου.

—Κύριε δικηγόρε!... σοῦ λέει ὁ τελάλης σου. Θὰ τοῦ κάνω μὴνυσι.

—Καὶ βέβαια νὰ τοῦ κάνῃς!

—Γιατὸς μου, φοβάμαι νὰ μὲ ἴδῃς καὶ στὶς ἀκτίνες, λέει ὁ δικός μου. Ἄν μοῦ πῆς πῶς εἶμαι ἀρρωστος; Καὶ ἔξερεις τώρα ἀπὸ τὴν ἀκρόασι ποὺ προηγήθηκα ὅτι εἶναι προσβεβλημένος ὁ ἀδύνατος φτωχὸς φοιτητῆς, ποὺ τρέμει σύγκορμος μπροστὰ στὸ ἀκτινολογικὸ μὴχάνημα. Ἀχ!! καὶμένο παιδί, λέω μέσα μου. Πῶς νὰ τὸ ἀκούσῃς! ἀλλὰ... καὶ πῶς νὰ σοῦ τὸ πῶ!

Αὐτὴ τὴν ὥρα, δὲν ἤθελα νάμουναι γιατρός!

«Ἀριστέρα ὑποκλειδῶς στήλαιον μεγέθους διδράχμου, συρρέουσαι κηλίδες κατὰ τὴν σύστοιχον κορυφήν»...

Πῆρα λοιπὸν τὸν «Κήρυκα» στὰ χέρια μου. Ἀφήστε με ἥσυχο εἶπα. Ὅποιος καὶ νάρθῃ... γιὰ ἀπόψε, δὲν εἰμ' ἐδῶ. Καὶ κλείστηκα στὸ δωμάτιό μου.

Ἐτοίξατο ἔροση τὴν σελίδα σου. Τὴ νὰ σοῦ πῶ λοιπὸν; Εὐγε σου! Εἶναι τὸ ἴδιο καὶ καλλίτερο μὲ τὸ πρὸ δεκαεξαετίας. Σὲ τόσο δύσκολες ἐποχές, εἶναι φῶς, εἶναι χαρὰ, εἶναι ὀνείρον, ποὺ τὸ αἶμα τοῦ φέρνει βόλτα στὸν ὀργανισμό, γιὰ νὰ τονώσῃ τὴς λειτουργίες, νὰ ξαστερώσῃ τὴ σκέψιν, νὰ διώξῃ τοὺς ἐφιάλτες. Παλτοὶ γνώριμοι κόμποι ξαναρχοῦνται στὴ σκέψιν μου, καὶ ὕστερα σὲ τοῦτῃ τῇ ζωῇ, σ' αὐτὸν τὸν κυκεῶνα, ποὺ νὰ βρῇ κανεὶς τὴ χαρὰ, ποὺ ἄλλοθι νὰ ζητήσῃ τὴν ψυχικὴ εὐχαρίστησι, ποὺ νὰ στραφῇ γιὰ νὰ παρηγορηθῇ; Διαβάσω τις «Νοσταλγίες» μου (Σ' εὐχαριστῶ γιὰ τὴν τιμὴ ποὺ μοῦκάνες νὰ τις δημοσιεύσῃς).

Οἱ σελίδες τοῦ θὰ φέρουν τὴν αὔρα τῶν βουνῶν τοῦ Τσιρίγου ὡς τὴς μακρινῆς ξημεριῆς, ποὺ ὁ Τσιριγιώτης στὴ σκληρὴ βιοπάλῃ του, θὰ τὴν δέχεται σὺν παρηγορίᾳ καὶ σὺν βάλοι. Ὅλα θὰ ξαναγεῖναι στὴ μνήμη του. Καὶ μὲ τὰ φτερά τις φαντασίας, ποὺ οὔτε ὄρεαι, οὔτε ἀνεμοὶ ἐμποδίζουν τὰ ταξίδια τους, θὰ φθάνῃ νοσταλγὸς ἀπὸ τὰ γαλάζια πέλαγα, πᾶνι στὶς σεμνὲς γραμμὲς τῶν βουνῶν τοῦ Τσιρίγου γιὰ νὰ προσγειωθῇ γιὰ λίγο κάπου... Ἰσως στὴν κορυφὴ τοῦ Ὀλύμπου του! Τῆς Ἀγίας Μόνης τὸ βουνό. Ποῦ θεοὶ του εἶναι ἡ ἀτέραντὴ γαλήνη καὶ τὸ φῶς. Ἐκλείσα τὰ μάτια μου καὶ ἄφησα τὴ σκέψιν μου νὰ πετάξῃ. Ταξίδευα, ταξίδευα στὸ λευκὸ φῶς ποὺ λούζει τὰ βουνά του καὶ ἐπῆγα στὴ σεπτὴ κοιλάδα τῆς θεοσεβείας του, ἀμαρτωλὸς προσκυνητής, καὶ ἐκάθησα ἀνάλαφρα σ' ἕνα βραχάκι τῆς Ἀγίας Μόνης. Ἐβλεπα ἀπὸ ἀνατολὰς τὸν γαλάζιο πόντον, καὶ ἀπὸ δυσμὰς τὸν πράσινο κάμπο τῆς Παληόπολης. Ἐκεῖ, τ' ἀγέρι τοῦ Κάμπου, ἐκεῖ ἡ Αὔρα τῆς θάλασσας, καὶ ὁ ἄνεμος τοῦ βουνοῦ...

Ἀπὸ τὴ μυρωδιὰ τοῦ φασκόμηλου, καὶ ἀπ' τοῦ μελισσιοῦ τὸ τραγουδί, σ' ἀνθιμένα ῥεῖκια καὶ ἀπ' τῆς αὔρας τοῦ χαίδεμα ἀποκομῆθηκα... Ἦμουν ξεκούραστος ἐκπληρωμένος, καὶ ὁ ὕπνος μου ἦταν ἀλαφρός... Κύματα ἔσπασαν κάτω στὰ πόδια μου στὴν ἀμμουδιὰ τοῦ Διακοφτοῦ σὲ ῥυθμικὸ ναυοῦσμα καὶ στὴν ἀκρογιαλιά ὡς πέρα στὴν ἀτέλειωτὴ ἄμμο ἢ θάλασσα σχεδίαζε φρεσὸν μ' ἀφρούς. Κι' ἀπὸ ψηλά, ἔβλεπα, ἔβλεπα, καὶ δὲν ἐχόρταινα! Ἡ ἀρχαία Σκάνδεια τυλιγμένη μέσα στὴν ἀχλὺ τοῦ οὐνείρου, καὶ πῶς ἐδῶ, ... ἡ Νέα

Σκάνδεια τῶν Κυθήρων. Μιὰ καινούργια ὠραία πεντακάθαρη πόλις, μὲ ὁμοιομορφία, μὲ δένδροστοιχίες, μὲ ὠραία σπήτια, μὲ βίλλες καὶ ναοὺς καὶ σχολεῖα καὶ ἀκαδημίες, ποὺ ἡ ἀκρὴ τῆς χωρίζεται ἀπ' τὴ θάλασσα μὲ πλατεῖα παραλιακὴ λεωφόρος. Τὴ ὠραία ἀμμουδιὰ θεοῦ μου! Τὴ κόσμος λουομένων; Τὴ χροῖματα! Τὴ χαρὰ! Βαρκοῦλες μ' ἄσπρα πανάκια ἀνοίγονται στὸ πέλαγος, καὶ ἄλλες πηγαίνονται σὶδ γραφικὸ νησάκι, μὲ τὰ φρεσκοπλυμένα βραχάκια του, καὶ τὶς ὁλοπράσινες πλαγιές του. Πόσο δίκιο ἦταν καὶ σωστό, νὰ γίνῃ καὶ πέρα ἡ νέα πόλις, ἡ καινούργια Σκάνδεια.

Καὶ ποῦ δὲν πῆγα, καὶ τὴ δὲν ἐφτείασα σ' ὄνειρό μου, τὴ κόσμους περαιομένων καὶ τωρινῶν! Στάθηκα στὶς ἐπάλξεις τοῦ Κάστρου καὶ εἶδα τὴ Χώρα καὶ τὸ Καφάρι, τὰ Μανιχωρία καὶ τὸν Τράχηλο. Ἀνάπνευσα τὸν ἀέρα του, περιπλανήθηκα στὰ χαλάσματα του, μοῦρθε τοῦ ἀπῆγγονου ἡ μυρωδιὰ, εἶδα στὶς τρύπες του φωλιασμένες κουκουβάγιες. Δρακοῦλα Κασμάρη, Ἐμμανοὺλ Στάης, Καλούτσηδες, Μπελέσηδες καὶ Ραγιονέτοι, σκιὲς τοῦ κάστρου, ποὺ πλανιοῦνται τὶς νύχτες στὰ παλιὰ τους ἀρχοντικά.

Τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῆς Παληόχωρας, ἦτο, κόμη τοῦ Ἀγίου Δημητρίου. Λέγουν δὲ ὅτι ἐκτίσθη ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως ταύτης ὑπὸ τῶν Τούρκων. Κατὰ τὸ 1536 περικρατῶν κατῆλθον εἰς τὸ Τσιρίγον καὶ ὠδήγησαν, ὡς σκλάβους, ὅλους τοὺς κατοικοῦς τοῦ χωριοῦ. Οἱ τοῖχοι τῶν οἰκιῶν, παραμένουν ἀκόμη ὁρθοί. Τὸ ἰσόγειον δὲ μερικὸν σχηματίζει ἐν παρεκκλήσιον μὲ τοὺς τοίχους ἐξωγραμμισμένους ἀπὸ εἰκόνας. (Ἱστορικὸς Μ. Πετρόχειλος).

Παληόχωρα! Σκιάχτρο ἀληθινό, μαυρίλα, γκρεμοὶ καὶ σκοτεινιασμένα φαράγγια, γκρεμισμένοι τοῖχοι ναῶν, λείψανα πεδαιμένης πόλεως. Φαντάσματα νυχτερίδες, μαύρα κοράκια, φθῆνοι καὶ κοπετοί! Πειραταὶ ἐμπρησμοὶ καὶ δουλεία. Σ' ἕνα μαυρισμένο ἐκκλησάκι βυζαντινῆς μουχλιασμένης φιοῦρης ἁγίων Ὁ,τι ἀπόμεινε ἀπὸ τὴ ζωὴ, λίγα ἀγριολούλουδα, στὸ κατώφλι τῆς γκρεμισμένης ἐισόδου του. Εἶναι ἀκόμα, κάποιον βλέμμα Παναγίας! Λιβάνι; θυμιατό; καντήλι ν' ἀνάψῃς; Τρόμος, φύγε φύγε! Ἰδies καὶ οἱ σημερινῆς ἐποχῆς. Πόλεμος! καταστροφές, δουλεῖες, μαυρὲς ὅπως καὶ τότε οἱ ψυχές! Ποῦ εἶναι ὁ πολιτισμός; Πέταξα πῶς στὴς Ἀγίας Μόνης τὸ βουνό. Μὲ τραβίει τόσο τὸ φῶς τῆς θεοσεβείας. Εἶναι τώρα πάλι στὸ βραχάκι ἐκεῖνο. Ξαναβοῶσκω τὴ γαλήνη μου, ἀνασαίνω ἥσυχά, καὶ ἀκούω, ἀκούω, μιὰ μελωδικὴ φωνή...

Χαίρε κλίμαξ ἐπουράνιε δι' ἧς κατέβη ὁ Θεός...

Ναὶ Θεοῦ μου ἔλα, ... κατέβα ἄλλη μιὰ φορὰ! Καὶ τινάζομαι.

Ἐπὺνὸς ἑλισσόμενος.

Βρίσκομαι ἐδῶ; ... στὸ σπῆτι μου στὸ δωμάτιό μου; Ἀκούω συνέχεια τοὺς Χαιρετισμούς... «Χαίρε γέφυρα μετὰγοῦσα τοὺς ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν». Ἡ γυναῖκα μου ἀπὸ τὸ διπλανὸ δωμάτιο, εἶχε βάλει τὸ ῥαδιόφωνο.

Ἡμέρα Παρασκευὴ 19η Μαρτίου 1948.

Ἰατρὸς Χαρ. Ε. Κρίθαρης

Τοῦ Κεφαλληνῶς δικηγόρου καὶ
Πολιτευτοῦ Πειραιῶς κ. ΕΥΣΤ.
ΛΙΒΕΡΑΤΟΥ

Ἀξιότιμε κ. συνάδελφε,

Ἡ εὐγενὴς προσπάθεια Ὑμῶν εἶναι ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιν ἀξία συγχαρητηρίων.

Διὰ τοῦ περιοδικοῦ σας ἐν ἄλλοις θὰ καταστῇ ἐφικτὸν ὅπως γνωρίσουν τὴν ὥ-

ραϊάν νήσον σας και οι άλλοι Έλληνες.

Εκ παραλλήλου ή ιστορία των Κυθηριων είναι ενδιαφέρουσα, θα καταστήση δέ ταύτην κοινόν όλων, των περί τὰ γράμματα ασχολουμένων, κτήμα «ό Κυθηραϊκός Κήρυξ», τό πρώτον τεύχος του οποίου είναι τελείως άρτιον.

Εύχομαι λοιπόν ειλικρινώς όπως ένισχυθήτε, κ. Διευθυντά, ιδίά υπό των συμπολιτών σας, έν τη αξιολόγφ προσπαθεία υμών, ήτις ένέχει κατά κυριολεξίαν ιδιάζουσας σημασίας.

Μετ' εξαίρέτου τιμής
ΕΥΣΤ. Κ. ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ

Του μή Κυθηρίου άρχιμ. κ. ΧΡΥΣ. ΜΠΟΓΔΗ, γραμματέως της 'Ιερās άρχιεπισκοπής 'Αθηνών

'Αγαπητέ κ. Καράνη,

Με ιδιαίτεραν χαράν έλαβον τό πρώτον τεύχος του, υπό την διεύθυνσίν σας, επανένδομένου «Κυθηραϊκού Κήρυκος» όστις έρεχεται νά πληρώση μίαν αληθινήν πνευματικήν έλλειψιν της ώραςίας σας νήσου.

Σας εύχαριστώ διά την τιμήν, την οποίαν μοι εκάματε και διά την ανάμνησιν των ώραιών φιλικών δεσμών, μεθ' όν από μακρού συνδεόμεθα. Έχον εις χείρας μου τό περιοδικόν σας, αναμνησκoμαι άκόμη των ώραιών εκείνων ήμερών τας όποιās διήλθον, πρό τινων μηνών, κατά την έπίσκεψίν μου πολλών πόλεων των 'Ηνωμένων Πολιτειών, όπότε μοι έδόθη ή ευκαιρία νά συναντηθώ και με πολλούς συμπολίτας σας, οι όποιοι μοι έπεδαφίλευσαν πολλάς περιποιήσεις. Είμαι λοιπόν βέβαιος ότι ένα περιοδικόν της περιωπής του «Κυθηραϊκού Κήρυκος» θα άποβή, αναμνηστική, θαυμάσιον μέσον πνευματικής εκκοινωνίας των έδω Κυθηριών μετά των ξενιτεμένων συμπατριωτών σας. Σήμερον δέ ειπέροτε άλλοτε χρειάζεται νά διατηρηθώ ακατάλυτος ή πρόσ την Πατρίδα αγάπη και νοσταλγία όλων των έν αποδημία αδελφών μας.

Τό εκλεκτόν άλλωστε έπιτελούν συνεργατών του Περιοδικού σας, πολλούς εκ των οποίων έχω την τιμήν νά γνωρίζω, έγγυάται την πνευματικήν ωφέλειαν, ήν θα αποκομίξη πās αναγνώστης τούτου.

Οί σκοποί σας μου επροξένησαν άρίστην έντύπωσιν διότι μόνον ή στροφή προς τόν χριστιανισμόν, έφ' όν πρέπει νά εδράζεται ή οίκογένεια και τό άτομον, είναι ή σωτήριος όδός ήτις θα αναπλάσθω την κοινωνία μας.

Αί νέα ιδεολογία και αι κοινωνικαί ανατροπικαί δυνάμεις έν συνδυασμώ προς τας καινοφανείς θεωρίας των δήθεν επιστημόνων επέδρασαν τόσον όλεθριώς επί της κοινωνίας μας ώστε νά έχωμεν τό σημερινόν κοινωνικόν εξαθλίωμα.

Η αντίδρασις, ήτις θα έπρεπε νά εκδηλωθώ υπό των τεταγμένων έν τη κοινωνία πνευματικών ήγετών, δέν εξέδηλώθη δυστυχώς άκόμη, και μόνον πού και πού αναφαίνονται μεμονωμένα φωτεινά σημεία αντιδράσεως μέσα στό πυκνόν σκότος τό όποιον επικρατεί εις τόν όρίζοντα και στό όποιον στροβιλίζεται ό άνθρωπος της σημερινής, κατ' όνομα χριστιανικής, κοινωνίας.

Χρειάζεται γενική εξόρμησις 'Εκκλησίας Πολιτείας και 'Επιστήμης αΐτινες έν στενή συνεργασία νά σκορπίσουν άπλετον φώς και νά διαφωτίσουν, διά παντός μέσου, τόν έν σκότει κοινωνικόν όρίζοντα, άποδεικνύοντες σαφώς άποτελέσματα, άτινα έπέφερον αι άνωτέρω σκοτεινά δυνάμεις των νέων ιδεολογιών και των δήθεν επιστημονικών θεωριών.

Ο Χριστός μόνον είναι 'Εκείνος όστις ένυψώνει τά άτομα, τας οικογενείας και τά Έθνη αναντηρήτως.

Συνεπώς μόνον όταν επί την ασάλευτον πέτρων των έντολών του θεμελιώσωμεν την κοινωνικήν και την άτομικήν μας ζωήν, θα δυνηθώμεν νά ένυψώσωμεν την κοινωνίαν

ΕΞΗΓΟΥΜΕΘΑ

Μερικά από τὰ περιεχόμενα του προηγούμενου, πρώτου, τεύχους, είχαν ανέλπιστον άπήχησιν μεταξύ των συμπολιτών μας. Έδεωρήθησαν ως ύποδηλoύντα ή προσιωνίζοντα αντίθετον γραμμήν κατευθύνσεως του περιοδικού μας, εκείνης της καθοριζομένης διά του κυρίου άρθρου μας, δι' όν λόγον και έμμέσως μάς έτέθη τό έρώτημα, τί αληθώς επιδιώκομεν και ποία ή τακτική την οποίαν θα κρατήσωμεν εις τό μέλλον έναντι άρθρων συνεργατών μας τά όποια, κατά την γνώμην των έρωτώντων ήμάς, ένσπειρουν την διχόνοιαν μεταξύ των συμπολιτών μας.

Έάν οί άμφισβόλλοντες περί των προθέσεών μας, αγαπητοί συμπολίται, έχουν δίκαιον ή άδικον δέν είναι ανάγκη νά κρίνωμεν. Θεωρούμεν τας παρατηρήσεις των ως ύποδείξεις διά την βελτίωσιν του φύλλου και σπεύδομεν νά διευκρινήσωμεν όσα σημεΐα δέν έδίγησαν διά του πρώτου κυρίου άρθρου μας, έξ ού και αι άμφισβολαί έδημιουργήθησαν.

Δηλούμεν δθεν ότι, τό κύριον άρθρον του πρώτου τεύχους εις τό όποιον έδέσαμεν την ύπογραφήν μας άποτελεΐ συμβόλαιον καλής πίστεως δι' ήμάς τό όποιον δέν ως τοιούτον και εκ σεβασμού προς την ύπ' αυτό τεθείσαν ύπογραφήν μας θα τηρήσωμεν αύστηρώς. Άφού δέ σκοπός μας είναι ή διά τό περιοδικού μας δημιουργία έντρυφήματος όλων, άνεξαίρετως, των Κυθηριών, εύνόητον ότι εις τας σελίδας αύτου δέν δύνανται νά εύρουν φιλοξενία άρθρα εύλόγως και δικαιολογημένως δυσσερεστούντα και έλαχίστους, έστω, συμπολίτας μας. Έδηλώσαμεν εις τό πρώτον φύλλον έπαναλαμβάνομεν δέ και σήμερον ότι διατηρούμεν τό δικαίωμα νά άπορρίπτωμεν τὰ μη συμφωνούντα προς τούς σκοπούς μας άρθρα, όπως εύρέθημεν εις την δυσάρεστον θέσιν νά πράξωμεν διά μερικά έξ δσων έλάβομεν και δέν τὰ έδημοσιεύσαμεν. Άνάγκη όμως νά εξηγηθώμεν. Τό δικαίωμα τούτο έχομεν προκειμένου περί των άρθρων των διγόντων την σημερινήν κατάστασιν. Περί των ένυπογράφων όμως ιστορικών άρθρων, διά τὰ όποια την εύθύνην της αληθείας αναλαμβάνη ή συγγραφεύς, θεωρούμεν περιορισμένην την ιδικήν μας πρωτοβουλίαν, άφού άλλως ιστορικά έπεισόδια παρωχημένης έποχής, άναγόμενα εις χρόνους πρό τινων αιώνων, δέν δικαιολογούν, κατά την γνώμην μας, δυσσερεσκείας σήμερον. Έάν ήτο αληθής αντίθετος γνώμη τό δέ θα έπρεπε νά παύση νά εορτάζεται ή 25 Μαρτίου ως 'Εθνική 'Εορτή διά νά μή ... διαταράσσονται αι σχέσεις

μας και νά οδηγήσωμεν σϋτην εις την αληθινήν χαράν και εύτυχίαν.

Με την πεποίθησιν ότι τό ήμέτερον Περιοδικόν θα βαδίση στας ώραςίας αυτας γραμμάς, αΐτινες άποτελούν την βασικήν γραμμήν της άνακοπής του όλισθηρού δρόμου, τόν όποιον βαδίζομεν τόσον ό κληρος όσον και ό Λαός, εύχομαι εύδόκιμον και καρποφόρον την ζώην του ήμετέρου Περιοδικού ό δέ Θεός των φώτων, νά φωτίξη ή μάς εις την αναπλαστικήν προσπάθειαν ήν καταβάλλεται διά της επανεκδόσεως του «Κυθηραϊκού Κήρυκος».

† Άρχιμ. ΧΡΥΣΟΣΤ. ΜΠΟΓΔΗΣ

μας μετά των φίλων και συμμάχων μας Τούρκων και εκ της Παλαιάς Διαθήκης δά ώφειλε ν' άπαλειφθώ ή περιγραφή της έξώσεως των πρωτοπλάστων εκ του Παραδείσου, εις την οποίαν συνετέλεσεν ή άπιστία της γυναίκος, διά νά μή μάς δίδεται άφορμή και ... μισούμεν τας συζύγους μας ή τας μητέρας μας, ως άπογόνους της Εύας.

Τά ιστορικά άρθρα δέν άποδίδουν τας έπιθυμίας του γράφοντος αλλά φέρουν εις την δημοσιότητα ιστορικά γεγονότα διά την συγκέντρωσιν δέ του σχετικού ύλικού μελέτη και έργασία του συγγραφέως άπαιτούνται. Έάν τοιούτου περιεχομένου άρθρα άπορρίπτωμεν άσυζητητέ θα ήτο τούτο ταύτόσημον προς περιφρόνησιν διά την έργασίαν του συγγραφέως, πράγμα όπερ και ως στερουμένου άνατροφής θα μάς ένεφάνιζε.

Δέν άποκλείεται εις παρόμοια άρθρα νά ύπάρχουν άνακρίβειαι όφειλόμεναι εις έσφαλμένην του συγγραφέως γνώμην ή έλλιπήν συγκέντρωσιν του άπαιτούμενου ύλικού. Έν τοιαύτη περιπτώσει, νομίζομεν ότι έπιβάλλεται ή παρ άλλου διανοουμένου συμπολίτου, δι' ειδικού άρθρου του διόρθωσις των κακώς διατυπωθέντων, δι' όν σκοπόν αι σελίδες του περιοδικού μας είναι πάντοτε πρόσφοροι. Ούτω ή αλήθεια θα προκύψη, δι' ήν τό περιοδικόν μας ένδιαφέρεται.

Νομίζομεν ότι διά των εξηγήσεων τούτων σαφώς καθορίζομεν την στάσιν μας. Άς είναι δέ ύπ' όψει πάντων ότι αι δυσαΐαι, εις τας όποιās ύποβαλλόμεθα, έχουν εύγενεις σκοπούς και πόρρω άπέχουν από τας σκέψεις ήμών αι τοπικιστικάί άντιλήψεις άφού αύται άρμόζουν εις περιορισμένης μορφώσεως ανθρώπους ένώ ήμεΐς διά της εκδόσεως του περιοδικού μας θεωρούμεν έαυτούς και τό κοινόν προς ό άπενδύόμεθα άρκετά ώρίμους και άνωτέρους μικρών ύπολογισμών.

ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Μετά τό δεύτερον τεύχος έλπίζομεν ότι άρκετά κατέχουν οι συμπολίται μας στοιχεΐα διά νά εκτιμήσουν την προσπάθειαν ήμών και νά ύποψασθούν έάν δά μάς τιμήσουν, γενόμενοι συνδρομηταί μας. Τό τρίτον τεύχος, συνεπώς, δά σταλή μόνον εις εκείνους οι όποιοι μέχρι της κυκλοφορίας του δά έχουν καταβάλη την συνδρομήν των.

Πρός διευκόλυνσιν των επιθυμούντων νά πληρώσουν την συνδρομήν των, της όποιας ή έγκαιρος καταβολή ήμάς δά διευκολύνη και εκείνους δά άπαλλάξη προσδέτου έπιβαρύνσεως, ώρίσαμεν περισσότερα κέντρα διά την πληρωμήν.

Έν ΠΕΙΡΑΙΕΙ

α) Είς τό Γραφεΐα μας, Φίλωνος 99 β.
β) Είς τό Κατάστημα Μάνου Βενάρδου, Τσαμαδοϋ 19.

γ) Είς τό Γραφεΐον Θ. Άρχοντούλη, Ν. Μηΐττου 20.

Έν ΑΘΗΝΑΙΣ δέ

α) Είς τό Κατάστημα Γ. Μουλοϋ, Λυκούργου 3.

β) Παρά τω κ. Μ. Πετροχείλω, ύπαλλήλω 'Ελεγκτ. Συνεδρίου.

Οί εις άλλας περιφερείας εκτός του Πειραιώς και των 'Αθηνών εύρισκόμενοι παρακαλούνται θερμώς όπως έμβάσουν την

συνδρομήν των διά ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν σχετικῶν ἐξόδων. Ἡ ταχεῖα ἐξόφλησις τῶν συνδρομῶν ἐκ μέρους τῶν συμπολιτῶν μας δὲ μᾶς διευκολύνῃ σημαντικῶς εἰς τὴν ἐκδόσιν καὶ θελτικῶς τοῦ φύλλου καὶ δὲ μᾶς ἀπαλλάξῃ τῆς ἀνάγκης νὰ χρησιμοποιοῦμεν ἐισπράκτορα τοῦ ὁποίου ἡ ἐργασία δὲ ἀπορροφήσῃ σημαντικὸν ποσὸν ἐκ τῆς ὀρισθείσης εἰς τὸ ἐλάχιστον ποσὸν συνδρομῆς καὶ δὲ αὐξήσῃ τὸ παθητικὸν μας.

Οἱ μὴ ἐπιθυμοῦντες νὰ γίνωσιν συνδρομητὰ τοῦ περιοδικοῦ μας παρακαλοῦνται θερμῶς ὅπως μᾶς γνωρίσωσιν τοῦτο μέχρι τῆς 15 τρέχοντος μηνὸς δι' ἐπιστολῆς τῶν ἢ δι' ἐπιστροφῆς τοῦ παρόντος ἵνα λάβωμεν τὰ μέτρα μας καὶ κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐκδόσεις ἐκτυπώσωμεν τεύχη ἀνάλογα πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν συνδρομητῶν μας. Οἱ συμπολίται μας, οἱ ὅποιοι δὲν θέλουσιν νὰ μᾶς ἐνισχύσωσιν διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν, δὲ μᾶς βοηθήσωσιν τουλάχιστον εἰς τὸ νὰ μὴ ὑποβαλλόμεθα εἰς περιττὰς δαπάνας οἷα εἶναι αἱ διατιθέμεναι διὰ τὴν ἐκδόσιν τευχῶν πέραν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνδρομητῶν μας.

ΝΕΟΙ ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν βαρυτῶν δαπανῶν ἐκδόσεως καὶ διεκπεραιώσεως τοῦ Περιοδικοῦ μας, εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἀνάγκην ἵνα ἀπὸ τῆς 1ης Ἰουλίου 1948 ὀρίσωμεν τὴν ἐτήσιαν συνδρομὴν εἰς δρχ. 50.000 καὶ τὴν ἐξάμηνον τοιαύτην εἰς δρχ. 30.000. Ἡ αὐξήσις αὕτη ἀφορᾷ μόνον τοὺς ἀπὸ τῆς 30ης ἡμερομηνίας καὶ ἐφ' ἑξῆς ἐγγραφομένους συνδρομητὰς μας καὶ οὐχὶ τοὺς καταβαλλόντας ἤδη ἢ ἐκείνους οἱ ὅποιοι μέχρι τῆς 1 Ἰουλίου δὲ καταβάλουσιν τὴν συνδρομὴν τῶν.

Ὅσοι ἐκ τῶν συμπολιτῶν ἐπιθυμοῦν νὰ γίνωσιν συνδρομητὰς μας συμφέρον ἔχουν νὰ σπεύσωσιν νὰ ἐξοφλήσωσιν τὴν συνδρομὴν τῶν.

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΙΣ

Ὁ «Ξεινολαδὸς» τοῦ συμπολίτου κ. Παυλίνῃ, ὁ ὅποιος ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ πρῶτον τεύχος, δὲν εἶχε γραφῇ ἐδικῶς διὰ τὸν «Κυθηραϊκὸν Κήρυκα». Ἀπετέλει τιμὴν ἀρθροῦ τοῦ δημοσιευθέντος κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς ἕτερον περιοδικὸν διὰ τοῦ ὁποίου ἐσατύριζε περιστατικὸν τι, δι' ὃν λόγον καὶ ὁ τόνος τοῦ ἦτο εὐθυμος. Μᾶς παρεχώρησεν ὅμως ὁ συγγραφεὺς τὸ δικαίωμα τῆς ἀναδημοσίευσως ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει μας ὅτι διὰ καταλλήλου σημειώματός μας θὰ ἐδίδομεν ἐξηγήσεις διὰ τὴν λεπτομέρειαν, ἐκείνην. Ἀτυχῶς δὲν ἠδυνήθημεν νὰ φανώμεν συνεπεῖς εἰς τὴν ὑπόσχεσιν μας πρὸς τὸν ἐκλεκτὸν συμπολίτην μας διότι ὁ τυπογράφος μας κατὰ τὴν σελιδοποίησιν παρέλειψεν, ἐξ ἀβλεψίας, νὰ τοποθετήσῃ εἰς τὴν θέσιν του καὶ τὸ σχετικὸν σημειώμα μας.

Ἐπανορθοῦντες ἤδη τὸ λάθος μας ζητοῦμεν συγνώμην παρὰ τοῦ κ. Παυλίνῃ.

ΕΙΛΙΚΡΙΝΩΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕΝ

Δεῖγμα τρανὸν τῆς συμπνοῆς καὶ ἀπολύτου συνεργασίας μεταξὺ τῶν

Κυθηρίων διὰ πᾶσαν πατριωτικὴν προσπάθειαν ἀποτελεῖ τὸ σημείωμα τῆς ἐγκρίτου συναδέλφου «Κυθηραϊκῆς Δράσεως» τοῦ ἀγαπητοῦ συμπολίτου κ. Ἰωάν. Κασιμάτη, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνήγγειλε τὴν προσεχῆ ἐκδόσιν τοῦ περιοδικοῦ μας. Ὁ πατριωτισμὸς καὶ τὰ ἀγνὰ αἰσθήματα τοῦ διευθυντοῦ τῆς ὑπηγόρευσαν εἰς αὐτὸν τὰς ὡραιότερας φράσεις καὶ τὰς θερμότερας εὐχὰς διὰ τὴν ἀναλαμβάνομένην παρ' ἡμῶν προσπάθειαν.

Συγκεκρινημένοι ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς τῆς ἐγκρίτου συναδέλφου εὐχαριστοῦμεν αὐτὴν καὶ τὴν διαβεβαιούμεν ὅτι ἐν τῇ κοινῇ προσπάθειᾳ μας, τῆς ἐπικοινωνίας τῶν συμπολιτῶν μας, θὰ εἴμεθα πάντοτε συνεργάται.

Ἀνδρέαν Φατσέα: Κύθηρα. Ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμεν. Ἐλπίζομεν εἰς ταχὺ καὶ ἐκ μέρους σας ἐνημέρωσιν μας.

Ι. Βερν.: Ἀναγούσιον. Μακροσκελέστατο τὸ διήγημά σας, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ δημοσιευθῇ εἰς αὐτὸ τὸ φύλλο. Ἴσως νὰ τὸ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ προσεχές ἀλλὰ πρὶν εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς δοῦμε. Εἰς μερικὰ σημεία ἀπομακρύνεται τὸν σκοπὸν μας.

Μ.Ε.: Ἀθήνας. Πῶς ἐφθάσατε εἰς τὴν γνώμην ὅτι δὲν θέλομεν τὴν συνεργασίαν σας. Ἡμεῖς βασιζόμεθα εἰς τὴν συνεργασίαν ὅλων τῶν συμπολιτῶν μας διὰ τοῦτο καὶ ἐγγράψαμε σχετικὸν σημειώμα μᾶς εἰς τὰ «Μεταξὺ μας» τοῦ προηγούμενου τεύχους. Οὕτω πρὶν νὰ σᾶς κάμῃ, νὰ σκέπτεσθε οὕτω τὸ ὅτι δὲν ἐξητήσαμε τὴν συνεργασίαν σας ἰδιαιτέρως. Εἶναι, εὐτυχῶς, τὸσον μεγάλος ὁ ἀριθμὸς τῶν διανοομένων συμπολιτῶν μας ὥστε θὰ ἐχρειάζοντο μῆνες ὁλόκληροι διὰ νὰ κατορθώσωμεν καὶ ἐπικοινωνήσωμεν μετ' αὐτῶν ἰδιαιτέρως καὶ προσωπικῶς. Περιμένομε λοιπὸν διὰ σας.

Ἐμμ. Καρατζῶν: Ἀθήνας. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τοὺς καλοὺς λόγους σας.

Δ. Γ.: Ἀθήνας. Εὐχαριστοῦμεν. Θὰ προχωρήσωμεν διότι πιστεύομεν εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἐκδόσεως τοῦ Περιοδικοῦ.

Μ. Βενάρ.: Ἐνταῦθα. «Περισσότερες σελίδες». Αὐτὸ εἶναι καὶ πόθος ἰδικός μας. Διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ὅμως ἔχει ἀνάγκην δαπανῶν μεγάλων. Τὰ σημερινὰ δεδομένα μᾶς ἐπιβεβαιώνουν τὸν φόβον διὰ παθητικὸν μας ἐκ τῆς προσπάθειάς αὐτῆς. Πῶς νὰ προχωρήσωμεν περισσότερον; Πάντως θὰ φροντίσωμεν νὰ κάμωμεν τὸ καλλίτερον. Εὐχριστοῦμε διὰ τὰς εὐχὰς σας.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Οἱ ἐν Ἀθήναις συνεργάται μας καὶ ἄλλοι συμπολίται ἐφ' ὅσον κωλύονται νὰ κατέλθουν εἰς Πειραιᾶ, δύνανται νὰ παραδίδωσι τὰ πρὸς δημοσίευσιν χειρόγραφα τῶν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀνκουργῶν 3 Κατάστημα τοῦ συμπολίτου κ. Γεωργίου Μουλοῦ, μέχρι τῆς 12 ἐκάστου μηνός, ὁπόθεν καὶ παραλαμβάνομεν ταῦτα.

ΚΥΘΗΡΑΪΚΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΙΔΗΣΕΩΝ—ΕΓΚΥΚΛΟΠ.—ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

ΑΓΓΕΛΙΩΝ—ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ:

Ἐτησίᾳ Δρχ. 30.000

ἑξάμηνος » 20.000

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ:

Ἀμερικῆς Δολ. 8

Ἀγγλίας Λίρ. 4

Αὐστραλίας » 4

Τιμὴ Τεύχους Δρ. 3.000

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ

Ὁλόκληρος Σελὶς Δρχ. 70.000

Ἡμισεία » » 40.000

Τέταρτον » » 25.000

Ὅγδοον » » 15.000

Δέκατον ἕκτον » » 10.000

Τὰ ἄνω τιμολόγια διαφημίσεων ἰσχύουσι δι' ἀπλὴν δημοσίευσιν εἰς τὸ ἐξώφυλλον. Ἐντὸς κειμένου ὑπολογίζονται εἰς τὸ τριπλάσιον.

Διὰ πολλαπλὰς δημοσιεύσεις διαφημίσεων ἰδιαίτεραι συμφωνίαι.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ:

Μέχρι δέκα στίχων Δρχ. 50.000

Μέχρις 25 στίχων Δρχ. 100.000

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ & ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Σταμ. Π. Καψιάνην

Φίλωνος 99 β. Πειραιᾶ